



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Disputatio V. De natura & essentia Distinctionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

plura individua talis speciei, quatenus in eis specifica ratio eodem modo reperitur, quia sufficienter actuatur huiusmodi capacitas una forma talis speciei, & hoc contingit quando individua formae sunt omnino similes, & eiusdem rationis, & habitudinis, quando vero accidentia dissimilia sunt, & varias habent habitudines, tunc unum non sufficit ad replendam capacitatem subiecti, & ideo fieri potest ut in eodem subiecto multiplicentur, donec capacitatem eius omnino replant, ut potentia intellectiva, quatenus est capax scientiae naturalis Dei, vel hominis sufficienter disponitur in actu primo, una numero scientia metaphysica, vel Philosophica, & ideo iam non manet capax alterius scientiae, similis tamen eadem facultas intellectiva, ut est capax actualis cognitionis hominum, non plene actuatur uno actu, quo Petrum vel Paulum cognoscit, neque una specie intelligibili, & ideo est capax plurium, donec eius facultas sufficienter compleatur, quia illa plura non actuant illam omnino eodem modo: sed in ordine ad diversa; unde evidenter colligitur non provenire per se ex individuatione, quod aliqua accidentia solo numero diversa non possint esse simul in eodem subiecto; nam licet in eo simul essent, ut mirabiliter advertit magnus Suarez, possent optime intelligi distincta numero ratione suarum entitatum, sicut distinguuntur ea, quae simul esse possunt, ut dictum est, vel sicut distinguuntur ea, quae successive insunt eidem subiecto, sed quod aliqua in esse non possint, provenit, ut iam dictum est, ex incapacitate naturae subiecti, & adaequatione quae inter potentiam receptivam eius, & talem actum reperitur: ex quo infero de potentia absoluta non repugnare plura accidentia solo numero differentia, etiam si sint omnino similia, simul poni in eodem subiecto, quia ex individuatione, & distinctione eorum non repugnat, & Deus potest operari in subiectum ultra naturalem capacitatem eius, & si Deus id vellet facere ad ostensionem omnipotentiae suae, non esset omnino superfluum.

26 Ad argumentum secundae sententiae respondeo ex P. Suarez *dispur. 5. sect. 7.* concedendo antecedens, & negando consequentiam, aitque eorum, quae in antecedenti assumuntur causam esse identitatem realem modi cum re, cuius est modus optima solutio, verum omnino non solvit argumentum, quia identitas inter rem, & modum non est proprie identitas, cum inter utrumque mediet distinctio ex natura rei, nos autem respondemus argumento, ut responsum fuit sententiae ratione primae sententiae.

27 Ad confirmationem eodem modo respondeo, nam liceat modus ita dependeat à re cuius est modus, ut nullo modo possit existere sine illa, nihilominus non individuatur ab ipsa; aliud enim est individuari ab aliquo; aliud autem dependere ab illo quomodo cumque, ut ex supra dictis clarissime, ac evidentissime patet; unde licet individuatione modi dependeat à re, res autem non est principium individuationis modi.

DISPUTATIO V.

De natura, & essentia distinctionis.

QVÆSTIO I.

In quo consistat distinctio formaliter.

SECTIO I.

Sententia Adversaria declaratur ac probatur.

P R I M A sententia asserit distinctionem formaliter consistere in negationem identitatis; hæc sententia est Thomistarum, quam sequitur, P. Suarez in *metaph. 1. tom. disp. 7. num. 3. §. Tandem animadvertendum:*

Probatur primo ex Arist. in *Prædicamentis, c. 3. 2* & lib. 5. *metaph. cap. 15.* ubi asserit relationes primi generis in unitate fundari, & diversitate, sic omnes interpretantur, fundari in unitate, vel numero, quia ubi est numerus non est multitudo, ubi autem est multitudo ibi est distinctio, atque divisio: ergo apud Aristotelem, ipsa distinctio, vel diversitas non est relatio, sed præsupponitur ad relationem tanquam fundamentum. Patet consequentia, quia diversitas, vel ipsamet distinctio in communi modo loquendi, vel specialis species distinctionis: sed Aristoteles asserit diversitatem esse fundamentum relationis: ergo talis distinctio seu diversitas non est ipsa relatio intrinsece, & formaliter, cum relatio non sit suum fundamentum.

Confirmatur, relatio ista primi generis, quae fundatur in diversitate est relatio realis distinctionis: ergo hæc secundum Aristotelem non est ipsa distinctio seu diversitas, sed ad distinctionem consequitur, tanquam relatio ad fundamentum suum.

Probatur secundo ratione fundamentali, inter 4 duo entia positiva, quae actu existunt, ut inter Petrum, & Paulum prius intelligitur distinctio, quam relatio prædicamentalis distinctionis: ergo distinctio horum entium positivorum non consistit in ipsa relatione: consequentia evidens est; antecedens probatur manifeste, ideo Petrus respicit Paulum ut quid ab eo distinctum, quia Petrus non est Paulus, sicut enim prius supponitur actio, & agens quam dari possit relatio agentis, & sicut prius effectus productus quam dari possit in eo relatio producti, ita prius intelligitur, quod Petrus non sit Paulus quam possit intelligi Petrus respiciens Paulum ut quid distinctum ab eo; quod probatur, quia Petrus respicit Paulum negando identitatem cum ipso: ergo hæc negatio supponitur ad relationem. Patet consequentia apud te, quia relationem formalem terminandi non ponis relationem, sed absolutum fundamentum, & apud omnes, quia est certissimum rationem formalem primam

Quaest. I. In quo consistat distinctio. 333

praeintelligi ad ipsam relationem, sed quia Petrus non est Paulus tanquam fundandi ratio Petrus respicit Paulum, ut quid distinctum ab eo, & negans identitatem cum ipso: ergo prius intelligitur Petrus distinctus à Paulo per hanc negationem quam intelligatur in eo relatio distinctionis.

5 Confirmatur ex eo precise quod intelligatur unum habere negationem alterius, intelligitur non esse illud: ergo intelligitur, ut quid distinctum ab illo, & per consequens positiva relatio superaddita non constituit formaliter distinctionem, sed supponit.

Tertio hic agimus de ea distinctione, quae sit passio entis inquantum ens; sed haec non potest consistere in positivo sed in negativo: ergo Maior est certa, quia metaphysica scrutatur passiones entis inquantum ens; ergo ea distinctio consideratur in metaphysica, quae est passio entis inquantum ens. Minor patet, quia passio entis inquantum ens, consequitur ad ens inquantum ens, sed relatio realis distinctionis non sequitur ad ens inquantum ens, & distinctio pro negatione identitatis ad ens inquantum ens consequitur: ergo nisi distinctio ponatur in negativo, non poterit esse passio entis inquantum ens: minor probatur primo, ens inquantum ens, non determinat coexistentiam alterius, sed ab illa praescindit: ergo distinctio secundum relationem realem non consequitur ad ens inquantum ens; antecedens est evidens, ens enim inquantum ens nominaliter importat non repugnantiam ad essendum, & participialiter ipsum esse, sive quodvis aliud existat sive non: consequentia non est minus evidens, quia relatio realis distinctionis, sicut quævis alia relatio praedicamentalis requirit existentiam sui termini: sed ens inquantum ens praescindit ab existentia alterius: ergo praescindit à praefata relatione: ergo haec non consequitur ad ens inquantum ens, quia quod praescindit à necessario requisito relationis, non potest determinare relationem, sed ab ea etiam praescindit.

6 Probatur secundo eadem minor, quod consequitur ad ens inquantum ens, cuicumque enti convenire debet, sed distinctio pro relatione realium non convenit cuicumque enti reali: ergo non consequitur ad ens, in quantum ens. Probatur minor in Deo, qui distinguitur ab Angelo, & tamen sine relatione reali, quia praeter quatuor relationes ad intra, non est alia realis in Deo, & in Petro existente realiter, qui distinguitur ab Antichristo, & tamen sine relatione reali ad ipsum, ut notum est: ergo distinctio pro relatione non convenit omni enti, & consequenter non consequitur ad ens in quantum ens, atque adeo distinctio pro relatione non est passio entis propter ens est, quod in praesenti metaphysica vestigat.

7 Probatur tertio eadem minor, quaecumque passio connaturaliter dicitur de suo subiecto, sed distinctio pro relatione non dicitur connaturaliter de ente, sed omnino extranee, & contingenter; ergo propter sic non est passio entis; maior est certa, & satis nota: minor est evidens, tum quia relatio praedicamentalis est accidens commune, tum quia entis in quantum ens contingens est, quod habeat alterum sibi coexistens: ergo contingens est ipsa relatio, quia relatio non est nisi posita existentia termini.

8 Quarto sic probatur, distinctio non ponitur à Metaphysicis distincta passio entis ab unitate,

quia cum consequatur ad indivisionem entis in se, pertinet ad adequatum conceptum unius, & definitur, unum esse indivisum in se, & divisum à quolibet alio: ergo necessario distinctio est quid negativum. Patet consequentia, quia si positivum est, vel non est passio entis, vel est quarta passio distincta ab unitate, quia nec ex negativo potest nasci positivum, neque adequatus conceptus unius negativo, & positivo constat, sed in negativo expletur: ergo distinctio in negativo consistit; haec enim est, quae simul cum unitate consequitur ad ens in quantum ens, quaeque convenit omni enti, & habet in se quod optatur ad attributum entis.

Ultimo sic probatur, formalis multitudo est formalis distinctio sive confurgit ex formalibus distinctionibus per quas formaliter distinguuntur inter se extrema materialia componentia materialem multitudinem, sed formalis multitudo sunt negationes multitudinum repperat in vnoquoque extremo contento sub illa multitudine: ergo.

Confirmatur, quia eo modo est distinctio rationis inter aliqua realia positiva inter se identificata, ac est distinctio realis: sed illa est per formalem negationem rationis: ergo ista per formalem negationem realem. Maior sic probatur, quia distinctio obiectiva eiusdem rei in plures conceptus obiectivos est tota per ordinem ad diversos conceptus formales: sed distincti conceptus formales distinguuntur negationibus: ergo.

Ecce dedi sententiam adversariorum fortioribus, quam in ipsorum libris argumentorum ponderibus, ac rationum armis roboratam, nunc autem propriam sententiam in lucem edam, non minoris roboris: sed maioris eequidem fortitudinis viribus exornatam.

SECTIO II.

Nostri sententia explicatur & probatur.

Conclusio: distinctio actualis realis formalis inter duas positivas entitates actuales vel est formalis relatio realis, vel æquivalenter, secundum capacitatem subiecti, quae relatio æquivalenter solet vocari, secundum dici. Explicatur haec conclusio, duplex enim est entitas positiva actualis, alia increata, alia creata, & ambæ sunt capaces distinctionis formales, ambæ autem non constituuntur eodem modo; & eadem ratione formali distinctionis, nam creata entitas constituitur formaliter in esse distincta, per relationem formalem, increata autem per relationem æquivalenter, id est per conceptum æquivalentem relationi formali; hic autem loquimur de distinctione creaturae, postea acturi de distinctione entis increati, distinctionem itaque creatam ait Aristoteles consistere formaliter in relatione; nam *lib. 10. met. cap. 5.* universaliter asserit distinctionem esse relationem, quia ait distinctionem ad aliquid esse: sed ad aliquid esse est relatio: ergo distinctio ex Aristotele relatio est, & sic ipsum praedicamentum in Logica relationis vocant praedicamentum ad aliquid, in cuius primo genere includitur distinctio, quod etiam patet ex duabus definitionibus, quas *libris praedicamentorum* tradidit Aristoteles relationis: prior

T e 3 est

est illud esse ad aliquid, quorum esse est ad aliquid se habere. Secunda est ea esse ad aliquid, quod id quod sunt illorum esse, aut ad aliquid aliquo alio modo dicuntur, ubi nota illud verbum *dicuntur*, quod quidem præsertim in vñ Philosophorum frequenter usurpatur solet, pro verbo *essendi*, ut ipse Aristoteles dixit in *prædicamento qualitatis*, ubi ait; qualitatem esse qua quales quidam dicuntur; unde, illud verbum *dico* in definitione rationalis æquivalere verbo *sum, es, fui*, in qua, ut ibidem explicat D. Thom. definitur relatio secundum suum esse, & essentiam, quæ essentia explicatur per illud verbum *dicuntur*, quia relatio illa est essentialiter, quæ nec esse, nec concipi potest, nisi in ordine ad aliud, v. g. Pater formaliter non potest esse, nec concipi sine ordine ad filium, & causa sine ordine ad effectum, cum autem distinctio formaliter habeat hoc ipsum, id est quæ nec esse, nec concipi posset sine alio, ideo ab Aristotele ad aliquid vocatur; unde in sententia Arist. sine aliquo dubio distinctio erit formaliter relatio, quod sic convincitur ex omnibus verbis Aristotelis, & ex definitione relationis admissa, tam à Philosophis, quam à Theologis originata seu fabricata ex verbis Philosophi contentis in supradictis duabus definitionibus, quæ sic se habet; relatio nihil aliud est, nisi illud cuius totum esse habet ad aliud, sed distinctio actualis realis inter duas entitates positivas actuales, est cuius totum suum esse tam formaliter, quam obiectivum, non est ad se, quia respectu sui nihil distinguitur, quomodo enim potest homo à se ipso distingui; unde distinctio tota est ad aliud: ergo distinctio est relatio formaliter. Maior illa clara est, minor sic probatur, quia distinctio actualis inter duas positivas entitates actuales, nec esse, nec concipi potest sine ipsis duabus, quia necessario distinctio actualis petit, tam illud, quod distinguitur actualiter, quam illud aliud, à quo distinguitur, ita ut tam in suo esse reali, quod formaliter vocatur, quam in suo esse obiectivo petat necessario unum, & alterum, inter quæ sit distinctio actualis, quomodo enim potest intelligi Petrus distingui, & Palus à quo distinguitur ipse, distinctio enim ut distinctio, quia est opposita identitati, non potest esse respectu sui ipsius, quia Petrus ad se habet identitatem, sed distinctio est opposita identitati: ergo Petrus respectu sui ipsius non potest esse distinctus, quia idem non potest esse, & non esse idem respectu sui ipsius, alias opposita maxime verificarentur respectu eiusdem, quare necessario, & essentialiter distinctio realis debet esse respectu alterius, tam in esse formaliter quam obiective, quia ut diximus, nec esse, nec intelligi potest distinctio, nisi inter duo extrema distincta: ergo distinctio est tota ad alterum: ergo est relatio.

Dices Aristotelem loqui de distinctione quæ consequitur ad transcendentalem per accidens, & hanc non negari esse relationem prædicamentalem in *5. enim metaph.* non agebat Aristoteles de passionibus entis, sed de relatione variorumque speciebus eius, quarum una, & primi generis est hæc formalis distinctio, quæ cum per accidens consequatur ad entitates positivas & relationes, propterea una est alia actu per negationem identitatis, ut ex eodem Arist. ibidem patet, impertinenter se habet ad formalitatem, & quidditatem distin-

ctionis, quæ ponenda est in priori formalitate negativa.

Sed contra, quia Arist. 10. *metaph. cap. à nobis citato* agens rigore metaphysico de formalitate relationis asserit consistere in relatione, ac per consequens vocat eam ad aliquid, nulla mentione facta de negatione identitatis; ergo inepta est explicatio mentis Arist. dicendo loquutum fuisse Philosophum de distinctione per accidens, scilicet de relatione, quæ consequitur ad distinctionem transcendentalem consistentem in negatione identitatis, de qua hic loquimur, & quæ formalis, ac simpliciter distinctio est; nam impertinens esset doctrina Philosophi, qui cum in metaphysica loqueretur, ubi subtili minerva agitur de formalitatibus rerum, & ubi data opera agebat ipse Arist. de distinctione, nulla mentione facta de negatione agat de relatione, quæ in vestra sententia per accidens est ad distinctionem de qua intendebat agere Philosophus; unde, sicut qui in metaphysica ageret de formalitate unitatis data opera, & diceret consistere in negatione perpetam explicaretur asserendo illam negationem in sententia illius taliter tractantis, non esse formalitatem, sed quid per accidens sequutum ad unitatem, præcipue si ille qui ageret de unitate, nullam mentionem faceret de positivo unitatis.

Deinde, si quis ageret in Philosophia data opera, & per se de formalitate essentiae hominis, & diceret esse risibilitatem nulla mentione facta de animalitate, & rationalitate illius, certe impertinenter, ac inepte procederetur, ac minime docentis munere satisficeretur, imo occasionem, seu ansam præberet errandi; assignaret pro essentia accidentis, vel proprietatem hominis: ergo similiter inepte procederetur Philosophus, si dum in metaphysica ubi toto rigore agitur de formalitatibus, & ubi data opera de formalitate distinctionis intendebat agere, assignaret pro constitutivo distinctionis formalis, non formalissimum constitutum illius, sed aliquid per accidens secutum ad illam; at est relatio in vestra sententia: ergo ne tantus Philosophus, ac Philosophorum Princeps tali nota inepte docentis, ac indifferenti magistri occasionemque errandi præbens afficiatur, asserendum est toto conatu sensisse Aristotelem formalissimam rationi distinctionis, non in negatione identitatis, sed in relatione consistere, præcipue cum ut dictum sit formalissima ratio distinctionis sit tota ad alterum ipsique proprie, ac vere conveniat definitio relationis secundum totum rigorem metaphysicum, locum autem *5. libri metaphysicae, c. 8. & 10.* de quo asserunt adversarii in eo loquutum fuisse Philosophum de variis speciebus relationis, falluntur enim asserendo de relationibus egisse, nam *cap. 8.* solum agit de substantia, & minime de speciebus relationis, *cap. autem 1.* de variis generibus oppositorum, de diversis, ac eisdem agit; unde dicendum est sine dubio talia capita, & loca Aristotelis, non apte explicata esse, quia aut non lecta, aut non recte intellecta.

Nunc autem denuo *cap. 8. eiusdem lib. 5. metaph.* 13 probo meam sententiam, nam Philosophus in *metaphysico eiusdem capituli*, ubi agit de identitate formaliter, sic ait [alia autem per se quemadmodum, & ipsum unum, nam, & quorum materia est una, ea aut specie, aut numero, aut genere dicuntur, eadē, &

Quæst. I In quo consistat distinctio. 335

& quorum substantia vna, ita perspicuum est identitatem unitatem esse quandam ipsius esse, aut plurium, aut cum quis vno, vt pluribus vtitur, veluti cum ipsum, idem quod ipsum esse dicitur vt duobus enim ipso vtitur, sic Arist. quæ lo- cum his verbis explicat D. Thomas *le. 1. s. ponit in medio eiusdem lectionis super eundem librum 5. met.* ponit inquit modos eiusdem per se, & dicit quod aliqua dicuntur eadem secundum se eisdem modis, quibus dicitur vnum per se, omnes enim modi quibus aliqua vnum per se dicuntur, reducuntur ad duos, quorum vnus est secundum quod dicuntur vnum illa, quorum materia est vna, siue accipiamus materiam eandem secundum speciem, siue secundum numerum, ad quod pertinet secundus, & tertius modus vnius, alio modo dicuntur vnum, quorum substantia est vna, vel ratione continuitatis, quod pertinet ad primum modum, vel propter unitatem, & indivisibilitatem rationis, quod pertinet ad quartum, & quintum; vnde & his modis dicuntur aliqua esse idem, ex hoc autem alterius concludit, quod identitas est unitas, aut ex eo quod illa quæ dicuntur idem sunt plura secundum esse, & tamen dicuntur idem in quantum in aliquo vno conveniunt, aut quia sunt vnum secundum esse, sed intellectus vtitur eo, vt pluribus ad hoc, quod relationem intelligat, nam non potest intelligi relatio, nisi inter duo extrema, sicut cum dicitur aliquid esse idem sibi ipsi, tunc enim intellectus vtitur eo, quod est vnum secundum rem, vt duobus, nam eiusdem ad se ipsum relationem assignare non posset; vnde patet, quod si relatio semper requirit duo extrema, & in huiusmodi relationibus non sunt duo extrema, secundum rem, sed secundum intellectum solum, relatio identitatis non erit relatio realis, sed rationis, quod aliter contingit in alio, & alio, cum sint duo extrema realia, ex quibus sic argumentor.

Et primo ex verbis primis D. Thom. explican-
 14 tibus mentem Arist. in quibus ait D. Thom. Phi-
 losophum asserere tot modis dici vnum per se, quod dicitur idem per se, quia vt inquit Philoso-
 phus, identitas, unitas est, id est, in eo consistere formaliter identitatem, in quo consistit formaliter unitas: sed unitas consistit in negatione formaliter, secundum mentem Philosophi, & D. Th. vt à nobis supra late probatum manet, & admit-
 titur ab adversariis: ergo ratio formalis identita-
 tis consistit in negatione, sed forma vel positivum cuius negatio est distinctio: ergo si distinctio, est negatio: ergo identitas erit quid positivum, quia negatio negationis positivum est apud adversa-
 rios; atqui formalitas identitatis ex Philosopho, non est positivum sed negatio vera, & formalis: ergo ratio formalis distinctionis, quæ negatur per identitatem erit ratio formalis positiva: sed talis
 15 positiva ratio non est ad se, sed ad alterum: ergo non est absoluta sed relativa; vnde relatio forma-
 liter in sententia Aristotelis, cum non possit dari aliud positivum.

Dices identitatem dicere negationem alicuius
 15 positivi ad quod adverte in duobus entibus dis-
 tinctis duo reperiri, & vnumquodque esse pro-
 prium, & positivis terminis terminatum, & com-
 pletum, vt duæ quantitates discretæ habent pun-
 ctu terminativam; aliud est negationem vnius res-
 pectu alterius, identitatem autem non negare
 hanc negationem, sed positivis terminos.

Contra, quia natura Angelica Gabriëlis, vt

suppono, ex infra dicendis potest separari à substi-
 stentia propria, & tunc sic separata vere distin-
 gueretur ab alia natura Angeli, & non esset ea-
 dem cum illa, ex alio capite non haberet termi-
 num positivum: ergo ratio formalis per quam
 constituitur illa natura distincta, & non eadem
 formaliter, non est terminus positivus, siquidem
 sine talibus terminis constituitur in esse distin-
 ctæ, & constituitur in esse non eiusdem, & sic id,
 quod negat identitas non erit terminus posi-
 tivus.

Secundo contra, quia natura Angeli prius na-
 tura, quam vniatur propriæ substantiæ, id est
 natura secundum se petit distinctionem, & non
 identitatem cum natura alia Angeli, quia distin-
 ctio sequitur ad quancunque entitatem vtram, &
 realem, sed in priori natura, & quatenus distin-
 guitur à propria substantia est vera entitas par-
 ticularis, & non altera Angeli naturæ, v. g. natura
 Michaëlis vt sic, non est natura Gabriëlis: ergo
 est distincta, & non eadem propterea, à natura
 Gabriëlis: ergo non constituitur in esse talis, per
 terminum positivum, nec identitas formaliter
 negat illum, cum identitas formaliter neget id
 per quod primario constituitur distinctum.

Tertio contra, quia distinctio naturæ quate-
 17 nus natura est, non est constitutio suppositi, in-
 quantum suppositum est; sed terminus positivus
 naturæ Angelicæ, vel humanæ est constitutum
 suppositi in quantum suppositum: ergo terminus
 positivus non constituit naturam Angeli, vt di-
 stinctam ab alia natura. Minor est certissima, quia
 nihil aliud est terminus positivus debitus natu-
 ræ completæ substantiali, v. g. humanæ vel An-
 gelicæ, nisi suppositualitas, sed suppositualitas con-
 stituit suppositum in quantum suppositum: ergo
 suppositum constituitur formaliter in esse sup-
 positi per terminum positivum. Maior sic proba-
 tur primo, quia natura humana Christi habet di-
 stinctionem humanam, & creatam, vt ita dicā ab
 alia natura humana Petri, v. g. sed illa natura hu-
 mana Christi, nō habebat terminum creati posi-
 tivum: ergo. Secundo, quia distinctio naturæ qua-
 tenus distinctio illius est, pertinet ad constitutio-
 nem naturæ in quantum natura, & ita solet dici
 communiter per id quod constituitur, natura di-
 stinguatur ab alia quacunque, & licet formaliter
 ipsa distinctio non sit prædicatum essentiale natu-
 ræ, nihilominus pertinet ad ipsam in quantum
 natura est, sicut unitas pertinet ad rem cuius uni-
 tas est, & in sententia adversariorum, distinctio
 est completivum unitatis, sed terminus positivus
 non pertinet ad naturam, in quantum natura est,
 nec complet illam in esse naturæ, sed solum per-
 tinet ad constitutionem suppositi in quantum
 suppositum est, quia suppositum vt tale per ter-
 minū positivum additum naturæ completæ con-
 stituitur, imo quia natura distincta est ab alia, &
 præsupponitur, vt distincta ad terminum posi-
 tivum, illi tribuitur distinctus terminus, ac est
 ille, qui tribuitur alteri naturæ; vnde, cum natu-
 ra præsupponatur distincta prioritate naturæ
 reali, tam ad terminum positivum suppositualita-
 tis, quam ad suppositum, respectu enim termini
 positivi est quali causa materialis natura, quate-
 nus distincta ab alia, respectu vero suppositi est
 pars intrinsece constitutiva, quod adeo verum
 est, vt distinctio tam termini positivi quam sup-
 positi sit distincta à distinctione naturæ quate-
 nus natura: ergo natura formaliter in esse distin-
 ctæ

et non constituitur per terminum positivum substantialem absolutum; sed nec constituitur per negationem solum, quia identitas quæ opposita est formaliter, & immediate distinctioni negatio est distinctionis, ut patet ex verbis Philosophi, tam à nobis ponderatis: ergo ne detur immediata, & formalis negatio negationis, sed in positivo, sed tale positivum non est absolutum, ut diximus, quia totum est ad alteram, & illi convenit propriissime definitio relationis tradita à Philosopho: ergo tale positivum, quod formaliter constituit distinctionem debet esse relatio.

- 18 Deinde ex secundis verbis D. Thom. sic argumentor, quia in illis ait Angelicus D. identitatem non esse à parte rei relationem, quia ad relationem realem requiruntur duo extrema realiter distincta, quæ non reperiuntur intra idem, & se ipsum, quod aliter contingit inquit Divus Thom. in alio, & alio, id est inter distincta, aliud enim & aliud, realiter duo extrema sunt, & unum quodque ut aliud; seu distinctum non est ad se, quia idem non distinguitur à se ipso: sed ad aliud, unde distinctum relativum erit in sententia D. Thom. quia comparando distinctum, & idem ait, idem non esse relativum à parte rei, distinctum autem aliter se habere, id est non esse absolutum, ut idem, sed relativum, quia est ad aliud: ergo in sententia D. Thom. explicantis mentem Philosophi, necessario fatendum est distinctionem esse formaliter relationem.

SECTIO III.

Rationibus probatur nostra sententia.

- 19 Primo actualitas distinctionis est actualitas intrinseca, in distincto quæ petit necessarium alterum extremum actu existens, ut constituat subiectum in quo est in esse actualiter distincti: ergo distinctio per quam formaliter, & actualiter constituitur in esse talis, est relatio realis: antecedens evidens est, quia illud quod actu distinguitur intrinsece, & non per denominationem extrinsecam distinguitur ab alio; ut ait D. Thom. *quest. 40. art. 2. in corpore*. his verbis primo quidem, quia ad hoc, quod aliqua duo distincta intelligantur, necesse est eorum distinctionem intelligi per aliquid intrinsecum utriusque: quis enim dicat hominem distingui à leone actu essentialiter, & creaturam distingui à Deo secundum suam esse intrinsecam, & essentialiter per denominationem extrinsecam; in quo enim esset distinctio intrinseca, quia utrumque extremum æque distinguitur, & non est maior ratio, quare in uno potius quam in altero intrinsece sit ipsa formalis distinctio; imo si bene consideretur, dabitur circulus vitiosus, si in unoquoque extremo non detur proprie intrinseca distinctio; quod autem sit actualitas patet evidenter, quia effectus actualis intrinsecus, & formalis petit actualem formam necessariam, & essentialiter, ut supra probavimus, *quest. de Principio Individuationis*: sed Petrus existente Paulo actu distinguitur ab illo: ergo distinctio, quæ est forma rediens Petrum actu distinctum, est actualitas, & actualis distinctio.

- 20 Quod autem necessario petat alterum actu

existens, asserit expresse P. Suarez, his verbis, *tom. de Deo, lib. 7. De propriet. & consuet. Personarum, cap. 4. §. Deinde. nu. 3.* [nam prior actualis distinctio, vel solum consistit in relatione aliqua reali, aut rationis, vel in denominatione, ratione cuius res non denominatur actu distincta; nisi aliud extremum existat,] & *tom. 1. Metaph. disp. 5. ubi asserit expresse negationem illam per quam in sua sententia constituitur distinctum ad hoc, ut actu distinctum constituat, petere necessario terminum distinctionis actu existentem, quod omnes tam Theologi, quam Philosophi, sine dubio fatentur, & S. Thom. in 1. dist. 26. q. 2. à num. 2. id probat, ac defendit, quod evidenti lumine notum est, quia materia actu existens actu non distinguitur distinctione actuali à forma non existente, quis enim poterit illo modo asserere Petrum actu existentem distingui actualiter ab Antichristo futuro; tale enim asseritur non solum sapientibus, sed etiam leviter doctrina tinctis ludibrium esse deberet iure optimo; distinctio enim actualis inter duo coexistentiam illorum petit necessario inter quæ datur; & ratio evidens est, quia distinctio actualis debet esse talis, ab actualitate propria: sed actualitas propria distinctionis, necessario petit actualitatem subiecti, quod constituit, quia si tale subiectum non est actuale non erit actu distinctum, cum actu esse distinctum supponat actu esse in tali subiecto, quia distinctio est attributum in sententia adversariorum: atqui attributum non est actuale; & actualiter existens si subiectum cuius attributum est, non sit actuale: v. g. si Deus non esset actu Deus per impossibile non posset actu esse misericors & iustus, & si homo non esset actu homo, non erit actu risibilis, & admirativus; & quantitas si actu non est existens, non poterit actu esse extensa; unde sine dubio attributum actuale, ut tale sit, petit necessario actualitatem subiecti vel essentiam cuius attributum est: ergo si distinctio est attributum rei, ut sit actualis, necessario requirit actualitatem rei; sed talis actualitas distinctionis non est absoluta, nec consummatur tota in ordine ad subiectum in quo est, quia actualis distinctio rei non est in ordine ad ipsam rem, quia ut sæpe dixi, idem non distinguitur à se ipso, sed potius distinctio est unius rei in ordine ad aliud, quia distinctum, ut distinctum, nec esse, nec concipi potest, nisi in ordine ad aliud: ergo distinctio, ut distinctio, necessario est inter duo extrema; unde actualis distinctio erit inter duo extrema actualia necessario, necessarioque dependit ab illis, ut actualibus, & ut actu existentibus; quia quando aliqua ratio secundum se dependet essentialiter à duobus extremis, actualitas illius rationis necessario petit actualitatem illorum extremorum, à quibus ut actualibus, & ut actu existentibus debet dependere; ut videre est in unionibus, quæ quia secundum se petit duo unibilia actualitas, seu existentiam unionis petit actualitatem, seu existentiam duorum unibilium, & quia visio, seu actus videndi petit necessario duo extrema, potentiam videntem nimirum, & obiectum visum, ut sit actualis talis visio petit actualitatem, & existentiam, tum potentie visivæ, tum obiecti visi: sed distinctio secundum se necessario petit duo extrema inter quæ sit: ergo ut actualis sit, & actu existat, petit necessario actualitatem, & existentiam duorum extre-*

Quæst. I. In quo consistat distinctio. 337

extremorum inter quæ actualis distinctio sit, quod à posteriori colligitur evidenter, siquidem ut omnes adversarij fatentur, ut actualiter constituat distinctum proprium subiectum, petat necessario coexistentiam alterius extremi, à quo distinguitur; ratio autem à priori totius est, quia accessorium sequitur principale, & existentia sequitur essentiam, sed distinctio secundum se est essentia, & principale, & actualitas distinctionis est existentia, & accessorium: ergo sicut essentia distinctionis petat duo extrema; ita actualitas distinctionis, (alias accessorium non sequetur principale,) necessario petat actualitatem duorum extremorum inter quæ sit.

Ex quibus omnibus evidenter colligitur distinctionem esse actualitatem intrinsecam in distincto, non in ordine ad se, & absolute, sed in ordine ad alterum extremum actu existens, quia idem à se ipso non distinguitur, sed necessario debet distinguì ab alio à se non futuro, nec potentiali, sed præfenti, & actu existente, si actualiter ab illo distinguatur; unde, ut iam dixi, Deus ab æterno non distinguebatur actu à creaturis, quia actu creaturæ non erant ab æterno; Pater æternus autem distinguebatur actu à Verbo divino, & Patre, & Filius distinguebatur actu ab Spiritu sancto, quia actualiter tres illæ personæ existebant realiter ab æterno.

Consequentiâ prima, & præcipua est manifestata, quia relatio nihil aliud est, quam formalitas actualis intrinsece, & actualiter existens in vno extremo, petens necessario aliud extrinsecum extremum à se, & à suo fundamento, seu subiecto realiter distinctum, & actu existens; nam ideo Paternitas, & similitudo sunt relationes, quia sunt formæ actuales intrinsece existentes, tam in generante, quam in subiecto simili petentes necessario genitum, & aliud simile realiter distincta à generante, & alio simili; & etiam quia similitudo & Paternitas sunt actualitates extra essentiam rei, quæ talibus formis constituitur, sed distinctio actualis est actualitas intrinseca in distincto, petens necessario coexistentiam actualem alterius extremi extrinseci, & etiam est extra essentiam distincti actualiter: ergo distinctio realis actualis inter aliqua extrema est relatio actualis inter illa: hæc consequentiâ est evidens, à paritate rationis, & quia ubi est eadem ratio formalis, est idem effectus, vel quasi effectus.

Secunda pars huius minoris sic probatur, quia quando existunt Petrus, & Paulus actualiter, Paulus distinguitur à Petro actualiter, destructo autem Petro, iam actualiter non distinguitur Paulus à Petro, alias etiam Petrus distingueretur à Paulo actualiter, quod est impossibile, quia quod non est actu, non potest actu distinguì, quia actualitas distinctionis actualitatem subiecti petat, ut probavimus, quia quod actu nihil est, nihil actu potest facere, & ut est evidens pronuntiandum in iure, non entis nullæ sunt qualitates, id est quod non est, nullum attributum proprietatem, vel operationem habet: atqui distinctio est attributum: ergo Petrus qui actu non est, non potest actu distinguì à Paulo. Sequela sic probatur, quia sicut impossibile est, quod vna pars vniatur actualiter alteri, & quod altera huic non vniatur actualiter, quia vno petat duo quæ vniatur, sic similiter impossibile erit, quod Paulus distinguatur à Petro non existente, & quod Petrus non existens actualiter non distinguatur à Paulo, cum

R. P. Ildeph. de Peñañel, Theol. Schol. Tom. I.

distinctio petat necessario duo inter quæ sit; item quia si destructo Petro daretur actualis distinctio, etiam possem dicere ego, destructo Patre, & destructo simili, manere tam actualem filiationem formaliter, quam similitudinem, quia non est maior ratio in filiatione, & similitudine, quam in distinctione: ergo destructo altero extremo hoc extremum, v. g. Paulus, non potest manere distinctus, & nihilominus destructo Petro manet essentia Pauli, quia Paulus vivit: ergo actualis distinctio est aliquid extra essentiam Pauli; nam manente tota, & adæquata essentia, & existentia Pauli, ex eo quod Petrus non existat, non distinguitur Paulus actualiter, & formaliter à Petro: ergo actualis distinctio est extra essentiam rei, sicut similitudo, convenientia, & identitas sunt extra essentia suorum subiectorum, quia destructis illis formis, conservantur subiecta earum; unde si ex alio capite ut demonstratum manet, distinctio actualis est relatio, non erit transcendentalis, sed prædicamentalis, quia relatio transcendentalis est de essentia rei.

Dices verum esse quod non possit concipi distinctum, nisi ut ad alterum, sed non ideo hoc evenire, quia est relatum, sed quia distinctio est negatio, quæ etiam petat, ut nec esse, nec possit concipi nisi in ordine ad alterum, ut cæcitas non potest esse, nec concipi nisi ut carentia visus, & tenebræ nisi ut carentia lucis.

Contra primo, quia si distinctio esset negatio, maxime quam adversarij ponunt ad hoc ut dicamus Petrum non esse Paulum, seu non esse idem quod Paulus, alia enim negatio constituit distinctiōem, nec fingi, nec concipi villo modo potest, sed hæc negatio non sufficit ad distinctionem actualem constituendam: imo existente hac negatione, non existit formaliter distinctio actualis: ergo distinctio actualis non est negatio, identitatis cum altero. Pater hæc consequentiâ, quia ea, quæ ita se habent, ut existente vno realiter, & formaliter, non existit alterum realiter, & formaliter realiter distinguuntur inter se, & vnum non est alterum realiter, quia separatio est evidens signum distinctionis, & maxima omnium separatio inter aliqua est illa, qua existente vno realiter alterum non existit, imo si metaphysice loquamur, sola hæc separatio est signum evidens distinctionis, nam separatio quoad locum, &c. realis non est signum evidens distinctionis realis, quia ut suppono ex physicis, idem corpus potest esse separatum à se ipso, quia idem corpus potest poni in duplici loco circumscriptive per potentiam Dei absolutam, & sacramentaliter, ut de facto contingit in Sacramento Eucharistiæ; sed existente negatione identitatis cum alio, non existit actualiter distinctio actualis: ergo distinctio actualis non est negatio identitatis, nec negatio identitatis sufficit ad distinctionem formaliter. Minor hæc sic demonstratur, quia hæc est vera propositio ab æterno Deus actu non est creatura, quia in quacunque duratione verificatur Deum esse actu infinitam & independentem entitatem: sed infinita, & independentes entitas in quacunque duratione, sive ab æterno, sive in æternitate, sive in tempore actu non est, nec potest esse creatura, quia creatura est finita entitas, & dependens, alias si esset creatura esset dependens, & non dependens, infinita, & non infinita; nec obstat dicere, quod non esset infinita, & non infinita, sed infinita, & finita.

V u Non

24 Non enim hoc obstat, quia ex eo quod idem sit finitum, & infinitum, sequitur necessario quod sit finitum & non finitum, infinitum & non infinitum, sicut, v.g. ex eo quod eadem entitas esset rationalis, & irrationalis sequeretur necessario, quod esset rationalis & non rationalis, irrationalis & non irrationalis, & ideo nec per potentiam Dei absolutam homo potest esse simul brutum, & irrationale; nam licet verum sit, quod non valeat bene, non est rationale; ergo irrationale, lapis enim non est rationalis, & nihilominus non est irrationalis; nihilominus tamen bene valet, est irrationalis: ergo non est rationale, ut videre est in equo, leone, & quocunque animali bruto, de quibus verificatur ex eo quod animalia irrationalia sunt esse animalia non rationalia; unde si homo esset animal rationale, & irrationale, simul esset animal rationale, & non rationale, sic similiter si Deus esset finita & infinita, dependens & independens entitas, esset infinita & non infinita, independens & non independens entitas, quod est impossibile, cum immediate opponatur principio illi evidentissimo, impossibile est idem simul esse, & non esse, tunc sic; sed Deus ab aeterno est actu infinita, & independens entitas: ergo non est actu dependens, & finita entitas: ergo nec actu creatura, inter duas enim contradictoria oppositio est immediata, & maxima; unde inter aliquos terminos contradictorios, ut sunt creatura, non creatura; ita est immediatio maximaque, ut ita dicam contritatio, ut sit necessaria consequentia ex negatione unius ad verificationem alterius respectu subiecti actu existentis, non solum in tempore, nec in aeternitate dumtaxat; sed etiam ab aeterno, & pro omni, & quacunque duratione, & ideo principium Metaphysicum constans ex terminis contradictorijs, scilicet impossibile est idem, &c. non est alligatum alicui differentiae temporis, sed omni duratione sive temporali, sive aeterna valet, absolvuntur enim principia Metaphysica ab omni actu negatio identitatis cum creaturis formaliter constituens Deum actu, non creaturam, licet actu creatura non sint ab aeterno, nec actu existat, & nihilominus in vestra, & in omnium sententia, ut supra late demonstratum manet, non datur in Deo actualis distinctio à creatura, nec actu distinguitur Deus ab illa, quia actu creatura non est, nec existit, similiter actu est verum dicere Petrus existens actu non est Antichristus existere, & nihilominus non est verum dicere, Petrus actu existens, actu distinguitur ab Antichristo, vel differt ab illo non existente actu, nam etiam posset dici disconvenit actu ab illo, & posset etiam dici Ioannes actu existens dissimilis est actu, equo non existente, & etiam posset verificari de Petro, Petrus convenit essentialiter actu cum Antichristo, quia erit homo sicut Petrus: sed hoc est falsissimum, quia convenientia actualis disconvenientia, similitudo, ac dissimilitudo actualis sunt relationes praedicamentales, quae non resultant nisi posito fundamento, & termino: ergo negatio identitatis cum alio ratione citius verificatur hoc, non est illud existit actualiter constituendo formaliter subiectum, quod est, & non existit actualiter distinctio actualis, quia non consistunt duo extrema, ut in casu à nobis

posito pater, dum existit Petrus non existente Antichristo; unde evidenter sequitur negationem identitatis unius cum alio non esse actualem, ac formalem distinctionem.

Secundo contra, quia negatio dupliciter potest est considerari, vel per modum privationis, vel per modum negationis, si autem sit per modum privationis necessario petit ut forma, & terminus, cuius negatio est non existant existente actualiter, & formaliter, & actualiter constituente subiectum in quo est privatio, & ratio evidens est, quia privatio debet esse carentia in subiecto apto nato habendi formam, cuius privatio est, ita ut si existat forma, necessario debeat existere in subiecto ubi existit privatio, siquidem privatio, ut dixi est carentia talis formae in tali subiecto apto, sed non possunt simul in eodem subiecto existere privatio, & forma, cuius privatio est, & si coexistenter privatio, & forma simul, deberent existere in eodem subiecto, quod est summe impossibile; ergo existente privatione necessario petit, ut forma seu terminus cuius privatio est non existant à parte rei, si autem sit negatio per modum negationis, licet non petat talis negatio necessario semper ut terminus, vel forma, cuius negatio est, non existant actu, nihilominus potest dari negatio quaecunque actualiter, & formaliter constituendo sine eo quod forma, vel terminus actu existant, quorum negatio est, itaque hoc certissimum est negationem per modum negationis non petere necessario terminum vel formam actu existere, ut ipsa negatio actu, & formaliter existat, & ut ipsa negatio actu, & formaliter constituat subiectum in quo est.

Hos duos casus exemplis illustrabo, & primo casum privationis; nam existentibus tenebris non potest existere simul à parte rei lux, cuius tenebrae sunt, quia si existentibus tenebris existeret à parte rei lux, cum lux illa debeat existere in hoc aere ubi existunt tenebrae, necessario existerent simul in eodem aere carentia, & forma cuius carentia est, v.g. tenebrae, & lux; nam tenebrae, v.g. non sunt carentia lucis existentis in alio aere, sed in hoc numero aere; unde si possent coexistere à parte rei tenebrae, & lux cuius tenebrae sunt, simul existerent tenebrae, & lux in eodem numero aere, quod est impossibile, & idem verificatur de caecitate; nam existente caecitate in oculo Petri necessario petit, ut visus cuius caecitas est, non existat à parte rei, quia simul deberent existere in eodem oculo Petri caecitas, & visus carentia, & forma, cum caecitas in oculo Petri existens non sit carentia visus existentis in oculo Ioannis; sed potius illius, qui existentis in oculo Petri; deinde negatio potest existere in oculo Petri; quare negatio existentiae, quae ab aeterno est in possibilitate Petri, quia est privatio illius petit necessario, ut existente eo in possibilitate Petri non existere possit existentia cuius negatio, vel privatio est, propter rationem dictam.

Secundum casum illustro exemplis sequentibus, nam possibilitas in sententia adversariorum est negatio repugnantiae, quae negatio petit necessario, ut terminus cuius negatio est non existat, repugnantia enim nullo modo potest existere, quia iam esset repugnantia, & non repugnantia unitas Dei, etiam ut adversarii asserunt ab aeterno extitit in Deo constituendo ipsum Deum in esse unius, & nihilominus pluralitas, vel

Quaest. I. In quo consistat distinctio. 339

vel divisio in ipso Deo, quæ est forma seu terminus negatus per unitatem Dei non existit ab æterno, & idem est de identitate Dei, simplicitate, immortalitate, ac independentia ipsius, sed magis ad rem negatio, quia Deus constituitur in esse non creatura; id est ratione cuius constituitur Deus, ac cum veritate dicitur de eo, Deus actu non est creatura, non est homo actu, actu non est accidens reale, fuit vere actualiter ab æterno in Deo ut supra late demonstratum manet, & nihilominus ab æterno nulla creatura existit actualiter: ergo omnis negatio, si sit privatio siue pura negatio potest dari actualiter in aliquo subiecto, & illud formaliter, & actualiter constituere sine eo quod terminus vel forma cuius negatio est, existat actu: sed distinctio actualis, quatenus distinctio actualis est, ut patet ex supra demonstratis, petit necessario coexistentiam, & actualitatem duorum extremorum, id est existentiam subiecti in quo est, & termini à quo distinguitur, ita ut nullo modo possit, aut esse aut concipi, aut constituere actu distinctum subiectum, si actu non existit res illa ad quam terminatur distinctio, & à qua distinguitur subiectum distinctionis: ergo talis distinctio actualis est extra totam latitudinem negationis, quia negatio ut sic ad quæ dividitur in privationem, & negationem, sed distinctio actualis nec est privatio, nec negatio, quia privatio quando existit, petit ut terminus, cuius privatio est, nullo modo existat, ex negationibus autem quædam idem petunt, aliæ autem indifferentes sunt, ut in negatione identitatis patet, ad hoc ut possint existere, & actu formaliter constituere, sine eo quod existat terminus, aut ut coexistat talis negatio, & terminus eius, ut in tempore, quando verificatur hæc propositio, Deus actu non est creatura; nam actu, & existit negatio identitatis in Deo, & creatura negata per talem negationem; sed distinctio actualis est determinata essentialiter, ad hoc ut nec esse nec concipi possit actualis, sine subiecto constituto per illam actuali, & sine termino actuali, à quo distinguitur tale subiectum: ergo evidenter colligitur distinctionem actualem esse extra totam latitudinem negationis, ut sic sed non est medium inter omnem negationem, & positivam entitatem, quia immediate opponitur positiva entitas omni negationi; ergo distinctio actualis quæ nulla negatio est, & vere est, id est vere datur à parte rei, erit positiva entitas; sed non est absoluta entitas, cum non consumetur tota in suo subiecto, nec sit in ordine ad illud tantum, idem enim non distinguitur à se ipso, sed necessario est in ordine ad alterum, ut patet ex dictis: ergo est relatio, sed non relatio transcendentalis, quia non est de essentia rei distinctæ, ut supra probavi: ergo prædicamentalis; unde distinctio quatenus formaliter est relatio respicit terminum, ut pure terminum, distinctione enim res distincta refertur ad id quod distinguitur ab ea, ut ad purum terminum negatum per negationem identitatis suppositam, ad relationem distinctionis sequitur.

46 Tercio contra, quia relatio est inter duos terminos positivos, & debet etiam in concreto significari, v.g. Pater est alicuius filij Pater, creatura alicuius creatoris, & diversum ab aliquo est diversum; at vero cæcitas licet sit negatio visus, non potest ad aliud significari, non enim est cæcus alicuius, neque ab aliquo, quia isti sunt conceptus rei in se, & ad se.

R. P. Iñep. de Penafiel, Theol. Schol. Tom. I.

Præterea, quia cæcitas est defectus, seu carentia visus, Deus enim distinctus, non est defectus creatura; nec homo distinctus ab equo, non est defectus nec carentia equi, sed potius est respectus ad equum, sicut diversum est ad aliud, imo Arist. oppositum, & distinctum, ut species diversitatis, quæ relatio est primi generis, in secundo fundamento collocavit, quia non est maior ratio de diverso opposito, ac distincto.

Dices cum P. Suarez *sect. 1. metaph. disp. 3. tom. 1.* 28 quod licet in distincto detur relatio distinctionis, nihil refert ad distinctionem formaliter, quod consequatur talis relatio distinctionis; unde non est necessaria formaliter loquendo, & ut impertinens ad præsentem tractatum expellenda est, quia Angelus licet refertur ad Deum ante illam relationem, iam intelligitur ut distinctus à Deo.

Sed contra primo, quia ut iam supra late probatum manet, ad distinctionem duplex ratio intercedit, præter quas nulla alia, aut concipi aut intelligi potest, negatio identitatis scilicet, & relatio; ut ex dictis supra patet, negatio identitatis non sufficit ad distinctionem actualem: ergo necessaria est ad talem distinctionem formalem tanquam formale constitutum illius relationis prædicamentalis; unde ante talem relationem Angelus actu, & formaliter non distinguitur à Deo, sicut ante albedinem quæ est formale constitutum albi, paries non erit albus actu, & formaliter; ex quo evidenti colligitur talem relationem non esse impertinentem ad præsentem tractatum, nec expellendam esse veluti non necessariam ad distinctionem formalem actualem, cum talis relatio sit ipsissima formalitas distinctionis.

Secundo contra, quia formalitas alicuius in metaphysica, ubi proprie de formalitatibus est sermo, maxime conducit, maximeque necessaria est tam ad constitutionem rerum, quam ad formalem intelligentiam illarum, ac per consequens non potest vilo modo talis formalitas, ut impertinens reijci, v.g. dum in metaphysica loquimur de oppositis similibus diversis Patre, & Filio, non potest reijci, ut impertinens relatio formalis oppositionis Paternitatis, filiationis, &c. quia sunt formalitates constituentes talia entia, sicut dum de Deo, & homine loquimur, non potest ut impertinens expelli tam ratio à se, & independentiæ, quam principium ratiocinandi, quia sunt formalitates, tam Dei, quam hominis, sicut in sententia P. Suarez non potest, ut impertinens expelli negatio identitatis, dum de distincto agitur, quia est formalitas distincti, cum metaphysica data opera, & formaliter agat de formalitatibus, sed in metaphysica agitur de distincto actuali formaliter, cuius formalitas uti Patris similis diversis, & oppositi, quia est ad alterum consistit in relatione formaliter; nam omne, quod per relationem constituitur, non impertinenter, & materialiter, sed formaliter, & proprie constituitur, ut videre est in toto prædicamento relationis, & sic prædicamentum relationis non est impertinens ad metaphysicam; unde si in sententia P. Suarez datur relatio distinctionis in distincto formaliter per illam, quam per negationem constituitur in esse distincti, quia relatio comparata cum negatione metaphysicè nullius valoris, aut ponderis est, quomodo enim negatio, in constitutione formali alicuius anteponeatur relationi, quis enim dicit Patrem æternum constitui potius

V u 2 forma

formaliter negatione Filij, quam ipsa relatione formali Paternitatis, aut quis in humanis dicet constitui filium negatione Patris, quam vere, & proprie habet, & non relatione filiationis.

³¹ Tota autem ratio huius evidens est, quia quando concurrunt simul in aliquo in ordine ad aliquam constitutionem positiva entitas, & negatio potius dicendum est precipuam, primariam, ac formalem rationem in tali constitutione esse positivam entitatem, quam negationem: ergo licet ad constitutionem distincti concurrat negatio identitatis cum relatione potius in tali constitutione habenda est ratio de positiva entitate relationis, tanquam de primario precipuo ac formali constitutivo, quam de negatione identitatis: ergo talis relatio formalis distinctionis, quæ ab adversariis conceditur in distincto, non est rejicienda, ut impertinens, sicut dum de Patre, & diverso loquimur Paternitas, & diversitas, quæ relationes sunt formaliter, non rejiciuntur tanquam impertinentes ad constitutionem illorum, quia Pater, & diversum formaliter sunt ad alterum; unde relativa formaliter, sed distinctum etiam formaliter est ad alterum: ergo distinctum formaliter est relativum, sed à constitutione relativi formaliter non est expellenda relatio, ut impertinens: ergo à constitutione distincti formaliter, siquidem relativum est formaliter non est expellenda ut impertinens relatio distinctionis.

³² Ad illud autem quod in ultima parte obiectionis dicitur, scilicet quod Angelus prius est distinctus à Deo quam relatus. Respondeo esse id falsum, si de distinctione formali actuali loquamur, quia formalitas distincti ad aliud est formaliter, unde relatio est; si autem materialiter, & fundamentaliter de illa sermo sit, verum est quod dicitur, sicut in Logica diximus agentes de distinctione relationis à fundamento, & in sequenti conclusione à nobis dicitur, v.g. si de diverso formaliter, & actualiter loquamur de quo prius, primario, ac principaliter agit formalissime metaphysica, minime prius est diversum, quam relatum; si autem loquamur materialiter de diverso, prius est diversum, quam relatum.

³³ Dices, quia distinctio formalis, quia relatio est, distinguitur à suo fundamento in re per quid distinguitur ab alio: si per aliud, procedetur in infinitum; si non per aliud, distinctio non distinguitur à re nec erit relatio.

³⁴ Contra, & oppono tibi idem argumentum, si distinctio formalis est negatio supra positivum distincta ab ipso positivo, vel illud positivum distinguitur à formalitate ipsius per aliam negationem, vel non; si per aliam, procedetur in infinitum; si non per aliam, sed per suam entitatem, iam ipsa distinctio formaliter non erit negatio, sed positivum formaliter, unde eo modo, quo respondebis, respondebo.

³⁵ Responso igitur hæc esto, dicimus distinctionem formaliter quæ relatio formaliter est per se ipsam distingui à fundamento realiter, id est per suam ipsam entitatem, quia ipsa formalitas non est talis per aliam formalitatem, unde ipsa per se ipsam distinguitur ab illo; item ipsum etiam fundamentum distinguitur à distinctione non per aliam distinctionem, nisi per se ipsum, quia quando aliquod comparatur ad formalitatem, siue extrinsecè, siue intrinsecè, & formaliter, nec ex parte ipsius formalitatis, nec ex parte alterius habentis ipsam formalitatem est necessaria alia distinctio

entitas, licet ad aliud sit necessaria ipsa formalitas, v.g. licet ut materia prima recipiat cetera accidentia distincta à quantitate, indigeat quantitate, nihilominus ut recipiat quantitatem non indiget alia, quia est formalitas recipiendi accidentia; deinde licet ut quantitas uniat materia primæ sit necessaria distinctio entitas unione ab entitate materia, & quantitas, non tamen est necessaria alia unio ut ipsa unio uniatur quantitati, & materia, nec ut materia uniat unioni; item licet ut procedat effectus à causa sit necessaria entitas, distincta ab effectu, & à causa, quæ formalitas actionis est, nihilominus ut actio ipsa procedat ab agente non est necessaria alia actio, & ut agens producat ut quo actionem, similiter non est necessaria alia actio respectu illius: deinde ut potentia visiva videat quodcumque obiectum preter lucem, indiget luce, ad hoc autem ut videat lucem non est necessaria alia lux, quia est ratio formalis videndi: ergo licet entitas fundamenti distinguatur ab alia mediante distinctione formali distincta ex natura rei à fundamento, ut autem ipsum fundamentum distinguatur à distinctione, & distinctio à fundamento, quia distinctio est formalitas distinguendi, non est necessaria alia distinctio ad hanc distinctionem, quia ad vnam formalitatem, ut talis est, non datur alia.

³⁶ Secundo principaliter sic argumentor hac ratione, si propter aliquam rationem distinctio formalis actualis non esset relatio, maxime quia negatio identitatis in distincto, est prius in ipso quam relatio, unde prius constituitur per negationem identitatis in esse distincti, quam per relationem: sed hoc est falsum, quia prius antecedit relatio, quam negatio identitatis: ergo distinctum prius constituitur in esse distincti per relationem, quam per negationem identitatis: ergo relatio erit formalis distinctio. Maior est ipsa sententia Adversariorum; minor sic probatur, nam subiectum negationis prius ratione est, quam negatio ipsa, quia in eo fundatur, item habitus, seu forma quæ privat est prior ipsa negatione: ergo prius intelligitur aër, & lux, quam intelligatur in aëre privatio lucis, quia privatio pendet ex habitu in cognitione: ergo prius quam intelligatur in Petro cognitione Pauli, intelliguntur Petrus, & Paulus: ergo intelliguntur duo: ergo distincti distinctio est ratio quæ eam negationem: igitur distinctio est ratio quæ una res est aliud ab alia, v.g. quia Petrus est alius à Paulo, ex qua alicuius sequitur in Petro negatio Pauli, quod autem Petrus, & Paulus intelligantur ante negationes ad invicem sic, probatur, quia Petrus intelligitur ante negationem fundatam in Petro, quia Petrus est subiectum negationis propterea, sed subiectum est prius formalitate subiecta in ipso: ergo Petrus est prior negatione in se fundata respectu Pauli, & idem est de Paulo respectu negationis Petri in se subiecta: ergo si in eodè instanti simul, (qui est casus nostri argumenti) producantur Petrus, & Paulus simul intelliguntur secundum duas entitates: sed illæ entitates ex eo quod sint duæ erunt sine dubio distinctæ, quia statim ac producantur, producantur duæ: ergo actu distinctæ, sed non distinctæ actu per suas entitates, cum propriæ entitates sint absolutæ, & in ordine ad se: sed in ordine ad alteram, unde, ut distinctæ actu erunt relatæ: ergo distinctio qua formaliter constituuntur, erit relatio formaliter, unde si prior naturæ, quo producantur simul ut duæ entitates

titates producuntur, vt actu distinctæ: ergo pro illo priori reperiuntur relationes distinctionis actu in illis, ante omnem negationem, sicut pro illo priori cognoscuntur illæ quæ entitates vt convenientes essentialiter actu constitutæ relationibus convenientia ante omnem aliam negationem; in secundo signo resultat negatio aleitatis, vnde prius resultant in entitatibus Petri, & Pauli relationes identitatis, & distinctionis, quam resultent negationes aleitatis ad invicem: ergo illæ entites constituentur formaliter in esse distinctæ, non per negationem subsequentem identitatis, sed per relationes, iam antea, & prius ipsa negatione identitatis resultantes. Patet hæc consequentia, quia ideo adversarij ratione ea quam fundamentalem vocabant sibi videbantur demonstrare distinctum constitui formaliter non per relationem, sed per negationem, quia tali ratione putabant probare negationem identitatis esse priorem relatione distinctionis: sed nunc à me demonstratum manet relationem priorem esse ipsa negatione identitatis in subiecto distincto: ergo sine dubio demonstratum manebit relationem distinctionis esse formale constitutum distincti in quantum distincti, & non negatione identitatis.

37 Confirmatur evidenter hæc veritas, quia in sententia P. Suarez, cum quo in hac repugnamus, relatio distinctionis sicut relatio convenientiæ, quæ immediate in substantia Petri fundatur in ordine ad substantiam Pauli est idem realiter cū substantia Petri, sicut relatio distinctionis fundata in substantia Pauli, quæ refertur illa substantia Pauli ad substantiam Petri, tanquam ad terminum distinctum à se, identificatur cum substantia Pauli, & minime distinguitur à parte rei ab illa nec modaliter, nec realiter; vnde tam relatio distinctionis, quæ est in Petro respectu Pauli, quam relatio, quæ est in Paulo respectu Petri, sunt idem à parte rei formalissime, & omnino; cum substantia Petri, & cum substantia Pauli: ergo in omni signo reali quo sunt entitates Petri, & Pauli, sunt etiam simul relationes, quæ fundantur in ipsis entitatibus immediate, sine aliqua prioritate, & posterioritate reali, nec naturæ, nec durationis inter substantias illas, & relationes, quia idem non est prius, & posterius respectu sui; atqui substantia Petri, & substantia Pauli distinguuntur à parte rei à negationibus identitatis, quæ fundantur in ipsis entitatibus tanquam positiva entitas à negatione reali, quia eadem entitas non potest esse à parte rei positivum, & negatio, ex alio autem capite tales negationes subiectantur à parte rei negative in illis entitatibus formaliter, ex illisque resultant, vel quasi dimanant respectu à parte rei, sicut cæcitas resultat in oculo, dependente in esse, & fieri, & conservari huiusmodi negationes à substantia Petri, & Pauli eo modo, ac cæcitas dependet ab oculo, ratio enim formalis quæ subiectatur in aliquo subiecto à parte rei dependet necessario, & simpliciter à subiecto in quo fundatur: ergo tales substantiæ sunt suo modo causæ reales solum negative illarum negationum, & negationes sunt effectus illarum à parte rei, quia vti patet ex dictis in physicis, causa realis est illa, à qua dependet à parte rei effectus, & effectus, qui dependet à parte rei à causa, quod quidem latissime demonstravimus ibi; sed omnis causa eo modo, quo causa est est prior realiter suo effectui prioritate naturæ

ergo substantia Petri, & Pauli sunt priores realiter natura negationibus identitatis subiectatis in ipsis: ergo etiam relationes, quæ fundantur in illis entitatibus erunt priores realiter natura negationibus identitatis. Patet hæc consequentia, quia tales relationes sunt substantia Petri, & Pauli cum identificentur omni modo cum illis, & minime ab illis distinguantur, sed substantia Petri, & Pauli, videntur demonstratum manet, sunt priores realiter illis negationibus: ergo formaliter relationes erunt priores realiter illis, siquidem tales relationes sunt substantia Petri, & Pauli: deinde idem non potest esse à parte rei prius, & posterius respectu eiusdem, nec prius, & simul in ordine ad idem, sed substantia Petri, & Pauli sunt priores realiter negationibus identitatis, & relationes sunt idem cum talibus substantiis: ergo tales relationes nec possunt esse simul cum negationibus realiter, nec posteriores realiter ipsis negationibus; ergo debent necessario esse priores realiter negationibus, quia inter prius simul, & posterius non est medium; sed tales relationes non possunt esse simul cum negationibus, nec posteriores illis realiter; ergo necessario debent esse priores illis realiter: ergo tales relationes formaliter constituunt substantias Petri, & Pauli actu, & formaliter distinctas in esse distinctarum; ergo tales relationes sunt formaliter distinctiones actu.

Dices, non esse Paulum esse formaliter distinctum a Paulo : ergo distinctio est negatio, negatio antecedens, quia non esse Paulum est negatio consequens in Petro ex alienate a Paulo, præsuppositivè autem dicitur esse idem distinguì ab alio, & non esse idem cum illo, tum quia distinctio præsupponit illi negationi, tum quia distinctio explicatur percam negationem; alietas enim est, vel dux res ad invicem se respicientes, vel una respiciens alteram tanquam ad terminum distinctum à se, ex eo enim præcisè, quod due entitates producantur constitutæ, proprijs differentijs individualibus, immediate fundant in suis entitatibus relationes, sine eo quod præcedat aliqua negatio ut se respiciant, tanquam dux res distinctæ inter se, sicut v. g. ex eo quod due entitates producantur sine expectatione alicuius negationis solum, quia constituntur rationibus communibus, v. g. ex præcisè, quod Petrus & Paulus producantur, constituti animalitatibus, quæ sunt prædicata convenientiæ inter illos, sine expectatione alicuius negationis resultant statim in illis relationes convenientiæ, vel identitatis : ergo similiter ex eo quod Paulus, & Petrus producantur constituti proprijs differentijs individualibus, ratione quarum distinguuntur realiter, resultabunt in illis sine dubio immediate sine expectatione negationis identitatis relationes distinctionis, ad quarum resultantiam, vel emanationem dabuntur negationes identitatis inter utrumque ; vnde aut tales negationes erunt posteriores relationibus distinctionis, & sic subiecta præsupponuntur constituta ut distincta actu formaliter per tales relationes ante negationes identitatis, quod est certum in sententia P. Suarez, ut patet ex argumento nuper factò, quia Suarez relationem asserit identificari cum suo fundamento, quod negat de negatione identitatis; idem enim non potest esse positivum, & negativum à parte rei, aut minimum relationes distinctionis erunt simul, & minime posteriores negationibus, quia non est maior ra-

ratio, quare negatio sit prior relatione, siquidem utraque fundatur immediate in substantia sine interventione alterius, unde in eodem signo resultant in substantia Petri, & Pauli: ergo supposita similitudine illarum necessario fatendum est præcipuum primum, ac formale constitutum distincti, in quantum distincti esse relationem distinctionis, & non negationem identitatis, & ratio evidens a priori est, quia quando duo simul concurrant ad constitutionem alicuius, illud erit principaliter primum, & formaliter constitutum, quod habuerit principaliter, perfectiorem, & excellentiorem rationem essendi, quia cum talia per suas ipsas entitates constituent, illud erit primum, ac principaliter constitutum, quod constituerit per esse principaliter, perfectius, ac nobilius esse, cum natura quæ tribuit tale esse non tribuerit, nisi ut sit constitutum: ergo si tribuit perfectius esse tribuit illud, sine dubio esset perfectius, ac principaliter constitutum, alias natura sibi ipsi contradiceret secumque pugnaret, quod est summe absurdum: totum hoc exemplo manifeste illustratur, quia materia prima, & anima rationalis concurrunt simul ad constitutionem hominis, & anima rationalis habet perfectius, & excellentius esse materię primæ, ideo est perfectius, ac principaliter, & primum constitutum hominis, & materia prima est imperfectius constitutum illius, quia, ut dixi natura quæ illi tribuit suum esse non tribuit illud eis, nisi ut essent constitutiva hominis: tum sic, sed relatio distinctionis est positiva entitas realis, & negatio identitatis est negativa ratio, & positiva est perfectior nobilior negatione, & primaria respectu illius, & ambæ simul concurrunt ad constitutionem distincti in quantum distinctum est: ergo positiva entitas relationis distinctionis principaliter, ac perfectius constituit illud in esse distincti actualis, ac formalis, quam negatio identitatis: sed distinctio actualis, & formalis est principaliter, formaliter, perfectius, ac primum constitutum distincti in quantum distinctum, sicut albedo est constitutiva albi, & divinitas Dei: ergo relatio distinctionis est distinctio formalis actualis, & non negatio identitatis.

39 Tertio principaliter sic probatur, ad hominem contra adversarios, quia ideo ipsi asserunt distinctionem actualem non esse relationem, sed negationem, quia dicunt distinctionem actualem esse attributum entis quod non potest esse relatio actualis: sed falsum est dicere quod distinctio actualis, & formalis realis sit attributum entis, & ut sic, & secundum se: ergo falsum erit etiam dicere distinctionem actualem non esse relationem, sed negationem identitatis: maior est argumentum adversariorum, minor sic demonstratur, quia omnia attributa entis conveniunt enti, ut sic, & constituent illud formaliter in esse talis, quia attributa, & proprietates conveniunt essentis secundum se, & ut sic, ipsæque constituent in esse attributali formaliter, & ideo homini convenit risibilitas, secundum se, & ut sic, ipsumque constituit in esse risibilis formaliter, & idem est de inhilabilitate respectu equi, ut sic, & de rugibilitate respectu leonis, secundum se.

40 Clarius, quia bonitas, veritas, & unitas sunt attributa entis, conveniunt illi secundum se, & ut sic ipsumque formaliter constituent in esse unius veri, & boni, & ut cum D. Thom. loquar in puriori statu conveniunt enti præciso, quam dum

est contractum, ex alia parte, quia ratio causæ ratio Patris, Filij, &c. creaturæ, & creatoris, substantiæ vel accidentis non conveniunt enti, ut sic secundum se, & quatenus præcisum est ab omni ente positivo, quia illa ratio entis ut sic positivi, cum sit suprema in illo esse, debet necessario præscindi ab omnibus illis, & non coniunctum cum illis in illo statu præcisionis, alias esset præcisum, & non præcisum ab eis, & esset ens ut sic, & non ens ut sic, quia tales rationes non sunt attributa realia entis ut sic, sed potius sunt inferiora illius, nam si essent attributa realia semper comitarietur ens eique semper convenirent, ut ei conveniunt ipsique comitantur veritas, bonitas, & unitas, quæ sunt vera attributa illius, sive in statu præcisionis per intellectum, sive in statu contractionis, & identitatis a parte rei; imo si in aliquo statu illorum entium non convenirent, non essent vera attributa illius, quia attributum est inseparabile ab essentia cuius attributa sunt, si vel per intellectum complere essentia compleatur vel illa a parte rei existat, divina enim essentia, nullo modo potest existere a parte rei sine attributis misericordiarum, bonitatis, &c. & si ipsa divina essentia adæquate, & complete concipiatur, necessario debet concipi cum ipsis attributis, quod similiter contingit in essentia entis, ut sic, quæ si essentia entis ut sic adæquate, complete, integre, & secundum omne, quod debetur essentia concipiatur, necesse est ut cum omnibus attributis cognoscatur, sed distinctio realis nullo modo conveniunt ut sic secundum se, & in statu præcisionis, & quatenus est ens, ut sic, nec illud constituit in esse actu realiter distincti ipsa distinctio: ergo distinctio non est attributum entis realis, ut sic: hæc minor sic probatur, quia distinctio actualis, formalis, realis, non est in ordine ad se, nec absolute convenit rei, sed necessario in ordine ad alterum ens, actu, & realiter existens, sed respectu entis ut sic secundum se, non datur ens actu existens, a quo distinguatur ipsum ens realiter actu, quia ut supra disp. de ente, & in tractatu de Universalibus, demonstratum manet, contra Scotum, & maxime assertum, & acceptum ab adversariis ens ut sic identificatur omnimodo, sine aliqua distinctione, aut ex natura rei, aut realiter, aut modaliter cum omni ente reali particulari, quia omnia illa transcendit usque ad ultimas differentias, & de eis vere, & realiter prædicatur: ergo ens, ut sic secundum se non est a quo possit realiter distinguui, siquidem cum omni ente identificatur, ut dixi: ergo in ente, ut sic nulla est distinctio realis actualis, quia quando est impossibilis potentia seu capacitas in aliquo subiecto, etiam est impossibilis actus debitus vel correspondens tali capacitati, seu potentia, v. g. quia impossibile est quod Deus possit peccare, impossibile est Deo actus peccandi, & quia impossibile est capacitas distinctionis realis in Deo, inter divinam essentiam, & attributa absoluta, impossibile est distinctio actualis realis inter illa: ergo si ens ut sic non potest distinguui, & ipsi est impossibilis capacitas distinctionis realis ab aliquo ente, illi erit impossibilis distinctio realis actualis ab aliquo ente; unde nullo modo dabitur in ente ut sic secundum se, nec ipsi poterit illo modo realiter convenire distinctio realis actualis: ergo talis distinctio actualis realis non est attributum entis, ut sic secundum se, distinctio enim potius convenit entibus particularibus in ordine ad alia entia particularia, non ex eo quod entia sunt

sint præcise, propter rationem entis; sed propter coexistentiam inter se, sicut ratio similitudinis, dissimilitudinis, convenientiæ, disconvenientiæ æqualitatis, inæqualitatis, ratio causæ, & effectus, ratio mensuræ, & mensurabilis, quæ rationes minime sunt attributa entis ut sic, quia sequuntur entia particularia, quatenus talia sunt, vel ratione coexistentiæ inter se, vel propter actionem, & passionem, quæ inter se exercent, vel quia habent prædicata eiusdem rationis, vel diversæ, quibus maxime assimilatur distinctio realis actualis, quia convenit entibus particularibus ex eo, quod actu coexistentia constituta proprijs differentijs particularibus; unde certissime asserendum est distinctionem realem formalem actualem, non esse attributum entis; ergo bene poterit esse relatio, siquidem totum argumentum Adversariorum in hoc solum fundabatur, seu innitebatur ad asserendum distinctionem actualem non posse esse formaliter relationem, quia distinctionem affirmabat esse attributum entis, quod nullo modo potest esse relatio actualis.

41 Confirmatur hoc totum retorquendo argumentum Adversariorum.

42 Primo, quia ens in quantum ens non determinat coexistentiam alterius, sed ab illa præscindit: sed distinctio actualis formalis necessario requirit coexistentiam alterius sine qua non posset illo modo esse distinctio actualis; ergo distinctio actualis non consequitur ad ens in quantum ens; ergo non est attributum entis, quia attributum sequitur ens ut sic. Maior est evidens, quia ens in quantum ens nominaliter importat primario negationem postea explicandam, secundario non repugnantiam ad essendum, & participat ipsum esse sive quodvis aliud existat sive non: consequentia non est minus evidens, quia distinctio actualis formalis, ut ipsi adversarii fatentur, requirit existentiam sui termini, sed ens in quantum ens præscindit ab existentia alterius: ergo præscindit distinctio actuali: ergo distinctio actualis non consequitur ad ens in quantum ens; quia quod præscindit à necessario requisito distinctionis, non potest determinare distinctionem, sed ab ea etiam debet præscindere necessario; secundo quod consequitur ad ens in quantum ens cuicunque enti in quocunque statu debet convenire: sed distinctio actualis formalis non conveniebat Deo in quantum Deus est ab æterno, quia ab æterno nullum erat à quo distingueretur Deus ab æterno: ergo distinctio non consequitur ad ens in quantum ens; ergo distinctio non est attributum entis.

43 Tertio sic probatur idem, quæcumque passio, seu attributum connaturaliter dicitur de suo subiecto, sed distinctio actualis formalis non dicitur connaturaliter de ente, sed omnino extranee, & contingens; ergo propterea sic non est passio entis; maior est certa, & satis nota: minor est evidens, tum quia distinctio actualis formalis est accidens commune, tum quia enti in quantum ens, contingens est quod habeat alterum sibi coexistens; ergo contingens est ipsa distinctio actualis, quia distinctio non est nisi posita existentia termini.

44 Quarto, & ultimo principaliter sic argumentor, vera actualis, & formalis distinctio, quia in divinis una persona realiter, & vere distinguitur ab alia non est negatio identitatis, sed vera, & realis relatio, quæ proprietas personalis est: ergo similiter in creaturis distinctio actualis formalis

non erit negatio identitatis, sed relatio, & respectus in ordine ad alterum; antecedens est certum; & probatur primo ex Concilio Lateranensi in capite Firmiter, ubi hæc habet, hæc sancta Trinitas secundum communem essentiam una, & secundum personales proprietates discreta, hoc est secundum relationes constituentes personas distincta, id est tota distinctio in Trinitate sumitur à relationibus, quid clarius potest excogitari, consonat huic loco axioma illud satis tritum, ac receptum inter Theologos prolatum, ut communiter fertur à D. Gregorio Theologo, in divinis omnia sunt unum, ubi non obviat relationis oppositio, quibus verbis aperte asseritur totam rationem distinguendi personas divinas esse relationem, quia divina illa natura sumat identitatem habet in suis prædicatis proprietatibus, & attributis exceptis his rationibus, & proprietatibus inter quas agere intercedit oppositio relationum; quare ratio formalis distinguendi unam rationem ab alia in divinis solum est relatio realis: hæc sententia inter omnes Patres, tam Græcos, quam Latinos, nam Zophronius in sua epistola ad 1. 6. synodi, relationes divinas alteritates vocat, & alterificas proprietates, quæ inconfuse unamquamque significat penes, nam Nicephorus etiam Episcopus in Concilio Ephesino, tom. 5. cap. 2. vocat proprietates distinctivas personarum; idem fere habet Ioannes Theologus in Concilio Florentino, sessio 18. Nazian. orat. 19. in sancta Trinitate vocat has proprietates discretivas personarum, multa similia habet Basiliius passim per omnia opera sua, & lib. 2. contra Eunomium, circa finem addit Deitatem esse communem, Paternitatem autem, & filiationem esse proprietates, alterificas personarum, & Cyprianus de Cardinalibus Ch. isti operibus, cap. de nativitate Christi, circa finem, dicit Christum vocari magni Concilij Angelum, quia generationis & processionis intimas rationes revelavit, subtiliter adstruens personarum proprietates discretivæque relationes, & indissolubilis essentia unitatem; Damascenus multus est in hac re lib. 1. cap. 9. & 10. ubi interpres vertit innascibilitatem vocat ingignentiam, addens gignentiam, & processionem; ac denique dicit personas esse discretas caracterismo propriæ hypostasos, similia legi possunt in Athanasio in lib. de relictæ fidei dogmatibus. Tertulianus, lib. contra praxeam cap. 2. Richar. de S. Victor, lib. 1. de Trinitate, cap. 18. & Aug. in libris de Trinitate passim, & ratio evidens est, quia omnis distinctio opponitur suo modo identitati; unde in ea ratione, qua datur identitas tam formaliter, quam virtualiter non potest dari distinctio, sed divinæ personæ in ratione essentia identificantur; ergo in ratione essentia non possunt distinguere: sed propter essentiam non est aliud per quod formaliter distinguantur, & per quod in esse distinctarum divinæ personæ constituantur formaliter, nisi relationes divinæ: ergo relationes divinæ sunt actuales, ac formales distinctiones in divinis; deinde, quia id per quod distinguitur ab alio debet esse proprium illius, quod distinguitur, sed sola proprietas relativa est propria personæ, essentia enim communis est omnibus: ergo sola relatio esset distinctio actualis. Tandem, quia si in divinis ipsæ relationes constituentes personarum non essent distinctiones reales, darentur aliæ relationes præter quatuor, nam necessario daretur in illis relatio distinctionis, quæ vera, & realis relatio esset;

nam

nam Pater quatenus talis vere, & realiter distinguitur à filio: atqui distinctum, vt distinctum est ad alterum: ergo distinctum, vt distinctum est relatum; vnde distinctio quæ est in Patre æterno erit relatio ad Filium, cum relatio sit tota ad alterum, & distinctio similiter: ergo si distinctio respectu filij non est relatio ipsa paternitatis erit alia relatio, & si filiatio non est distinctio respectu Patris in filio, dabitur alia relatio in filio, & sic in Spiritu Sancto; vnde iam plures quatuor erunt relationes, & hæc est ratio, quæ movet Theologos sequentes Magistrum sententiarum, in 1. & D. Thom. 1. *part.* ad asserendum distinctionem in divinis esse realem relationem non distinctam à quatuor, quod vt commune assertum Theologorum his verbis asserit P. Suarez lib. 3. *de relationibus divinis*, quod etiam de relatione distinctionis est manifestum, quia est eadem cum relatione oppositionis, quæ non est nisi relatio originis: vnde si fide tenendum est non dari plures quatuor relationes in divinis sine dubio asserendum est distinctionem esse relationem, non quidem distinctam à relatione originis sive sit paternitas sive filiatio, &c. hanc nostram sententiam aperte tueretur verbis clarissimis D. Thom. *quest.* 49. *art.* 2. *in corpore*, vbi sic ait; in persona autem divina non est aliud intelligere nisi essentiam, & relationem sive proprietatem, vnde cum in essentia conveniant, relinquitur quod per relationes personæ ad invicem distinguantur.

45 Dices: ergo si persona divina ab alia distinguitur per relationem, & non per negationem identitatis, sequitur manifeste Deum etiam distinguere à creaturis realiter, non per negationem identitatis, sed per relationem: atqui hoc est falsissimum, quia Deus nullam dicit relationem realem ad creaturas: ergo similiter erit falsum, quod vna persona distinguatur ab alia per relationem, & non per negationem identitatis.

46 Sed contra, quia non bene colligitur vna persona dicit relationem distinctionis ad aliam, vel distinguitur ab alia per relationem: ergo similiter dicit relationem distinctionis Deus ad creaturas, vel distinguitur ab illis per relationem, sicut non bene valet Pater in quantum principium productivum Verbi divini referretur ad Verbum divinum per veram, & realem relationem, & idem est de Patre, & Filio respectu Spiritus Sancti: ergo similiter Deus in quantum principium productivum creaturarum poterit referri relatione reali ad illas, hæc enim consequentia est falsissima: ergo etiam prima de distinctione erit falsa, ratio autem discriminis manifesta est, quia vt latissime probavimus in proœmiis Metaphysicæ, id quod est superioris ordinis non potest referri vera, & reali relatione formali ad id quod est inferioris ordinis, cum autem Deus sit superioris ordinis respectu creaturarum, non poterit dicere relationem realem ad illas, sive convenientiæ, sive distinctionis, distinctio enim ex parte Dei ad creaturas non est relatio formalis, sed eminentialis; aut æquivalens, vt in calce huius questionis explicabitur, quæ supplet vicem relationis formalis, Deus enim propter rationem dictam incapax est relationis ad creaturas, & ideo licet habeat rationem convenientiæ distinctionis principij, &c. respectu creaturarum, & hæc rationes in creaturis sint relationes formales, in Deo autem sunt relationes eminentiales propter imperfectionem terminorum creatorum, ad quos non poterit villo modo ordinari Deus, ordinari enim est proprium inferioris respectu superioris vel æqualis respectu alterius qui æqualis sit illi, propter primam rationem creaturæ ordinantur ad Deum, propter secundam ordinatur vna persona divina ad alteram in quantum distincta ab illa, vel in quantum principium producat, vel terminus productus ab alia.

Ex quibus colligitur evidenter bene posse vnam personam ordinari ad aliam in quantum distinctam vera, & reali relatione, non vero Deum ad creaturas, quia nullo modo est inferioris ordinis respectu illarum, nec æqualis cum illis, quæ sunt rationes fundandi relationem in aliquo subiecto: sed potius est superioris ordinis quod est maximum impedimentum, ad hoc vt vera & reali relatione respiciat creaturas, vt patet ex supra dictis: quia non est maior ratio, quare in divinis vna persona divina distinguatur ab alia per relationem, & non in humanis vna persona creata distinguatur ab alia per relationem distinctionis.

Deinde, quia ideo vna persona divina distinguitur ab alia actualiter per relationem, quia conceptus distinctionis est ad alterum, & id quod ad alterum est, est relatio: sed etiam distinctio actualis in creatis est ad alterum: ergo distinctio in creatis est relatio, sicut in divinis. Præterea, quia quod vna persona distinguatur ab alia per relationem, non provenit illi immediate ex infinitate, sed potius, quia vt dixi tota ratio distinctionis est ad alterum, nam nullo modo splendet, ac lucet infinitudo in hoc quod vna persona actu distinguatur ab alia formaliter per relationem, infinitudo enim divinæ illius maiestatis radiat, ac fulget in vnitæte essentiae cum Trinitate personarum, non autem formaliter ex eo, quod distinctio sit relatio, vel absolutum, sicut non provenit immediate ex infinitate, quod persona producat referatur ad productam, cum etiam in humanis persona producat referatur relatione vera, & reali ad productam, quia hoc potius immediate, & formaliter oritur ex eo quod producat vt producat sit ad alterum; vnde relativum necessario sit, vel non sit infinitum producat: ergo similiter, quod vna persona distinguatur ab alia per relationem, non est immediate, ac formaliter ex eo quod infinita sit: sed potius ex eo quod distinctum, vt distinctum, quatenus tale est, est ad alterum, & sic necessario relativum sit vel non sit, infinitum vel finitum distinctum: sed creatura distinguitur vere, & realiter ab alia: ergo quatenus talis est ad alterum: ergo relativa sit, vel non sit, finita vel infinita.

Tandem, quia gradus existens in Deo distinctionis participatur à creaturis, omne enim quod est in creatura est participatum à Deo: ergo si creatura habet veram, & realem distinctionem: ergo habebit illam participatam à Deo: ergo debet participare illam in eo gradu in quo est in Deo, v. g. quia in Deo datur subsistentia, & ratio substantiæ, & in Deo substantia est ens per se, & subsistentia est ratio subsistendi per se, & in se eo modo participatur à creatura, nam substantia in creatura est ens per se, & subsistentia est ratio subsistendi per se, & in se, & qui creatura

Quæst. I. In quo consistat distinctio &c. 345

tura participat à Deo gradum intellectualem, & in Deo est gradus spiritualis, & non materialis, eodem modo est in creatura, à qua participant; nam est gradus spiritualis, & non materialis: sed à Deo participat creatura distinctionem formalem actualem; & in Deo talis distinctio est relatio actualis: ergo distinctio in creatura participat ab illa erit relatio formalis.

⁴⁸ Secunda pars conclusionis sic probatur, nam duplex est relatio, alia eminentialis, seu æquivalenter, alia formalis, & prædicamentalis; relatio prædicamentalis, & formalis habet imperfectionem tum in se, tum in sua radice, seu fundamento in se, quia est accidens, & quia dependet, & specificatur à suo termino in sua radice, & fundamento, quia id quod dicit relationem prædicamentalem ad creaturas debet mutari intrinsece, quia cum talis relatio non semper existat dum existit fundamentum, sed de novo adveniat ad productionem sui termini, quia ab illo dependet essentialiter, ut diximus; inde evenit, ut fundamentum ante suum terminum existenti dum producit terminum, addatur de novo entitas accidentalis relationis intrinsece; Deus autem, cum sit incapax ob suam infinitam perfectionem, & eminentiam simul cum infinito dominio perfectissimo, quod circa omnes creaturas habet, & propter summam, ac infinitam excellentiam illius divinæ maiestatis necessario incapax est additionis intrinsece accidentalis; & non solum mutationis vere: sed etiam vicissitudinis obumbrationis, ut ait Iacobus in sua epistola canonica, ac propterea non est, nec potest esse capax relationis prædicamentalis formalis; loquor enim de propria relatione prædicamentali, non de ea, quæ improprie dicitur talis, ut est relatio spiratoris activi in Patre, & filio, quæ ad hoc ut distinguatur à relationibus substantialiter, & intrinsece constituentibus, personas in quantum tales solet vocari improprie prædicamentalis; unde licet omne conveniens diversum, & causa creata, & dicant relationem formalem prædicamentalem de primo, & secundo genere relationis; nihilominus Deus, qui proprie diversus actualiter est, & causa propria omnium creaturarum; imo omnium prima, & licet proprie, & æqualiter conveniat cum creatura, in esse entis, & substantiæ, quia talis convenientia est univoca, non est capax relationis prædicamentalis, sed per suum infinitum, ac eminentissimum esse, quod purissimus actus est, & quod æquivaleret cuicunque relationi creatæ, diversus conveniens, & causa propria est, & etiam est præsens actualiter in creatura propriissime, non ut creatura per modum superadditum: sed per eminentissimum esse æquivalens cuicunque præsentia creatæ, sic similiter est distinctus propriissime intrinsece actualiter à creaturis existentibus, non per relationem actualem formalem, ac prædicamentalem: sed per relationem æquivalenter, aut eminententer, id est per quoddam esse infinitum eminententer continens omnes relationes formales prædicamentales, æquivalentesque relationi formali distinctionis, quæ æquivalentia relatio secundum dici solet vocari, & sic sine ulla imperfectione, & additione habet Deus quod creatura cum imperfectione, & additione relationes reales prædicamentales habent, proprium enim divinæ maiestatis est, ut habeat, cum summa actualitate, & perfectione id, quod creatura non

R. P. Ideph. de Peñafiel, Theol. Schol. Tom. I.

posset habere sine imperfectione, & potentialitate: item constituitur Deus in esse intrinseco actuali, sive amanti, sive intelligenti, sive præsentis, sive distincti, sive convenientis de novo sine aliqua mutatione, & additione intrinseca reali, cum in tali esse nulla creatura possit constitui intrinsece sine additione, & mutatione intrinseca de novo; creatura enim propter suum esse potentiale, & limitatum non potest transire intrinsece de termino contradictorio intrinsece negativo ad terminum contradictorium intrinsecum positivum, sine additione intrinseca de novo illius formalitatis ad quam transit, v. g. aer, qui antea non erat lucidus, & nunc redditur lucidus, redditur talis additione intrinseca reali lucis; ad quam transit, & Angelus qui non intelligebat, & nunc intelligit, mutatur intrinsece, & idem est in amore, & cæteris constitutionibus; aliter enim hoc contingit in æterni numinis Maiestate, ac in supremo, & infinito divinitatis esse, quod propter summam, ac purissimam actualitatem, propter infinitum ac illimitatum esse, propter infinitum, perfectum, ac plenissimum dominium quod habet circa creaturas, potest transire de termino intrinseco contradictorio non præsentis in aliqua creatura actu, ad præsens intrinsece in illa sine aliqua mutatione intrinseca per solam positionem extrinsecam creaturæ actu existentis, quæ antea non existerat, & idem est de actuali convenientia cum creaturis, de scientia visionis circa illas, de odio circa peccatores, & amore circa iustos; unde in hac materia non bene valet argumentum de Deo ad creaturam; nec è contra, quia in creatura non est infinitudo, eminentia, summa ac infinita actualitas, ratione quorum Deus potest in tali esse actualiter constitui, in quo non possunt constitui creaturæ sine additione, & mutatione, quibus caret Deus in sua perfectissima constitutione actuali, quod quid mirum si deficient in creatura tales excellentiæ, & perfectiones, ad quas sequitur constitutio illa, sine mutatione, & additione reali.

SECTIO ULTIMA.

Argumenta Adversariorum facillimo negotio dissolvuntur.

AD locum Aristotelis, respondeo Philosophum nunquam in diversitate, sed in numero in 5. Met. cap. 15. fundamentum relationis primi generis colloasse; in prædicamento autem ad aliquid in Logica, aliquomodo insinuat relationem illius generis in diversitate fundari: sed non est hoc ita intelligendum, ut diversitas ipsa formalis actualis sit fundamentum relationis; nam ipsa diversitas formalis actualis, quæ una res actu constituitur formaliter diversa ab alia, relatio formalis est, quia est ad alterum actu existens, quæ est tota essentia relationis prædicamentalis, & sic non potest esse fundamentum de quo loquimur; tum quia apud plures ex adversariis tanquam certissimum habetur unam relationem non posse fundari in altera; unde si diversitas actualis est relatio formalis, non poterit esse fundamentum relationis distinctionis, tum etiam quia hic querimus de primo fundamento relationum diversitatis, quod si diversitas formalis actualis est, sine dubio relatio erit formalis, atque adeo

X x præsup

præsupponet sine dubio fundamentum, quia nulla relatio sine fundamento est; unde talis diversitas formalis non erit primum fundamentum, de quo quærimus, siquidem ut diximus iam præsupponit aliud potius ante se, de quo iterum quæro an sit relatio; si relatio, iterum præsupponet aliud fundamentum, & sic procedetur in infinitum; si non est relatio formalis: ergo non est diversitas actualis formalis, quia talis diversitas formalis relatio est, cum tota sit actualitas ad alterum actu existens, nullum enim respectu sui ipsius diversum est; quid ergo erit illud primum fundamentum relationis, diversitatis, aut distinctionis; siquidem non est diversitas formalis, & actualis, nec distinctio formalis actualis: Certe in sententia Aristotelis nihil est, nisi entitas Petri, v.g. constituta propria differentia individuali per quam distinguitur à quacunque alia coexistens cum entitate propria Pauli similiter constituta propria differentia individuali, itaque fundamentum relationis distinctionis, quæ fundatur in Petro nihil aliud est nisi entitas Petri, quatenus talis entitas est habens pro suo termino actu existente entitatem Pauli, quatenus tali individuatione constituitur; unde distinctio illa formalis, quæ relatio est, resultat in Petro, & terminatur ad Paulum quatenus talis est, scilicet quatenus non est Petrus, & sic entitas Pauli ut sic est distinctio fundamentalis; relatio autem resultans in Paulo, quatenus talis, est distinctio formalis actualis; unde falluntur sine dubio adversarij asserentes secundam relationem primi generis fundari in distinctione formali actuali; alias idem fundaretur in seipso realiter, asserendum igitur secundum genuinam mentem Aristotelis est distinctionem formalem actualem fundari in distinctione fundamentalis, sicut v. g. relatio oppositionis formalis, quæ vera formalis actualis oppositio est, non fundatur in oppositione formali actuali, sed potius in oppositione fundamentalis, v.g. in essentia caloris, quatenus constituitur tali differentia essentiali, ratione cuius habet aptitudinem, ut expellat frigiditatem ab eodem subiecto, & naturam repugnantem entitati frigiditatis.

Hoc totum evidenter convincitur ex verbis ipsius Aristotelis assignantis aliud fundamentum relationis primi generis, nam Aristoteles ait, primum genus relationis fundari in unitate, & numero, ita ut relationes identitatis, similitudinis, & æqualitatis fundentur in unitate, relationes autem distinctionis fundentur in numero, ac diversitate: atqui illud fundamentum quod unitatem vocat Arist. non est formalis unitas, sed solum fundamentalis; nam relatio identitatis, quæ datur inter Petrum, & Paulum non potest fundari in vera ac formali unitate inter ipsos, sed solum in unitate fundamentalis, à parte rei enim ut late demonstratum manet *tractatu de Universalibus*, nulla datur unitas vera, & formaliter talis inter Petrum, & Paulum in aliquibus prædicatis essentialibus, quia vere, & realiter in omnibus dividuntur, ac distinguuntur à parte rei, solum enim datur ratio animalis viventis, substantiæ, & entis similis prædicatis eiusdem rationis existentibus in Paulo; itaque inter Petrum, & Paulum solum datur convenientia in illis prædicatis, non autem unitas vera, & formaliter talis, sed solum fundamentalis, & nihilominus de hac loquens Aristoteles, tanquam de fundamento relationis identitatis, ait esse absolute unitatem, cum non sit for-

maliter talis, ut dixi, sed solum fundamentalis unitas; ergo similiter intelligendus est Aristoteles, in eodem cap. & textu, ubi ait, fundamentum relationis distinctionis esse diversitatem, non formalem, sed fundamentalem, quia non est maior ratio, quare unitas, quæ absolute talis vocatur ab Aristotele sumatur pro unitate fundamentalis, & non pro formali ab ipso Philosopho, & quod secundum fundamentum, quod diversitas est, non sumatur ab eodem Philosopho pro diversitate fundamentalis, sed pro diversitate formali; imo ratio ipsa naturalis evidenter concludit diversitatem, quæ est fundamentum relationis distinctionis, non posse esse diversitatem formalem actualem, sed solum fundamentalem, ut patet ex supra dictis.

Ad confirmationem eodem modo respondeo. 49
Ad primam rationem, quæ fundamentalis vocatur ab adversarijs negatur antecedens ad probationem antecedentis, respondeo falsum esse, ut patet ex supra dictis, ideo Petrum, & Paulum se respicere relationibus distinctionis, quia Petrus non est Paulus, ita ut negatio identitatis inter Petrum, & Paulum supponatur ante ipsas relationes distinctionis, potius enim ut patet ex dictis in probatione nostræ conclusionis relationes distinctionis inter Petrum, & Paulum supponuntur ante negationes quam negationes relationibus supponantur; deinde negatur similitudo, quæ ab adversarijs ponitur, quia non eodem modo se habet actio respectu relationis agētis ad passum, sicut negatio identitatis ad relationem distinctionis, imo si verum fatendum est opposito modo se habent, nam actio qua generans producit genitum, est prior ipsa relatione resultante in generante, quia est ratio fundandi illam; at vero negatio identitatis, cum non sit ratio fundandi relationem; non antecedit ipsam relationem distinctionis, sed potius sequitur ad illam, quia resultat ex eo, quod una res est alia ab alia, v. g. negatio identitatis in Patre respectu Filij in divinis, non est immediate respectu divinitatis, nec divinitas est immediatum fundamentum illius negationis; siquidem divinitas identificatur cum Patre, & Filio, & est ratio in qua identificantur ambæ personæ; unde sola relatio paternitatis est ratio distinguendi Patrem à Filio; unde necessario negatio identitatis debet necessario sequi ad relationem paternitatis, quæ vera, & formalis distinctio est, in ipsaque immediate fundari; ergo si distinctio in creatura est participata à distinctione in divinis, & eodem modo est participata negatio identitatis, eodem modo, & ordine participabuntur, ac sunt in divinis quantum capacitas, & imperfectio creaturæ poterunt ferre, sed in divinis, ut dictum est, negatio identitatis sequitur ad distinctionem: ergo similiter in creaturis negatio identitatis sequetur ad distinctionem formalem actualem, quia non est maior ratio unius quam alterius; unde fatendum necessario est aliam esse fundandi relationem non identitatis, id est distinctionis actualis præter negationem, quæ vel est coexistentia duarum entitatum quæ conveniunt proprijs differentijs individualibus, quatenus illis constitutarum; nam hæc est vera causalitas, quia coexistunt duæ entitates constitutis proprijs differentijs individualibus: ergo talis coexistentia est ratio fundandi relationem distinctionis, nec obstat dicere, quod coexistentia est denominatio extrinseca.

Non

Quæst. I. In quo consistat distinctio, &c. 347

51 Non enim hoc obstat, quia etiam actio respectu Patris est denominatio extrinseca agentis, cum actio non subiectionetur in agente, sed in passio, & nihilominus est ratio fundandi relationem paternitatis in generante; item coexistentia in duobus locis est ratio fundandi relationem approximati, vel distantis, quæ relationes reales sunt in sententia Adversariorum.

52 Ad confirmationem concedo antecedens, & nego consequentiam, quia ut dictum est non sequitur bene, Deus ab æterno actu non est creatura, Petrus actu non est actu Antichristus: ergo Deus ab æterno actu distinguitur à creatura formaliter, & Petrus actu, & formaliter distinguitur ab Antichristo, quare ut certissimum habendum est ex vi formalis negationis identitatis, rem non esse actu, & formaliter distinctam, licet sit non eadem; unde ad distinctionem requiritur ratio formalis actualis, & non sufficit negatio identitatis.

53 Ad tertium respondeo negando suppositum, nimirum quod aliqua distinctio actualis sit passio entis propter rationes supra dictas in probatione nostre conclusionis; unde hic non possumus quere in hac questione, nec vilo modo, agere de distinctione, quæ sit passio entis, quia si hic agimus de distinctione actuali, & formali, & nulla distinctio actualis formalis est passio entis, ut retorquendo argumentum adversariorum probavimus: ergo nullo modo possumus hic agere de distinctione, ut est passio entis; unde tam suppositum maioris, quam ipsa maior falsitatis vitio laborant. Ad probationem autem maioris, dico quod licet verum sit, quod metaphysicus agat de passionibus entis, dum agit de bonitate, veritate, & unitate, non tamen esse verum semper, & in tota metaphysica agere de passionibus entis, id est non omnem materiam circa quam agit metaphysicus esse passiones entis, nam metaphysicus agit de possibilitate, de existentia, & subsistentia rerum, quæ non sunt passiones entis; item agit de causalitate causæ, de potentia obedientiali, & alijs, id genus, quæ minime sunt passiones entis, nonne metaphysicus agit data opera de prædicamentis, ubi nulla mentio fit de passionibus entis, & in prædicamentis certe disputat de prædicamento ad aliquid, in quo primum genus relationis est fundatum, inconvenientia vel disconvenientia, quas unitatem, & numerum vocat Aristoteles, relationes enim quæ fundantur in convenientia sunt identitatis, æqualitatis, & similitudinis, quæ vero fundantur in disconvenientia, sunt relationes oppositionis, diversitatis, & distinctionis, quæ maxime distinguuntur licet ab aliquibus distinguantur; nam relationes oppositionis habent pro fundamentis entitates, quæ ex natura sua pugnant inter se, & ab eodem subiecto mutuo se expellunt, ut sunt entitas frigiditatis, & caloris in summo, relationes diversitatis fundantur in entitatibus, quæ in nullo genere conveniunt, ut albedo, & Deus, relationes autem distinctionis sunt, quæ habent pro fundamentis res quæ conveniunt sub aliquo genere, aut specie, ut sunt Petrus, & Ioânes, Equus & homo de his omnibus relationibus agit data opera per se, ac simpliciter metaphysicus, licet non sint passiones entis huiusmodi relationes: ergo bene potest agere metaphysicus per se ac simpliciter de distinctione formali actuali, quæ relatio actualis est, licet distinctio actualis formalis non sit passio entis.

R. P. Ildeph. de Penafiel, Theol. Schol. Tom. I.

tis, quibus corrumpit totum argumentum tertium adversariorum: minor illius, ac tres probationes talis minoris non sunt contra nos, sed potius pro nobis ut patet ex supradictis.

Ad quartum argumentum respondeo similiter 54 illam rationem laborare falsitate suppositi, distinctio enim minime est passio entis, & sic falso supponunt adversarii dum dicunt distinctionem non esse distinctam passionem ab unitate, falluntur etiam ipsi adversarii in antecedenti illius rationis, dum dicunt distinctionem pertinere ad conceptum adæquatum unitatis, unitas enim complete, & adæquate sic debet definiri, unitas est entitas indivisa in se, dum autem dicitur, & divisa à quolibet alio, male procedunt, nam divisio ab alio non pertinet ad unitatem, ut patet ex dictis in tractatu de primo attributo entis, dum autem adversarii dicunt, quod si distinctio sit positivum, non posse esse passionem entis, sibi contrariantur, siquidem in sententia ipsorum, bonitas, & veritas sunt attributa entis, & consistunt in positivo, in quo ab unitate distinguuntur. Tandem falluntur asserendo distinctionem consequi ad ens in quantum ens, ut probatum manet supra in probatione nostre sententiæ, quia si per possibile, vel impossibile daretur unum tantum ens, non esset actu distinctum, & nihilominus haberet veram rationem entis: ergo distinctio, ut distinctio non sequitur ens in quantum ens, nec convenit omni enti, siquidem supra dictum unicum ens nullo alia præter ipsum existente esset proprie ens, aliquodque ubi non conveniret actualis, & formalis distinctio; unde nihil habet illa, ratione cuius possit esse attributum.

Ad ultimum argumentum conceditur maior, 55 & negatur minor: ad confirmationem concedo maiorem, ad probationem nego minorem, quia non est nisi per relationem.

DUBIUM BREVE INCIDENTS.

Quid sit distinctio fundamentalis.

56 Prima conclusio: distinctio fundamentalis, seu potentialis non est negatio, sed ipsa entitas rei explicata per negationem alterius, à quo distinguitur. Probatur sic, quia res per illud idem est apta distingui ab alio, per quod constituitur in suo proprio esse, ut tale est: sed res constituitur in suo proprio esse non per negationem, sed per positivum: ergo distinctio illa aptitudinalis non est negatio formaliter, sed positivum. Maior est axioma apud Authores metaphysicos, quod corroboratur, & tueretur D. Thom. in primo, dist. 5. q. 1. & dist. 26. ubi asserit res à seipsis, & à seipsis formis tam physicis quam metaphysicis, & non per aliud distingui à quocunque, quod sic demonstratur.

57 Primo, nam sive sit actualis vel formalis distinctio negatio, ut adversarii asserunt, sive sit relatio, ut nostra fert sententia immediate in omnium sententia, fundatur, ac subiectionatur in ipsa entitate rei, sine aliquo medio, nam talis distinctio sive sit negatio sive sit relatio, convenit rei ex eo, quod talis entitas est: sed talis entitas est non per aliquod medium, sed per suum esse: ergo per suum ipsum esse immediate, ac per se recipit talem distinctionem actualem: ergo per ipsum esse est apta recipere talem distinctionem ac per consequens

consequens effectum formalem ipsius; nam quando aliqua causa exerceat actum secundum per suum ipsum esse, non est apta exercere illum per aliud esse distinctum, nisi per suum esse, v.g. quia anima rationalis per se ipsam recipit intellectum, ac per consequens effectum formalem intellectus, in actu primo non est capax, nec apta recipere talem effectum per aliud esse distinctum à seipsa; unde per seipsam est radicaliter apta ad intelligendum, & idem est in materia, ut videre licet in physicis, quæ non est apta in actu primo ad recipiendam formam substantialem per aliud esse distinctum à se, quia in actu secundo non recipit formam per aliud esse à se distinctum: sed res immediate, & per suum esse recipit distinctionem actualem formalem: ergo non est apta recipere talem distinctionem per aliud esse distinctum à se, ac per consequens non erit apta ad recipiendum effectum formalem illius distinctionis; similiter per aliud esse; atqui effectus formalis distinctionis est distingui ab alio, sicut effectus formalis differentie differre ab altero: ergo per ipsum suum esse res est apta distingui ab alio: sed apta distingui, est distinctio potentialis, seu aptitudinalis, sicut fundamentalis distinctio est esse fundamentum immediate illam: ergo unaquæque res per suum ipsum esse est potentialis, seu fundamentalis distinctio; secundo probatur idem, quia res per id, per quod constituitur in proprio esse, constituitur in esse non communi multis: sed illud, quod non est commune, est differens, & distinctum à quolibet alio cui non est commune: ergo per illud, &c. Itē, quia res constituitur in proprio esse per differentiam: sed per differentiam constituitur in distincto esse à quolibet alio: ergo. Minor sic probatur, quia eo modo constituitur aliqua forma, quo est, ut albedo constituit in esse albi, nigredo in esse nigri: sed differentia est propriissime talis: ergo constituit in esse differentis, quando constituit in esse proprio realiter: sed esse differens realiter est esse distinctum realiter; ergo per differentiam per quam constituitur in proprio esse, v.g. Deus à Deitate in esse Dei; homo à rationalitate in esse rationalis constituitur in esse distincti realiter, à quolibet alio. Minor est evidens, quia Deus constituitur Deitate in proprio esse Dei, & homo rationalitate constituitur in proprio esse hominis; sed Deitas, & rationalitas non sunt negationes, sed positivæ perfectiones, cum Deus, & homo, qui constituentur ab illis propriè, ac simpliciter in tali esse formaliter sint entia positiva.

38 Confirmatur, nam entitas propria, quæ est subiectum illius negationis, aut relationis, quæ distinctio formaliter dicuntur, prior est quam ipsa negatio, seu relatio, quia negatio dependet in esse, & cognosci ab ipso positivo ente in quo fundatur, & ad illud consequitur: atqui fundamentum est prius ratione fundata in ipso, & id quod dependet est posterior illo, à quo dependet: ergo prius est ipsum positivum, quam negativum, & sic prius intelligitur, & est organum visus quæ cæcitas, prius aëre quam tenebræ in ipso aëre fundatæ: ergo prius intelliguntur in Angelo, & Deo entitates, quam negationes fundatæ in ipsis: ergo prius intelliguntur duæ entitates capaces relationis distinctionis immediate in se; relatio enim quia positivum est, non fundatur in negativo

quam ipsa negatio, quæ consequitur ad entitates Dei, & Angeli: ergo Angelus, & Deus distincti fundamentaliter intelliguntur ex vi suarum entitatum ante quancunque negationem, aut relationem, in quibus formaliter consistat actualis distinctio.

Ultima conclusio: positiva entitas formaliter distinguitur à suo contradictorio, quod est negatio sine aliquo addito per suam ipsam entitatem, & probatur, quia contradictoria opponuntur, & excluduntur immediate inter se sine aliquo medio, quia ut definitur, contradictio nihil aliud est quam maxima, & immediata oppositio: sed si per aliquod additum distingueretur positiva entitas à contradictorio, opponerentur, non immediate, sed mediante illo addito, præcipue cum illa oppositio non sit positiva, sed negativa, quia unum positivum est aliud à negativo, positivum enim immediate, & ex se, quatenus positivum est, est aliud à negativo, quia non est suum contradictorium: ergo positivum immediate sine aliquo addito distinguitur à suo contradictorio.

Vergetur, quia tam immediate opponitur negativum contradictorium positivo, quo positivum negativum, quia ex parte utriusque est oppositio contradictoria; unde ex parte utriusque immediata, & maxima, & non cum aliquo addito, & medio: sed negativum non opponitur per aliud negativum cum aliud sit tam negativum sicut ipsum: ergo positivum non per aliud, sed per se ipsum distinguitur à negativo contradictorio. Probatur, quia per illud distinguitur positivum à negativo, per quod opponitur illi, sine aliqua convenientia, quia hæc oppositio seu distinctio est maxima omnium oppositio; unde maxime debent disconvenire sine aliqua convenientia, & ideo solet dici communiter, quod à duobus contradictorijs, non potest abstrahi aliqua ratio intrinseca, quia omnis abstractio fundatur in convenientia duorum, cum autem nulla sit convenientia inter duo contradictoria, non poterit dari abstractio ab illis, & etiam ideo illud principium, quodlibet est, vel non est; impossibile est idem simul esse, & non esse, sunt prima, & ultima principia, supra quæ non datur aliud principium abstractum, quia efficiuntur, & constant terminis contradictorijs immediatis sine aliqua convenientia, sed positivum sine convenientia opponitur negativo, non per negationem, quia negatio, & negativum, id est duæ negationes conveniunt, sicut duo entia positiva: ergo per suum ipsum esse distinguitur à negativo, & non per negationem immediate. Tandem, quia positivum non potest dicere relationem prædicamentalem formalem respectu negativi, quia semper ponitur pro termino relationis apud omnes, dum loquuntur de relatione prædicamentali entitas actu, & realiter existens proprio, & absolute existentia: sed negativum, ut negativum, quod est contradictorium positivi, non existit existentia propria absolute, quia illud quod non est absolute, imo est non esse, non potest existere, & habere esse.

Confirmatur evidenter, quia res superioris ordinis, non potest dicere relationem prædicamentalem, nec convenientiam, nec distinctionis, nec diversitatis (voco res superiores, & inferiores eas inter quas solet dari communiter analogia apud Thomistas, ut sunt Deus & creatura, substantia & accidens, res & modus, & præcipue,

Quæst. II. Quotuplex sit distinctio &c. 349

pue, ac principaliter positivum, & negativum, inter quæ adhuc propria, & vera analogia negatur, & ideo non potest abstrahi ratio aliqua communis ab illis ad rem inferioris ordinis: sed positiva entitas est res superioris ordinis, respectu negationis, ut patet ex dictis in parentesi, magis enim distat negativa ratio à positiva, quam accidens à substantia, quam inter accidens, & substantiam detur convenientia intrinseca univoca in ratione entis, & saltem analogica intrinseca in communiori Thomistarum sententia, & ideo potest abstrahi ratio communis entis, ab accidenti & substantia, quæ non datur præcisa à positivo, & negativo, ratione carentiæ convenientiæ inter illa: ergo positiva entitas non potest dicere relationem realem ad negationem, cum sit superioris ordinis respectu illius, ut patet ex dictis in *proximalibus metaph.* cum egerimus de subiecto illius.

Ultimo probatur hæc sententia omnibus argumentis quibus id ipsum probavimus agendo de unitate.



QVÆSTIO II.

Quotuplex sit distinctio, & quæ signa repellantur ad illius cognitionem.

PRIMA conclusio: duplex datur distinctio, una realis, & alia rationis; distinctio realis est, quæ à parte rei datur sine fictione intellectus, & ut alij aiunt, quæ à parte rei vere existit, quia ens reale est quod est aptum ad existendum à parte rei, cum autem hæc distinctio sit vera, & realis sine fictione optime videtur definiti per existentiam à parte rei; distinctio rationis est, quæ per fictionem intellectus fabricatur, vel quæ solum obiective existit in intellectu; de hac longius agemus in hac *disputat.* postquam de distinctione reali in tota sua latitudine egerimus.

Secunda conclusio: distinctio realis ut sic, solum dividitur in distinctionem realem absolutam, & in distinctionem modalem, seu ex natura rei, quia distinctio realis ut sic est superior, ut diximus ad utramque distinctionem; utraque enim vere existit à parte rei, sine aliqua fictione intellectus; hæc est adæquata divisio, ita ut non sit alia distinctio præter istas duas, ut male asseritur ab Scotto dum concedit distinctionem formalem; quod autem nulla sit alia præter istam, & quod fictitia debeat iudicari distinctio Scotistica longissime demonstratum manet *disputat. 2. metaph. in Logicis, disp. de differentia.*

Quod autem detur vera, & realis distinctio in rerum natura, nullus est qui dubitet, est enim res adeo clara, ut qui illam de medio tolleret, & Universi huius pulchritudinem, varietatem, ac venustatem omnino everteret, & sibi ipsi iniuriam inferret, persuadendo sibi, quod neque in insanorum hominum existimationem venire posset; constat enim in rebus ipsis reperiri numerum, & multitudinem, quorum neutrum consurgere posset, nisi ex unitatibus inter se realiter distinctis; deinde corruptis pluribus, plura etiam adhuc persistant, quod sine reali distinctione non posset contingere; insuper certum esse debet res quæ sunt inter se semel distinctæ realiter, neque divinitus idem-

tificari posse realiter, neque quæ semel idem sunt realiter posse distingui realiter, quod esto natura constet lumine, tamen inde probari potest.

Primo repugnat idem simul esse idem ipsum, & non ipsum, sive ipsum, & aliud à se ipso, sed res, quæ semel ab altera distinguitur est alia ab illa: ergo repugnat illas identificari realiter inter se. Patet consequentia, quia iam simul esset illarum quælibet ipsa, & non ipsa, vel alia à se ipsa, & ipsa.

Secundo, demus Deum res quæ sunt inter se idem realiter efficere, ut distinguantur realiter: rogo, quo pacto id Deus efficeret, vel dividendo eandem, & unam entitatem in duas, vel eandem iam productam iterum reproducendo, atque secundum diversas actiones, & productiones quas terminat illam multiplicando, vel somniat insanus id affirmans modum alium quo id possit Deus efficere; ego enim illum, nec cogitare possum, at non primo, neque secundo modo: ergo nullo; non primo, quia Angelus, item & animus rationalis sunt entia indivisibilia: ergo non poterunt distingui realiter à se ipsis per divisionem, neque in seipsis per separationem. Secundo, quia neque in materialibus, & corporeis, nam divisio in illis, vel esset essentialis vel integralis, hoc est vel terminaretur ad partes essentielles vel ad integrales: at neutra efficere potest, ut id, quod erat idem secum se differat à se ipso realiter, divisio enim essentialis terminata ad animum, & materiam solum dissolvit harum inter se unionem, quæ non minus realiter differunt corrupta unionem quæ unitæ inter se in toto composito, ut de se patet; divisio etiam integralis non efficit partium integralium inter se actualem distinctionem, sed illam potius supponit, & evitendo unitivam eas inter se solum disjungit efficitque, ut quæ in composito integrali corruptæ erant, solum partes distinctæ ratione diversorum terminorum intrinsece easdem terminantium habeant rationem totius, & ut talia distinguantur: ergo, neque item Deus id potest facere eandem rem bis producendo, quia inde solum fieri actiones solum productivas ex natura rei distingui, non tamen terminum illarum, sed eundem, utramque vel plures actiones terminare ut de se patet: ergo.

Quibus positis, difficilis est assignatio definitionis essentialis distinctionis, quæ realis vocatur, nam tot sunt sententiæ, quot capita.

Basolis enim in 2. dist. 22. q. 2. art. 1. post medium, distinctionem realem ita definit: illæ sunt distinctæ realitates, quæ sunt aliqua positiva extra intellectum, non eadem per se primo modo, & quorum neutrum ex sua immensitate includit realitatem alterius.

Basoli resistit Gil. lib. 2. tract. 5. cap. 3. num. 11: aitque distinctionem traditam, & definitam communem esse rebus & modis, modi enim imprimis sunt quid positivum; deinde sunt etiam extra intellectum: tandem tam inter se, quam à rebus, quarum sunt modi distinguuntur per se, primo modo hoc est non sunt eadem inter se per se primo modo, sive ut definitio definitum. Postremo ultimam particulam, & quorum neutrum, &c. confutat inde, quia plura sunt, ait, in creatis, quæ finita sunt, & limitata incapaciaque immensitatis, quæ solum inter se distinguuntur formaliter, & quorum quodlibet realitatem alterius includit.

Neutrum probo, non Basolem, primo quia obsecure, ut assolent Scotistæ realem distinctionem de-

X x 3 finit,

finis, secundo quia tota definitio secundum omnes partes adaptari potest ijs, quæ ex natura rei solum inter se distinguuntur; de primis constat ex impugnatione facta Gylio; de ultima vero ex hac clarius, quia in creatis neque res, neque modus habet immensitatem; item utrumque est extra realitatem alterius, loquendo de realitate, prout comprehendit omnem entitatem non fictam, sed existentem à parte rei, ut de se pater: ergo Gylius quoque displicet, quia confutans ultimam particulam dixit in rebus creatis pleraque solum formaliter inter se distingui; ostendi enim supra id esse falsum contra Scotistas, reiectis itaque alijs definitionibus sic potest describi distinctio realis, quæ nihil aliud est nisi illa quæ reperitur inter duas entitates absolute reales, quarum una non est alia, vel est alia ab alia absolute à parte rei per esse ratum, ac firmum: per illam particulam à parte rei, excludo omnem distinctionem rationis; per illam particulam inter duas entitates absolute reales, reijcio distinctionem inter entitatem positivam, & possibilitatem, & quamcumque aliam negationem, negatio enim non est entitas: per illas particulas ratum, ac firmum esse, reijcio modalem distinctionem, quia modi non habent esse ratum, neque firmum, hoc est entitatem stabilem ex se, cum ex natura, & quidditate sua sint solum realium entium determinationes, & affectiones, res enim absolute reales vocatur, quæ ita est firma, stabilis, ac rata, ut possit existeret separata ab alia saltem de potentia absoluta; unde distinctio, quæ inter tales entitates reperitur, realis, ac realiter dicitur, v. g. distinctio, quæ datur inter hominem, & Angelum, quantitatem, & materiam primam.

70 Iterum distinctio realis ut sic dividitur in positivam, & negativam, positiva distinctio est quæ reperitur inter duas entitates positivas actualiter existentes, v. g. inter Petrum, & Paulum, & quia totum esse distinctionis sumitur ab extremis, & extrema sunt positiva, distinctio etiam positiva denominatur, negativa est quæ reperitur, vel inter duas negationes realiter, ut inter duas possibilitates creaturarum, vel inter cæcitatem, & tenebras, aut quæ reperitur inter unum positivum extremum, & aliud negativum, ut inter spatium positivum æris, & negativum, quod est vacuum supra vel extra cælum, & hæc vocatur negativa, vel quia unum illorum extremorum non habet realitatem, quam habet aliud absolute, si ens positivum, & reale sit, vel quia utrumque nullam habet realitatem absolute, quia est ens privativum, aut negativum, ut cæcitas, & tenebræ, quæ ita separantur, ac distinguuntur, ut si positivæ res essent realiter distinguerentur absolute; unde hæc ultima distinctio negativa, per proportionem & analogiam ad positivam intelligenda, & declaranda est.

71 Primum signum distinctionis realiter, vel realis evidentia metaphysica absoluta, quæ neque patitur exceptionem, divinitus est realis, & absoluta separatio secundum esse, & non secundum aliquam rationem, vel secundum quid, scilicet vel in ordine ad locum, vel in ordine ad operationem, vel in ordine ad prædicata contradictoria; non primum, quia idem corpus potest esse separatum à se ipso realiter secundum locum, ut docet fides catholica in Christi Domini Corpore existente in cælo, & in solo simul, dum est in hostia consecrata, & dum existit ad dexteram Patris simul, ubi cum absoluta identitate rei datur separatio secundum

quid, hoc est in ordine ad locum, eadem enim entitas Christi existit in duobus locis realiter separatis inter se simul, & ideo talis præsentia Christi, vel talis existendi modus in illis locis, vocatur separatio secundum quid, vel in ordine ad locum; nec secundum, quia ratio animalis in homine, habet convenientiam cum equo quam non habet rationale in ipso homine; unde animal, & rationale separantur quoad convenientiam in homine, & nihilominus animal, & rationale non distinguuntur realiter; unde signum evidens distinctionis realis non est illa separatio sed separatio, quæ absolute secundum esse vocatur, v. g. quando unum corrumpitur, & destruitur ac desinit esse manente alio, cum enim corrumpitur una res, corrumpuntur etiam omnia, quæ sunt idem cum illa; nam si corrupta una manet alia; rogo, si idem an diversa, ab illa? si diversa, non ad rem; si idem: ergo idem corrumpitur, & conservatur simul: sed illud quod conservatur, est absolute dum conservatur, & illud quod corrumpitur prout sic non est absolute: ergo si idem corrumpitur, & conservatur simul, idem simul erit, & non erit, quod est contra evidentissimum, ac primum principium metaphysicum, impossibile est idem simul esse, & non esse.

Secundum signum est quæcumque realis oppositio præcipue vera contrarietas inter aliqua entia, quatenus talia sunt absolute, dum tamen oppositio vera, & sine fictione sit, quia impossibile est, quod idem realiter sibi ipsi realiter opponatur, & sic impossibile est, quod eadem entitas sit cæca & videns, alba & nigra, æqualis & inæqualis, Pater & Filius respectu eiusdem.

Huic signo adiungitur aliud, quod idem non possit esse causa, & effectus respectu eiusdem in prima productione, quæ productio de novo dicitur, quia illud quod producit primo, ac de novo, non erat dum producebatur vel pro priori natura ante productionem, illud autem quod producit de novo est pro illo priori, vel dum producit, & ratio est, quia illud quod de novo producit, ideo producit ut accipiat esse, quod non habebat, illud autem quod de novo producit, ideo producit, quia habet esse, quod communicet effectui, nemo enim dat, quod non habet, sed idem non potest esse, & non esse simul: ergo idem non potest esse causa, & effectus de novo respectu eiusdem, licet idem possit reproduci à seipso, quia reproductio non est productio de novo.

Ultimum signum distinctionis realis absolute est quando duæ res absolute sunt in diversis suppositis, & quando non vniuntur inter se, v. g. Petrus, & Paulus non sunt idem, nec albedo Petri, & albedo Pauli, dicitur signum evidens non evidentia metaphysica, sed physica, & naturali, nam eadem albedo potest esse divinitus in Paulo, & eadem natura potest divinitus suppositari suppositi talitate divina, & humana, ut sine dubio potuit humanitas Christi Domini.

Distinctio realis modalis est quæ intercedit inter rem absolute, & modum, vel inter modum, & modum, v. g. distinctio, quæ datur inter ubi, & quantitatem, vel inter actionem, & figuram, inter quæ vera distinctio datur sine fictione intellectus, quæ distinctio quamvis generali vocabulo possit vocari realis, quia vere est à parte rei, & non per denominationem, vel fictionem intellectus, tamen ad distinguendam illam ab alia maiori distinctione reali possumus illam appellare, vel distinctionem

Quaest. II. Quotuplex sit distinctio. 351

inctionem ex natura rei, applicando illi tanquam imperfectiori generale nomen, quod visitatum est, licet proprius vocari possit distinctio modalis, quia vel ambo vel vnum saltem extremum illius distinctionis modus est.

76 Sed ut intelligatur hæc distinctio adverte, cum P. Suárez in rebus creatis præter entitates earum quasi substantiales vel radicales, ut ita dicam inveniri quasdam realitates quas modos vocamus, quæ & sunt aliquid positivum, & afficiunt ipsas entitates dando illis aliquid quod est contra essentiam totam, ut individuum, & existentem in rerum natura illius, quod afficit modus, aut patet inductione; nam v. g. in albedine, quæ est in quantitate duo considerari possunt, & ut melius loquar in ipsa quantitate, vnum est entitas ipsius quantitatis, quæ perseverat nunc post consecrationem Hostiæ, & post defensionem substantiæ panis, quo argumentò convincitur talem quantitatem esse absolutam, cum saltem divinitus possit conservari separata sine substantia, cuius est quantitas, quod nullo modo nec divinitus potest fieri in modo, aliud enim est unio; seu actualis inherencia quantitatis ad substantiam, quæ post consecrationem definit esse: primum vocamus simpliciter rem albedinis includentem, quicquid est de essentia albedinis individuae, & in rerum natura positæ, vel etiam includentem, si loquamur de quantitate, quicquid est de essentia quantitatis: secundum id est inherenciam, seu unionem appellamus modum quantitatis, non quidem illa generali significatione, qua omnis qualitas modus substantiæ solet appellari, ut ait D. Thom. 1. 2. quæst. 49. art. 2. neque etiam, qua omnem differentiam contrahentem, ut rationale solemus modum appellare, nec etiam sumitur hæc vox in illa generalitate, qua modus dici solet omnis determinatio vel limitatio præfixa unicuique rei finitæ iuxta mensuram eius, ut eodem loco notavit D. Thom. ex Aug. lib. 4. de Genes. ad liter. c. 3. dicente modus est, quem mensura præfigit, quo modo etiam ait Aug. lib. de natura boni, cap. 3. ex tribus necessarijs ad uniuscuiusque rei creatæ bonitatem, quorum duo sunt species, & ordo tertium esse modum, id est debitam commensurationem ad sua principia, ut explicuit D. Thom. 1. p. quæst. 5. art. 5. & 12. & quæst. 85. art. 4. sed ab hac generali ratione modi recedendo, & applicando illam ad rem præsentem appellatur inherencia modus qualitatis, quia est aliquid illam afficiens, & quasi ultimo determinans statum, & rationem existendi eius, non tamen addit illi propriam entitatem novam absolute, sed solum modum præexistentem; nam quod novam entitatem non afferat, vix potest in dubitationem venire, quia si esset nova omnino entitas, non posset esse actualis unio inter qualitatem, & quantitatem, aut inter quantitatem, & substantiam; sed ipsa potius indigeret quod subiecto uniretur, si aut qualitas, aut quantitas ipsa indiget unione; qua proprio subiecto uniat, quod si inherencia non indiget alia unione vel inherencia, qua uniat, ideo est, quia ipsa per se non affert propriam absolute realem entitatem, quæ inherere, & uniat: sed est tantum quidam modus qui per se est ratio unionis, & inherencia, cuius signum etiam est, quia hæc inherencia habet talem modum essendi ut per nullam potentiam esse possit nisi actu coniuncta ei formæ, cuius est

inherencia, & quod hæc inherencia numero non possit afficere, seu potius unire, nisi hanc numero formam, cui est, veluti affixa, quia afficiendi modus nunquam reperitur in his formis, vel rebus quæ proprias ex se habent entitates absolute; hoc igitur genus entis dicitur modus, cuius ratio in hoc videtur consistere, quod ipse per se non sufficit constituere ens, seu entitatem in rerum natura: sed intrinsece postulat, ut actu afficiat entitatem aliquam sine qua esse nullo modo potest, ratio autem ponendi hos modos à posteriori sumitur ex inductione facta, tam in inherencia qualitatis vel quantitatis, quibus addere possumus actionem agentis, quæ nec potest oriri nisi ab hoc agente, nec terminari nisi ad hunc effectum, ratio autem à priori esse videtur, quia cum creaturæ sint imperfectæ, ideoque vel dependentes, vel compositæ, vel limitatæ, vel mutabiles, secundum varios status præsentiae unionis, aut terminationis indigent his modis, quibus hæc omnia in ipsis compleantur, quia nec per entitates omnino distinctas hoc semper fieri necesse est, imo nec commode intelligi potest, nec etiam fieri per id, quod sit omnino nihil, aut privativum, & ideo saltem requiritur ad hoc, quædam realitas media inter rem absolute positivam, & extremum negativum, aut privativum, quam realitatem modum vocamus.

Signum sufficiens distinctionis modalis, non autem realis absolute est separatio vnus ab alio, quæ solum est non mutua; id est in qua vnum extremum potest manere sine alio, aliud autem extremum non potest manere, sine alio extremo. Prior pars satis probata manet supra disp. 1. quæst. ultima, vtrum Metaphysica sit simplex qualitas, conclus. 2. contra P. Vazquez. Secunda pars sic probatur, quia ex huiusmodi separatione non mutua recte convincitur eam rem quæ potest manere destructo alio extremo habere per se suam realitatem, independentem intrinsece, & entitative, seu essentialiter ab illo extremo, quod destrui potest ipsa manente entitate, ac proinde proprie esse rem; non autem inde potest, concludi aliud extremum, quod destrui potest habere ex se propriam entitatem; quia ut supponitur, illud extremum tale est ut manere nulla potentia possit, sine altero, vel cum altero: sed ad hoc sufficit, ut sit modus eius, quia hoc est intrinsece de entitate, & essentia modi, ut per se manere non possit, nec separari actu, ab eo cuius est modus; ergo ex prædicta separatione non potest concludi maior distinctio, quam modalis.

Distinctio modalis dividitur in positivam, & negativam; positiva est inter extrema positiva, negativa est quando est inter duo extrema, ex quibus aut vnum est negativum, aut ambo extrema, dum tamen tale extremum negativum ita coniunctum sit alicui positivæ entitati, ut nec per potentiam Dei absolutam talis negatio possit existere separata extra subiectum, ut est cæcitas seu carentia rectitudinis in peccato, & omnes carentiæ, seu privationes modorum, aliæ namque dantur negationes, quæ separatæ conservantur à rebus quarum, ut sunt possibilitates creaturarum, & vacuum, quod est supra cælum, quæ conservantur sine entitatibus positivis, quod non habet cæcitas, quæ nec per potentiam Dei absolutam, potest consistere separata à re cuius cæcitas est; & ideo possibilitas, & vacuum vocantur reales negationes absolute, cæcitas au-

tem,

rem & alia huiusmodi modales solent nuncupari, quia modis in hoc maxime assimilantur. Vltimo dividitur distinctio, tam modalis, quam realis, in distinctionem includentis ab inclusio, & excludentis ab exclusio, distinctio excludentis ab exclusio est, quæ reperitur inter duas entitates, quæ non se includunt ad invicem, sed mutuo se excludunt in propria constitutione, ut est distinctio quæ reperitur inter actionem qua producit Petrus, & actionem qua producit Ioannes, & inter præsentiam Romæ, & Lime, si autem fuerit hæc distinctio realis, erit inter Ioannem, & Petrum, materiam primam, & formam; distinctio includentis ab inclusio est quæ reperitur inter partem componentem, & totum compositum, quia talia extrema sunt eiusmodi, ut cum vera, & reali distinctione vnum includatur in alio, pars enim distinguitur à toto, ut anima ab homine, & includitur in ipso toto, & ideo hæc distinctio includentis ab inclusio dicitur.



QVÆSTIO III.

Verum in sententia Scoti detur à parte rei distinctio formalis actualis, media inter realem & modalem, distinctaque à virtuali.

SECTIO I.

Sententia Adversaria proponitur.

PRIMA sententia est negativa, quam defendit P. Suarez lib. 4. de Trinitate, c. 4. num. 2. & 5. adstruens Scotum solo nomine differre à scientia communi, eandem sententiam sequitur P. Hurtado disp. 6. de distinctione, sect. 3. num. 63. §. his constituit, ubi sic ait, opinor Scotum non constituisse distinctionem ex natura rei, quam etiam vocat formalem pro distinctione vlla actuali simpliciter, sed tantum pro distinctione virtuali fundante distinctionem rationis.

Prima pars huius conclusionis probatur ab eodem Hurtado, sic ex Scoto, in 1. dist. 1. q. 7. §. sed hic restat ulterior difficultas, ait, relationem à parte rei, & non per actum nostri intellectus esse incommunicabilem, naturam vero communicabilem, ex quo inferri esse aliquam distinctionem inter illas formalitates ante actum intellectus, sed ante illum; unde probat non esse vnam entitatem vnius, & eiusdem rationis, alioquin tota entitas formaliter communicaretur, & consequenter paternitas; hæc autem omnia tantum probant secundum genus distinctionis virtualis, & Scotus ipse ait, actui distinguenti respondere diversas formalitates obiectivas, cum quo conveniunt reales omnes, præsertim Thomistæ; hoc autem his verbis asserit Scotus, sed num hæc distinctio est realis? Respondeo non proprie est realis actualis, intelligendo sicut communiter dicitur realis actualis illa, quæ est differentia rerum, & in actu, quia in vna persona non est aliqua differentia rerum propter simplicitatem divinam, & sicut non est realis actualis, ita non est realis potentialis;

potest autem vocari differentia rationis, non quod ratio sumatur pro differentia formata ab intellectu, sed ut ratio accipitur pro quidditate secundum quod quidditas est obiectum intellectus: hæc Scotus. Secundam partem suæ conclusionis sic probat Hurtado his verbis Scoti, vel alio modo potest vocari differentia virtualis, quia illud quod habet realem distinctionem in se non habet rem, & rem, sed est vna res habens virtualiter, siue eminenter quasi duas realitates, quia utrique realitati, ut est in illa re, competit illud proprium quod inest tali realitati, ac si ipsa esset res distincta, ita enim hæc realitas distinguit, & illa non distinguit, sicut si ista esset vna res, & illa alia: ecce distinctionem Scoti ex natura rei explicatam ab eodem Scoto non modo eodem sensu, quo mysterium incarnationis, & Trinitatis exponitur à Theologis recte sentientibus.

Secundo probatur hæc interpretatio Scoti, quia ipse simplicitatem admittit, & negat compositionem tertio, quia vocat eam distinctionem minimam inter eas, quæ sunt in obiecto, quia in se ait non esse actualem, realem, nec potentialem, sed virtualem.

SECTIO II.

Nostri sententia ponitur, & probatur.

Conclusio: In sententia Scoti datur distinctio à parte rei formalis actualis, quæ non est virtualis, & est media inter modalem, & realem.

Probatür prima pars ex Scoto in 1. d. 2. q. 7. §. 5. in 5. ubi sic ait; ita adhuc ultra omnes est identitas formalis, voco autem identitatem formalem ubi, illud quod dicitur sic idem, includit illud cui sic est idem, in ratione sua formali, & per consequens per se primo modo, in proposito autem essentia non includit in ratione sua formali proprietatem suppositi, neque è converso, & ideo potest concedi quod ante omnem actum intellectus est realitas essentia, quæ est communicabilis, & realitas suppositi, quæ suppositum est incommunicabile, & ante actum intellectus; hæc realitas formaliter non est illa, vel non est eadem formaliter illi, quod confirmat in 1. dist. 15. q. 1. ubi sic ait; [Dico, quod in essentia divina ante actum intellectus est entitas A, & est entitas B, & hæc non est formaliter illa, ita quod intellectus paternus considerans A, & considerans B, habet ex natura rei, unde ista compositio sit vera, A non est formaliter B, non tamen præcise, ex aliquo actu intellectus circa A, & circa B.] quid clarius, in quibus verbis duo asserit expresse Scotus: primum quod divinitas distinguatur formaliter à relatione constituente cum ipsa suppositum. Secundum quod asserit expresse Scotus est hanc distinctionem formalem non esse per rationem, aut per intellectus fabricationem confectam, sed potius existentem à parte rei, ut patet ex illis verbis, & ideo potest concedi, quod ante omnem actum intellectus, &c. & in illis verbis [dico, quod in essentia divina ante actum intellectus, est entitas A,] &c. nā quicquid est per rationem ut entitas A, non est ante actum intellectus, densissimum est, non est ante actum intellectus, quia cum id, quod per rationem est, sit quasi effectus intellectus, & effectus actus illius, & effectus actus intellectus, inde evenit quod id, non possit esse ante causam, inde evenit quod id, quod

quod per rationem sit, siue sit distinctio, siue quodcunque aliud ens rationis non possit esse ante omnem actum intellectus: sed distinctio hæc formalis quæ ponitur ab Scotio inter relationem divinam, & divinitatem in sententia ipsius Scoti est ante omnem actum intellectus; quia ante omnem actum intellectus est verum dicere, ut ait Scotus, divinitas formaliter non est relatio, ut ex his verbis clarissime patet, quæ protulit ipse in 1. dist. 2. quæst. 7. §. Breviter igitur dico, quod in essentia divina ante actum intellectus est entitas A, & est entitas B, & hæc non est formaliter illa. Paulo post subdit, [ita quod intellectus paternus considerans A, & considerans B, habet ex natura rei, unde ista compositio sit vera, A non est formaliter B, non autem præcise ex aliquo actu intellectus circa A, & circa B: ergo. Ex quibus sic argumentor.

6 Nulla distinctio rationis est ex natura rei; sed asserit Scotus hanc distinctionem formalem esse ex natura rei, ut patet ex illis verbis, considerans A, & considerans B, habet ex natura rei, unde ista compositio sit vera, A non est formaliter B, non ex aliquo actu intellectus; ex quibus aper-
7 patet, quod apud Scotum idem est distinctio, & non identitas formalis, quod distinctio & non identitas ex natura rei; hoc idem patet ex communi modo loquendi; quo utitur Scotus, aliquando enim, & indifferenter vocat distinctionem formalem distinctionem ex natura rei, & è converso præcipue, quia distinctio formalis cadit inter diversas formalitates, & realitates; sed distinctio ex natura rei se habet hoc modo in sententia Scoti: ergo sunt vnum, & idem; accedit quod cum Scotus voluit declarare distinctionem ex natura rei, adducit exemplum de definitione, & definito; at vero Scotus in reportatis lib. 1. dist. 33. quæst. 2. adducit illud exemplum ad declarandum distinctionem formalem: ergo distinctio ex natura rei, & formalis de qua loquimur, idem sunt: ergo distinctio formalis actualis, quam concedit Scotus inter divinitatem, & relationem, non est rationis: sed à parte rei, quia distinctio rationis, v. g. inter Deum, & divinitatem non est ex natura rei; nec potest taliter vocari, ut vocatur distinctio formalis ab Scotio.

7 Deinde sic argumentor, quia distinctio rationis non habet veritatem respectu intellectus divini, quia talis distinctio est ficta per intellectum, & ideo non potest dicere intellectus divinus, cum veritate, Deitas non est Deus; at verò cum summa veritate potest intellectus paternus dicere: divinitas formaliter non est relatio, ut patet ex his verbis Scoti; dico, quod in essentia divina ante actum intellectus est entitas A, & est entitas B, & hæc non est formaliter illa, ita quod intellectus Paternus considerans A, & considerans B, habet ex natura rei unde ista compositio sit vera, A formaliter non est B, non autem præcise ex aliquo actu intellectus circa A, & circa B, quod confirmatur ex supradictis, ubi asseruit Scotus, quod ante omnem actum intellectus, divinitas non est relatio formaliter: ergo talis distinctio non est distinctio rationis, cum ut dixi, non verificetur respectu intellectus Patris æterni, nec detur ante omnem actum intellectus, ut datur hæc formalis, & verificatur respectu intellectus Paterni.

Deinde evidenter patet in sententia Scoti ratione P. Ildaph. de Peñafiel, Theol. Schol. Tom. I.

lem distinctionem non esse rationis, sed existere à parte rei, quod patet ex his verbis prolatis, in 1. dist. 2. quæst. 7. §. Et dico sine assertionem, & præiudicio sententia melioris, quod ratio, quare formaliter suppositum est incommunicabile, & ratio essentia, ut essentia, habent aliquam distinctionem præcedentem omnem actum intellectus creati, & increati, & probo sic, primum suppositum habet realiter entitatem communicabilem; alioquin non posset eam communicare, habet etiam realiter entitatem communicabilem, alioquin non esset positive, & in entitate reali suppositum, & intelligo sic realiter, quod nullo modo per actum intellectus considerantis, imo quod talis entitas esset ibi, si nullus intellectus consideraret, & sic esse ibi, si nullus intellectus consideraret, dico esse ante omnem actum intellectus, non est autem aliqua entitas ante omnem actum intellectus, ita quod non per actum intellectus communicabilis, & aliqua entitas sit de se incommunicabilis, ita quod sibi contradicatur communicari nisi ante actum intellectus: & paulo post subdit, hoc est quod non præcise perintelligere sit aliqua distinctio inter hanc entitatem, & illam: ergo.

Si dicas, quod ante omnem actum intellectus imprimis non est aliqua distinctio, sed est entitas omnino unus, & eiusdem rationis.

Contra, igitur entitatem istam unius rationis totam communicat Pater, & ita nullam entitatem positivam in se habet Pater quam non communicat filio: ergo communicat ei Paternitatem sic cum essentia.

Secundo arguitur sic, distinctio una in intellectu est penes diversum modum concipiendi idem obiectum formale, & hoc siue concipiendo grammaticæ, ut homo, & hominis, siue logicæ, ut homo, & humanitas; alia maior distinctio est in intellectu concipiendo duobus actibus duo obiecta formalia, & hoc siue illis correspondant diversæ res, ut intelligendo hominem, & asinum, siue una res extra, ut intelligendo colorem, & disgregativum.

Ex hoc arguo sic, Pater intelligens se, in illo primo signo originis, aut intelligit essentiam, & A, proprietatem, ut diversæ obiecta formalia, aut præcise, ut idem obiectum sub alio, & alio modo concipiendi. Secundo modo non, quia tunc non esset maior differentia inter Deum, & relationem quam concipiendo Deum, & Deitatem, & ita conciperet A, proprietatem magis incommunicabilem, quam Deitatem incommunicabilem; nam homo non est incommunicabilis si humanitas est communicabilis, nec è converso, ita in proposito similiter tunc non magis esset intellectus primo in essentia divina beatus quam in A, quæ dicitur proprietas Patris, nec magis in A, quam in proprietate Filij, & ita in duobus obiectis, ut in proprietatibus Patris, & Filij, primo esset beatus, tunc detur primus modus, quod Paternus intellectus habeat essentiam, & A, tanquam duo obiecta formalia; tunc arguo sic, intellectus ille nihil intelligit nisi intuitive, quia omnis intellectus abstractiva, & non intuitiva est aliquomodo imperfecta, cognitio autem intuitiva est obiecti, ut obiectum est præsens in existentia actuali, & hoc in se, vel in alio eminenter continente totam entitatem ipsius: ergo quæ cognoscuntur intuitive, ut obiecta formalia distincta, vel vnum eminenter continetur in alio, vel utrumque secundum

Y y dum

dum propriam existentiam terminat actum, ut est eius, nihil autem intrinsecum personæ divinæ proprie continetur in aliquo eminenter, quia tunc esset ens per participationem illius contentis; igitur quæcunque intrinseca sunt diversa obiecta formalia intuitibilia, secundum propriam existentiam actualem terminant intuitionem, ut obiecta, & ita habent aliquam distinctionem ante actum intelligendi.

12 Si dicas, quod essentia de se facit unum conceptum in intellectu Patris, sed circa illam potest intellectus paternus facere diversas rationes, & præcise secundo modo distinguuntur essentia, & A, in intellectu paterno, & non primo modo.

13 Contra, quicquid intellectus causat sine actione obiecti circa obiectum præcise, hoc est virtute propria intellectus, & hoc loquendo de obiecto, ut habet esse cognitum in intellectu præcise, & de intellectu considerans est, illud est præcise relatio rationis, nunc autem illa ratio quam facit essentia de se, patet quod est absoluta, aliter non beatificaret intellectum Patris; ergo præter istam rationem absolutam, nulla est alia in re ante actum intellectus, alias haberetur propositum, nulla etiam est alia per te in intellectu Patris, nisi per actum intellectus negotiantis, & non per impressionem factam ab obiecto, quia non imprimit per te, nisi unum conceptum: ergo quælibet ratio alia, à ratione absolutæ essentiae erit præcise relatio rationis: ergo proprietas Patris quæ est incommunicabilis erit relatio rationis, quod est inconvenientiens. Hucusque Scotus, cuius Verba tam in longum adduco, ut maxima evidentia, & sine aliqua tergiversatione constet de mente Scoti, Scotus enim Verbis adductis, non solum simpliciter asserit existere, & dari à parte rei ante omnem actum intellectus distinctionem novam formalem, quam denuo introduxerat ipse §. in §. est unitas, ac proinde minime esse distinctionem rationis, sed etiam latissime omnibus illis argumentis adductis id ipsum probat, ac toto conatu defendit ne aliquando de propria mente circa hoc negotium dubitaretur, quibus aperte demonstrata manet prima pars nostræ conclusionis, videlicet in sententia Scoti certissimum esse dari distinctionem formalem à parte rei, vel ex natura rei, ita ut non sit distinctio rationis ullo modo, quod autem talis distinctio formalis sit actualis, patet evidenter ex verbis Scoti; nam ipse asserit ratione huius distinctionis actu formaliter divinitatem non esse relationem actuque intellectum divinum generare Verbum, & non producere Spiritum sanctum, actu communicatam esse divinitatem Filio à Patre, & non relationem paternitatis: ergo certissimum, & evidentissimum est, ex mente Scoti talem ab ipso distinctionem formalem de novo introductam esse actualem, quia certissimum, & evidentissimum est non solum apud Scotum, sed etiam in bona Philosophia, non posse dari effectum, vel quasi effectum actualem, sine causa vel formalitate actuali, tam respectu causæ efficientis, quam formalis, &c. Pater enim in potentia vel possibilis, non potest generare Filium actualem, nec albedo possibilis potest constituere album actualem, sed ut ait Scotus, in divinis repe-riuntur actuales effectus, vel quasi effectus talis distinctionis, nimirum divinitatem non esse formaliter actu relationem Paternitatis, &c. ergo evidenter sequitur in sententia Scoti distinctionem illam formalem actu, & ut actualem à parte

rei existere. Deinde, quia in divinis idem est posse, ac esse, si posse sit in ordine ad constitutionem divinam; unde idem est in divinis posse intelligere & intelligere actu, posse generare, & generare actu, & sic de cæteris: ergo si in sententia Scoti distinctio illa formalis est possibilis, vel potest esse in divinis, sine dubio actu erit, & ut actualis existet in divinitate.

Secunda pars conclusionis, quæ est contra P. 14 Hurtado, P. Suarez, &c. sic demonstratur, ad cuius probationem adverte Scotum, in medio questionis, §. Respondet non est, ut probabiliter asseruisse talem distinctionem posse vocari virtuales, his verbis, vel alio modo potest vocari differentia virtualis, quia illud quod habet talem distinctionem in se non habet rem, & rem, sed est una res habens virtualiter sive eminenter, quasi duas realitates, quod adeo verum est, ut si Scotus ibi terminasset questionem, & non ulterius progrediretur aliud asserendo, sine dubio fatendum esset nobis nullam aliam distinctionem introduxisse Scotum nomine distinctionis formalis, nisi quam nos cum D. Thom. virtuales vocamus, sed hic Author paulo postquam protulit verba à nobis nuper allata, & ab Adversariis pro sua sententia adducta, statim tanquam aliud agens, & tanquam aliam sententiam proferens, in lucem edit Verba à nobis pro nostra sententia adducta in principio probationis nostræ conclusionis, & rejicit distinctionem virtuales, ut videbimus in probatione, itaque tota fallacia Adversariorum in hoc consistit, quod aut non legerint, aut noluerint legere totam questionem ab Scoto pertractatam, sed solum aliquantulum illius questionis contentum verbis à se, & pro se adductis; unde nullo modo potuerunt rectum iudicium de mente Scoti facere, ut dicitur evidentissimum illud axioma Iurisperitorum, (nisi tota lege perspecta, non potest Iudex rectum ius dicere) imo ut ipsa Iurisprudentia dicitur; codicillum revocat testamentum, cum prius fiat testamentum; & postea codicillum: ergo si licet Scotus verba ab adversariis adducta protulerit, postea alia protulit tanquam codicillum suæ voluntatis prima revocantia, his posterioribus, potius quam prioribus standum est, ut recte mens Scoti enucleetur, quod autem verba posteriora Scoti aliam sententiam oppositam priori, vel saltem distinctam contineant, sic probabo.

Primo ex verbis Scoti rejicientibus distinctionem virtuales, tanquam non ad propriam mentem his verbis (Breviter igitur dico, omitendo illa verba de distinctione rationis, & de distinctione virtuali, non quia sint male dicta; sed quia non oportet eis uti. Dico, quod in essentia divina ante actum intellectus est entitas A, & est entitas B, & hæc non est formaliter illa, ita quod intellectus paternus, &c. habet ex natura rei, unde ista compositio sit vera, A non est formaliter B, non autem præcise ex aliquo actu intellectus circa A, & circa B, cum talis distinctio sit ante omnem actum intellectus, quibus verbis duo aperte facit Scotus, primo asserit distinctionem suam formalem non esse vocandam distinctionem virtuales, ut patet ex verbis clarissimis Scoti; unde ab hac distinctione formalis, & à propria sententia excludit manifeste ac rejicit evidenter denominationem distinctionis virtualis, non ex eo quod talis distinctio sit improbabilis, aut male dicta, ut ipsius Scoti verbis

Quæst. III. Vtrum apud Scotum, &c. 355

his vtar, sed quia distinctio virtualis est distincta ab hac distinctione formali excogitata ab Scoto; unde distinctionem virtuales, quam paulo ante tanquam probabilem admiserat, verbis ab adversarijs adductis, nunc rejicit, ac separat à distinctione formali, ne deinceps in dubium vocaretur, ac confunderentur istæ distinctiones, virtualis scilicet, & formalis, quæ re vera in sententia Scoti maxime distinguuntur, ac separantur secundum quod facit est probare hanc distinctionem ex verbis Augustini §. *Ista*. his verbis. *Ista autem formalis distinctio, sive non formalis identitas, quæ probata est prius per duas, vel tres rationes, potest etiam probari, per duas, vel tres auctoritates Augustini, §. de Trin. cap. 1. l. 6. omnis essentia quæ relative dicitur, est aliquid excepto relativo, &c. 3. si Pater nō est aliquid ad se nō est omnino, qui relative dicitur ad aliquid, est igitur essentia in re ad se, & non ad aliquid, & in re Pater in quantum Pater relative dicitur, non est autē formalis eadem entitas ad se, & non ad se igitur, &c. & sic progreditur per quinque §. usque ad §. ad primum exclusive latissime probando ex varijs locis D. Aug. dari hanc distinctionem formalem à parte rei, quam asseruit Scotus, ubi supra minime vocandam esse distinctionem virtuales, sed formalem ex natura rei, & ante omnem actum intellectus, ac per consequens minime appellandam esse distinctionem rationis: ergo secundum verba, & discursum Scoti rejicientis distinctionem virtuales, si recte tota structura, & contextus questionis videatur, evidenter sequitur non posse villo modo asseri distinctionem virtuales, & formalem esse eandem sed diversas, quod aperte, & evidenter cognovissent adversarij, & rectius iudicium de mente Scoti fecissent, si totam legem perspicissent.*

16 Secundo probo hoc ipsum, quia distinctio virtualis non est distinctio formalis à parte rei, virtuale enim, & formale, suo modo opponuntur, & ideo optime dicitur in Theologia, Deus virtualiter, aut eminenter est equus, sol virtualiter est calidus, & nihilominus non potest dici in sana Theologia Deus est formaliter ex natura rei, seu à parte rei equus, nec in bona Philosophia potest dici, sol est formaliter calidus ex natura rei, & sic adversarij concedentes distinctionem virtuales inter relationem divinam, & divinitatem, nullo modo possunt concedere hanc propositionem, divinitas, & relatio ex natura rei formaliter distinguuntur, quam concedit Scotus ex vi suæ distinctionis formalis: ergo distinctio virtualis, à nobis concessa, & à P. Suarez cum D. Thom. admissa non est idem quod distinctio formalis ab Scoto de novo introducta, sed distinctæ distinctiones debent actu à parte rei iudicari.

17 Tercio sic probatur nostra conclusio, quia Scotus ex vi suæ distinctionis, ut patet ex §. *Breviter igitur dico*, asserit divinitatem formaliter non esse paternitatem ex natura rei, & ante omnem actum intellectus, his verbis iam supra sæpe citatis (dico quod in essentia divina ante actum intellectus est entitas A, & est entitas B, & hæc non est formaliter illa:) atqui ex vi distinctionis virtualis licet divinitati, & relationi conveniant prædicata contradictorie opposita, ut communicari, non communicari, sicuti etiam intellectui, & voluntati divinis generare, & non generare à parte rei, non tamen ex vi eiusdem distinctionis virtualis possunt verificari de illis villo modo hæc propositiones.

R. P. Ildeph. de Peñañel, Theol. Schol. Tom. I.

sitiones à parte rei, vel ex natura rei divinitas non est relatio, intellectus non est voluntas, itaque licet verbis adiectivis, ut patet ex ipso P. Suarez possint verificari propositiones affirmativæ, & negativæ à parte rei de intellectu, & voluntate divinis, ut v. g. producere Verbum, & non producere Spiritum sanctum, de intellectu verificantur, & è contra de voluntate divina, voluntas divina producit Spiritum sanctum, & non Verbum divinum, solum propter distinctionem virtuales, non tamen propositiones affirmativæ, & negativæ de verbo substantivo possunt verificari simul in divinis interabsoluta comparata cum relativis vel comparata inter se ipsa, sed solum, & necessario verificantur propositiones affirmativæ, v. g. & est exemplum vñtatissimum in Theologia, divinitas non generat, nec creat, & Deus generat, & creat, divinitas communicatur Filio, & non communicatur paternitas, intellectus generat Verbum, & voluntas non generat illud à parte rei, & nihilominus à parte rei non est verum dicere ex vi distinctionis virtualis, nec conceditur à Patre Suarez, nec à P. Hurtado, sed potius, ut suspexit in fide negatur hoc consequens: ergo divinitas non est Deus à parte rei villo modo: ergo intellectus divinus non est voluntas ex natura rei: ergo divinitas non est paternitas à parte rei aliquo modo, & nihilominus Scotus asserit esse veram hanc propositionem, divinitas ante omnem actum intellectus, & ex natura rei formaliter non est relatio, intellectus formaliter ex natura rei, non est voluntas, & ideo posse cum veritate à parte rei, hoc ipsum indicare intellectum divinum, non propter operationem tantum intellectus divini, sed propter ipsas rationes existentes in Deo ex natura rei, quod verbis iam sæpe à nobis citatis, clarissime asseruit Scotus, quæ nunc de novo iterum in publicum edo, quia semper maximam mihi novitatem ingerunt, sic enim se habent illa verba Scoti: Dico quod in essentia divina ante actum intellectus, tam creati quam increati est entitas A, & est entitas B, id est divinitas, & relatio de quibus loquebatur tunc Scotus, & hæc non est formaliter illa, ita quod intellectus paternus, &c. ergo distinctio virtualis, & distinctio formalis Scotica non sunt idem nec eadem à parte rei, distinctio siquidem habent tam distinctas condiciones, ut sunt quas retulimus.

Quarto sic probatur nostra conclusio, quia 18 Scotus in quodlibet 5. art. 2. §. circa tamen, postquam retulit sententiam S. Th. & Hentici asserentium inspirationem, & paternitatem differre sola ratione, & virtualiter, & id satis esse, ut vna de altera non prædicetur, addit hæc verba, quibus se à sententia D. Thom. separat, aliam præferendo, quam rationabiliorem, & probabiliorem iudicat, aliter inquit Scotus dicit alius, & rationabilius, ut videtur, & ad propositum, quod proprietates in eadem persona differunt ex natura rei præter considerationem intellectus, quia ad hoc sufficit comparatio licet non sint oppositæ, & propter hoc prædicatio vnius de alia in abstracto non est vera, ex quibus evidenter sequitur Scotum noluisse assentiri distinctioni rationis cum fundamento in re, vel distinctioni virtuali, quam docebat D. Thom. sed potius aliam de novo distinctionem docere, quam formalem ex natura rei, & ante considerationem intellectus vocat ipse Scotus, & ideo in distinctione, §. quæ 4. §. ad questionem, *Istud*.

Y y 2 non

non videtur, eam vocavit distinctionem ex parte rei, & in *initio* §. appellavit distinctionem tertiam præter realem, & rationis, quam dixit omnino esse ante intellectum, quod si solum esset fundamentum illius ante intellectum, ea non esset omnino ante intellectum. & §. circa tamen, eam nuncupavit distinctionem ex natura rei, nam si Scotus solum voluisset docere distinctionem à se excogitatam, vel traditam à Barone esse rationabiliorē D. Th. distinctione; item nec opponeretur D. Thom. nec deberet illum rejicere, siquidem eandem distinctionem tradidisset: ergo si Scotus sic oppugnat D. Thom. ab ipsoque se separat in sua distinctione formali, signum evidens est non voluisse tradere distinctionem virtualementem sub nomine distinctionis formalis ex natura rei, siquidem distinctionem virtualementem iam tradiderat D. Thom. quam ipse in *ali quodlibet*, oppugnat.

19 Ultimo sic probatur nostra sententia, nam Scotus in 1. *dist.* 2. *ciara*, agens de distinctione inter essentiam divinam, & relationem, quæ in eius sententia est eadem cum illa, quam inter attributa constituit, ait primo distinctionem hanc esse ante omnem actum intellectus, tam creati, quam increati, secundo ait esse formalem actualem, quod ipse tanquam novū aliquid dicit, se affirmare sine assertionem, & præiudicio melioris sententiæ; atqui si solum concederet distinctionem virtualementem vel solum assereret in re ipsa esse fundamentum distinctionis per intellectum, nihil sane novi doceret, nec opus esset suam sententiam aliorum iudicio ita submittere; unde ex his omnibus colligendum tanquam certum est, Scotum novam aliquam distinctionem introduxisse, dum excogitaverit distinctionem formalem, ac proinde non posse dici vilo modo talem distinctionem esse virtualementem antiquam.

20 Ultima pars nostræ conclusionis sic probatur, & primum demonstro ex verbis Scoti distinctionem formalem nullo modo esse realem, quod evidenter probant hæc verba Scoti, in 1. *dist.* 2. *q.* 5. §. *sed nunquid*, ubi sic ait: sed nunquid hæc distinctio dicitur realis? respondeo non est proprie realis actualis, intelligendo sicut communiter dicitur realis actualis illa quæ est differentia rerum, & in actu, quia in una persona non est aliqua differentia rerum propter simplicitatem divinam, & sicut non est realis actualis, ita non est realis potentialis, quia nihil est ibi in potentia, quod non est in actu, & in §. in 5. est unitas simplicitatis, hoc ipsum confirmat his verbis, inest unitas simplicitatis quæ est vere identitas, quicquid enim est ibi, est realiter idem cuilibet, & non tantum est vnum illi unitate vnionis, sicut in alijs modis; unde minime datur distinctio realis, ex quibus evidenter sequitur in sententia Scoti, quod distinctio formalis sua non sit realis, id est distinctio inter res.

21 Nunc autem probatur, quod non sit distinctio modalis, nam distinctio modalis dicitur illa quæ est inter modum, & rem, aut inter duos modos sine aliqua vera identitate à parte rei inter modum & modum, aut inter rem, & modum, quod evidenter convincitur, nam destructo realiter modo, perseverat realiter res; nam homo qui sedebat, modificabatur sessione, & dum stat homo, & surgit, definit modus sessionis perseverante realiter re; item destructa sessione Petri, remanet sessio Pauli; ergo nec istæ duæ sessiones, quæ modi

sunt, identificantur inter se, nec sessio, nec inter sessionem hominis, & ipsum hominem datur identificatio à parte rei, & tamen distinguuntur modaliter: ergo cum distinctione modalis nulla datur identificatio, sed in sententia Scoti cum distinctione formali ex natura rei, datur identificatio realis: ergo distinctio formalis non est distinctio modalis: minor hæc sic patet ex verbis Scoti §. *Et tamen*, ubi sic ait, & tamen ex hoc non sequitur, id est ex distinctione formalis simpliciter diversitas, vel non identitas realis essentia, & relationis, non enim illud quod Pater est, Pater est aliud ab essentia, sed idem secundum Augustinum 12. *lib. de civitate Dei*, cap. 10. ideo simplex dicitur Deus, quoniam quod habet, hoc est excepto quod relative quæcunque persona, ad alteram dicitur, nec est ipsa sicut Pater habet filium, & non est filius, sed quicquid habet Pater in se, ad quod per consequens non dicitur relative illud est ipse vera identitate reali, licet non formali, quid clarius? quod paulo ante etiam expresse asseruerat, §. *Ista differentia manifestatur*, his verbis, ista differentia manifestatur per exempla, primo si ponatur albedo species simplex non habens in se duas naturas, est tamen in albedine aliquid realiter, unde habet rationem coloris, & aliquid unde habet rationem differentia, & hæc realitas formaliter non est illa realitas, nec è converso formaliter; imo una est extra realitatem alterius formaliter loquendo, sicut si essent duæ res, licet modo per identitatem istæ duæ realitates sint una res, ecce quomodo in sententia Scoti identitas realis compatitur cum distinctione ex natura rei.

Vergetur hoc ipsum, quia cum distinctione formalis nulla datur compositio, sed summa simplicitas propter identitatem; atqui, cum distinctione modalis inter modum, & rem non datur simplicitas, sed compositio realis, ut patet inter figuram, & quantitatem, inter ubi, & rem ubicatam, inter vnionem, & res vnitas: ergo distinctio formalis non est distinctio modalis à parte rei. Maior sic probatur ex verbis Scoti eodem §. *Ista differentia*; nam postquam protulit verba, à nobis nuper adducta, sic vterius progreditur in hunc modum: hoc exemplum inquit, licet aliquantulum sit simile ad propositum, quantum ad hoc scilicet, quod identitas realis non necessario concludit identitatem formalem cuiuslibet, quod est in subiecto, eodem ad quodlibet, quod est in ipso, non tamen est omnino simile, quia aliqua compositio est in albedine, licet non rei & rei, tamen talis qualis non conceditur in Deo propter non identitatem formalem, ubi autem non identitas formalis aliquorum in eodem requirit aliquam compositionem, & potentialitatem, & ubi non: sed summam simplicitatem, ut in Deo dicitur, *dist.* 8. quibus aperte Scotus asserit distinctionem formalem dari in Deo, cum summa simplicitate propter identitatem.

Ultimo sic probatur, quia numerans Scotus distinctionem realem, & modalem rejicit illas à Deo, & concedit distinctionem formalem vel obiectorum formalium: ergo sentit Scotus distinctionem formalem esse distinctam à distinctione modalis: antecedens sic patet ex his verbis Scoti, in re autem inquit manifesta est distinctio rerum, & hæc duplex suppositorum scilicet, & naturarum in intellectu, manifesta est differentia duplex modorum scilicet, & obiectorum formalium, quæ

Quæst. IV. Vtrum detur distinctio &c. 357

quæ est differentia hic intenta.

24 Tandem probatur hanc distinctionem formalem non esse rationis, id est fictam per intellectum, licet sit formalitatem, quod his verbis clarissimis ait Scotus §. *Respondeo*, non est proprie potest autem vocari hæc differentia seu distinctio rationis, sicut dicit Doctor quidam, non quod ratio accipitur pro differentia formata ab intellectu, sed ut ratio accipitur pro quidditate rei, secundum quod quidditas est obiectum intellectus, quod etiam evidenter patet ex verbis Scoti supra adductis, asserentibus hanc distinctionem formalem, tum præcedere omnem actum intellectus tam creati quam increati; tum esse ex natura rei, seu ex parte Dei, quod nullo modo contingit in distinctione rationis, ficta ab intellectu; ex quibus omnibus evidenter patet hanc distinctionem formalem, nec esse realem simpliciter, nec modalem à parte rei, nec rationis: ergo est media inter illas, ita ut sit minima inter omnes reales, seu quæ existunt à parte rei, ut his verbis asserit Scotus. Ex his concluditur differentia hic intenta, quæ est in manifesta, & nimirum quia minima in suo ordine id est inter omnes, quæ præcedunt intellectum, & maior distinctione rationis, quia hæc existit à parte rei, rationis vero non existit sed solum concipitur per intellectum: ergo est media hæc distinctio formalis inter reales, & rationis distinctiones, quibus satis aperte probata manet tota nostra conclusio.

SECTO VLTIMA.

Argumenta Adversariorum solvuntur.

25 Ad primum desumptum ex verbis Scoti, iam satis responsum est in probatione nostræ conclusionis, Scotus enim solum ut probabile concedit illis verbis, posse dici distinctionem virtuales, & ideo ait Scotus, vel alio modo potest vocari differentia virtualis, non enim asserit, ut solet dicere quando suam profert sententiam, dico absolute, Respondeo; unde non secundum propriam mentem videtur loquutus, quod patet, nam paulo post rejicit hanc distinctionem virtuales, ut patet ex iam dictis supra latissime, quare pro certo habendum est nunquam Scotum confuisse distinctionem formalem à se de novo excogitam cum distinctione virtuali, iam pridem, antiquisque recepta ab omni Schola.

26 Ad secundum Respondetur, potius esse pro nobis, quam contra nos, ut patet ex verbis Scoti supra adductis, nam licet assimilentur in hoc distinctio virtualis, & formalis, quod utraque petat simplicitatem inter distincta, nihilominus in multis alijs differunt, quæ recensuimus ad longum in probatione conclusionis, quæ sufficiunt ad hoc, ut non sint idem distinctio formalis, & virtualis, unde ridicula erit argumentatio, distinctio virtualis petit simplicitatem, distinctio formalis ex natura rei petit simplicitatem: ergo sunt idem, sicut ridicula esset argumentatio hæc, homo est animal, equus est animal: ergo homo est equus, et ubi scaturit ergo cum suo syllogismo Adversarius.

27 Ad tertium Respondetur tale argumentum potius nobis favere, quam adversarijs, nam distinctio virtualis non est minima inter distinctiones illas, quæ formaliter, & expresse actu à parte rei sunt, quia distinctio virtualis non est in illo ordi-

ne, imo si recte loquamur distinctio virtualis non est proprie distinctio in toto rigore, sed potius est æquivalentia distinctionis non solum cum identitate reali, sed etiam cum identitate formali ex natura rei, distinctio autem Scotica, quia formaliter à parte rei est, & est minor tam reali, quam modalis, æquissimo iure vocatur ab Scoto minima in suo ordine, id est inter omnes, quæ præcedunt intellectum; concludo igitur nihil momenti adversarios adduxisse in gratiam acutissimi Scoti, ut illum (adversariorum Verbis utitur) vindicarent à tam mala sententia, quam sine dubio Scotus invenit, ex cussit, & insculpsit, ac tandem toto pectore defendit.

QVÆSTIO IV.

Vtrum præter distinctionem realem, & modalem, detur alia media seu ex natura rei.

SECTIO I.

Contraria sententia cum suis probationibus.

PRIMA sententia asserit, distinctionem quandam mediam reperiri inter distinctionem realem, & rationis; distinctionem autem mediam vocant formalem, vel ex natura rei, quod autem signum detur ad cognoscendum hanc distinctionem formalem, & in quo distinguetur à distinctione modalis, & reali non inveni in terminis apud aliquem Doctorem, sed quantum potui colligere diligenter, & attente legendo Scotum, & eius discipulos, distinctio formalis versatur inter formalitates quasdam adeo necessario connexas, ut dicantur habere identitatem realem, & per consequens ad invicem sint omnino inseparabiles, & hanc distinctionem ponit Scotus inter rationem entis, & modos illud contrahentes, asseritque ens non transcendere ultimas differentias rerum, licet transcendat subalternas, & non ultimas, ita Scotus in 1. dist. 3. q. 3. & cum illo omnes Scotistæ, qui etiam ponunt distinctionem ex natura rei inter attributa divina, inter essentiam, & relationes Scotum sequuntur ex nostris P. Fons. lib. 5. metaphysica, cap. 6. quæst. 6. sect. 2. P. Guillius lib. 2. tr. 5. de Attributis, sed isti duo Doctores solum concedunt distinctionem ex natura rei in entibus creatis, quia in Deo existimant illam concedere esse absurdum, sed meo videri, si attente legatur P. Guillius, distinctionem formalem vocat illam, quam nos vocamus modalem, & hoc etiam modo eximus Doctor disp. 7. metaphysica, sect. 1. asserit dari distinctionem mediam inter distinctionem vocalem, & rationis, quam vocat distinctionem modalem: hæc autem sententia probari potest eisdem argumentis, quibus in Logica disp. 6. quæst. 2. probavimus gradus superiores, & inferiores distingui ex natura rei, præcipue utuntur Scotistæ illo, quod implicat eandem rem sub eadem ratione habere convenientiam, & non convenientiam, similitudinem & non similitudinem, æqualitatem, & non æqualitatem.

Yy 3 Sed

- 2 Sed aliter probatur hæc sententia primo, quia si propter aliquam rationem ens non distinguitur à differentijs, maxime, quia ens transcendit illas, sed hoc est falsum: ergo ens distinguitur ab illis: minor sic probatur, quia ultimæ differentiæ in nullo conveniunt, sed si includeretur ens in ultimis differentijs, convenirent in ratione entis: ergo non includunt ens. Probatur maior, si convenirent per aliam differentiam, differrent: ergo non essent ultimæ differentiæ. Patet consequentia, quæ differunt per aliam differentiam non sunt ultimæ differentiæ: ergo si ultimæ differentiæ differrent per aliam differentiam, non essent ultimæ differentiæ.
- 3 Secundo, ultimæ differentiæ sunt omnino simplices, & irresolubiles in duos conceptus: ergo non includunt ens. Patet consequentia, si includerent ens non essent omnino simplices, sed resolvable in duos conceptus entis, & differentiæ: ergo ultimæ differentiæ non includunt ens.
- 4 Tertio, minus importat perfectas, quam substantia: sed substantia includit ens, & perfectitatem: ergo perfectas non includit ens.
- 5 Confirmatur, sola perfectas non constituit substantiam, sed simul cum ente constituit illam: atqui si perfectas includeret ens sola illa constitueret substantiam, quia haberet quiddam est necessarium ad constitutionem substantiæ: ergo perfectas non includit ens.
- 6 Quarto, maior distinctio datur inter animal, & rationale, quam inter substantiam, & ens: sed inter substantiam, & ens solum datur distinctio rationis: ergo inter animal, & rationale datur distinctio à parte rei, non realis: ergo formalis, vel ex natura rei. Probatur maior, inter illa datur maior distinctio, inter quæ datur minor identitas, sed inter animal, & rationale datur minor identitas, quam inter ens, & substantiam: ergo datur maior distinctio. Probatur minor. Si tanta identitas daretur inter animal, & rationale quanta datur inter ens, & substantiam, sicut non potest concipi substantia sine ente, ita non posset concipi rationale sine animali, sed hoc est falsum: ergo, &c. Probatur maior, ideo substantia non potest concipi sine ente, quia habet identitatem realem cum illo: ergo si animal, & rationale haberent eandem identitatem realem, non posset concipi animal sine rationali.
- 7 Quinto attributa divina distinguuntur ante intellectus operationem, sed non distinguuntur realiter: ergo ex natura rei. Minor est de fide definita ab Eugenio III. contra Gilbertum Porretanum Episcopum Pictaviensem. Probatur maior, quando duo ita se habent, ut alicui conveniat realiter aliquid, quod non convenit alteri à parte rei, illa distinguuntur ante operationem intellectus: sed intellectui Divino convenit aliquid à parte rei, quod non convenit voluntati Divinæ: ergo intellectus Divinus, & voluntas Divina distinguuntur à parte rei. Probatur minor seclusa omni præcisione intellectus creati à parte rei, Pater æternus generat Filium per intellectum, & non generat per voluntatem, aut immensitatem, & similiter Pater, & Filius spirant Spiritum sanctum per voluntatem, & non per intellectum, aut per immensitatem: ergo aliquid convenit à parte rei intellectui Divino, quod non convenit voluntati Divinæ. Probatur antecedens. Pater æternus cognoscendo se comprehensive in ordine ad se, & non in ordine ad intellectum creatum cognoscit se generare filium

per intellectum, & non per voluntatem aut immensitatem: sed id, quod cognoscit Pater æternus convenit alicui per cognitionem comprehensivam, & non in ordine ad cognitionem creatam convenit rei realiter ante operationem intellectus humani distinguentis, aut fingentis aliquid: ergo à parte rei convenit intellectui Divino esse principium productionis filij, & non convenit voluntati Divinæ: ergo à parte rei convenit aliquid intellectui Divino, quod non convenit voluntati Divinæ.

Confirmatur primo, à parte rei convenit naturæ Divinæ quod communicetur filio, & Paternitati non convenit quod communicetur filio: ergo à parte rei convenit aliquid naturæ Divinæ, quod non convenit Paternitati.

Confirmatur secundo, Pater æternus communicatur filio aliquid sui, & non communicatur aliquid sui: ergo in Patre æterno datur aliquid, & aliquid: ergo datur distinctio inter naturam divinam, & Paternitatem, quod totum fundatur in principio illo, quod implicat eidem rei convenire simul duas contradictorias: sed si natura Divina, & Paternitas non distinguuntur realiter, eidem rei convenirent duæ contradictoriæ simul veræ: ergo natura Divina, & Paternitas distinguuntur ex natura rei.

Et si dicas, quod non implicat in divinis concedere duas contradictorias simul veras, è contra est: ergo si aliquis negaret propositionem aliquam definitam, scilicet Filium æternum esse Deum, nõ esset unde convinceretur, quia dicere utramque propositionem contradictoriam esse veram in divinis, esset nihil asserere contra fidem, quia affirmat Filium esse Deum quod est definitum, & non esse Deum, quod potest etiam esse verum: sed hoc est absurdum in principiis Theologicis: ergo etiam in divinis non possunt dari duæ contradictoriæ simul veræ.

SECTIO II.

Vera sententia proponitur.

Dicendum est non dari distinctionem formalem seu ex natura rei à reali modalis, & rationis distinctam: est communis sententia Thomistarum, ita eximius noster Doctor loco supra citato, & passim Alibi P. Hurtadus disp. 6. metaph. P. Valquez in 1. parte, disput. 116. cap. 4. & disput. 120. cap. etiam 4. P. Granados, in 1. parte, tom. 1. tract. 2. disput. 6. & tom. 3. tract. disput. 3. sect. 3. & de attributis divinis idem asserunt PP. Fons. & Gillius, supra citati, P. Didacus Ruiz 10. de Trinitate, disp. 11. qui sententiam Scoti asserit esse parum tutam in fide, & temerariam hoc tempore, P. Molina in 1. parte, 9. 28. art. 2. disp. 5. & denique omnes Doctores Theologi contra Scotum, & eius discipulos. Conclusio probati potest eisdem argumentis, quibus in Logica probavi gradus superiores, & inferiores non distinguui ex natura rei, sed probatur nunc conclusio alijs rationibus.

Primo si ens distingueretur ex natura rei à differentijs, ens non esset simplex sed constitutum 12 pluribus conceptis ex natura rei constitutis, sed hoc implicat: ergo ens non distingueretur ex natura rei à differentijs. Minor est sententia Scoti loco citato, imo ideo asserit ens distinguui ex natura rei à perfectitate, & ab alijs differentijs, quia ens est conceptus simplicissimus. Probatur maior, illud

Quæst. IV. Vtrum detur distinctio, &c. 359

illud constituitur pluribus conceptibus ex natura rei distinctis, quod est primum conveniendi, & differendi à parte rei, sed ens præcisa quacumque formalitate ex natura rei distincta ab ipso, est primum conveniendi, & differendi à parte rei; ergo ens constat pluribus conceptibus ex natura rei distinctis. Maior est præcipuum fundamentum Scotistarum, ideo enim secundum illos animal, & rationale in homine distinguuntur ex natura rei, quia sunt primum conveniendi, & differendi à parte rei, & ideo homo constat pluribus conceptibus ex natura rei distinctis, quia est primum conveniendi, & differendi à parte rei. Probatur minor, & sumo ens quod est in Deo, & ens quod est in Petro; ens quod est in Deo in quantum distinguitur ex natura rei à modo increati, per quem contrahitur in sententia Scoti, convenit cum ente quod est in Petro in quantum distinguitur à Petreitate, & differentia creati ex natura rei: sed differt etiam ab illo à parte rei: ergo in ente quod datur in Deo, in quantum distinguitur ex natura rei à modo increati, datur principium conveniendi & differendi. Maior est evidens apud Scotum, imo asserit esse primum conveniendi univoce, & ratio est evidens, quia illa conveniunt à parte rei, quæ intrinsece participant aliquam rationem similem; ideo enim homo, & equus conveniunt intrinsece, quia participant intrinsece rationem animalis, quæ est similis in utroque. Probatur minor, primo ens quod est in Deo, & propterea distinguitur ex natura rei à differentia, vel modo increati distinguitur realiter ab ente quod est in Petro, quatenus hoc etiam distinguitur ex natura rei à differentia creati, sed illa quæ distinguuntur realiter sunt primum differendi realiter: ergo ens quod est in Deo propterea distinguitur ex natura rei à differentia increati, est primum differendi respectu entis, quod est in Petro. Maior meo videri est evidens, quia ratio entis non est eadem formalissime in Petro, & in Deo, sicut natura divina est eadem realiter, & formalissime in tribus divinis personis, quia illa quæ separantur realiter distinguuntur realiter: sed ens quod est in Deo separatur realiter ab ente quod est in Petro, quia per totam æternitatem fuit ens quod erat in Deo, & non fuit ens quod est in Petro; ergo ens quod est in Deo distinguitur realiter ab ente quod est in Petro. Minor etiam est evidens, quia ideo Petrus, & Paulus differunt realiter, & sunt primum differendi, quia distinguuntur realiter: ergo omne illud quod distinguitur realiter ab alio differt realiter ab illo, & est primum differendi; ergo ens quod est in Deo propterea distinguitur ex natura rei à differentia increati, differt ab ente quod est in Petro; ergo in ente quod est in Deo datur primum conveniendi, & differendi simul propterea distinguitur ex natura rei à differentia increati: ergo ens quod est in Deo, & propterea distinguitur ex natura rei à differentia increati est constitutum pluribus conceptibus ex natura rei distinctis; quod negant adversarii, & est evidens in illorum principiis, quia de ipso ente quod est in Deo, & propterea distinguitur ex natura rei ab illa differentia per quam differt ab ente quod est in Petro, redit idem argumentum, quod esset primum conveniendi, & differendi usque in infinitum, quod maxime abhorrent Scotistæ, & est præcipuum argumentum quod obijciunt contra nostram sententiam: ergo ut hoc non dicatur, si-

stendum est in aliquo ente existente in Deo quod sit principium conveniendi, & differendi simul ab ente, quod est in Petro: ergo principium conveniendi, & differendi non requirit distinctionem ex natura rei.

Confirmatur, quando aliqua non distinguntur realiter per proprias entitates formalissime, etiam si identificentur realiter cum formalibus ex natura rei distinctis, non distinguuntur realiter inter se, vel est una, & eadem entitas formalissime: ergo si ens quod est in Deo, & ens quod est in Petro non distinguuntur realiter per proprias entitates formalissime, præcisis quibuscumque formalitatibus ex natura rei distinctis, etiam si identificentur cum illis formalitatibus ex natura rei distinctis ab ente, & realiter distinctis inter se; ens quod est in Deo, & quod est in Petro non distinguuntur realiter, imo esset eadem entitas realiter. Probatur antecedens, licet natura divina quæ est in Patre, & natura divina quæ est in filio, identificentur realiter cum Paternitate, & filiatione, quæ sunt formalitates ex natura rei distinctæ ab ipsa natura divina, & realiter inter se, tamen quia natura divina quæ est in Patre non distinguitur per propriam entitatem à natura divina, quæ est in filio, absolute non distinguitur natura divina; sed est eadem omnino in Patre, & filio: ergo licet aliquod prædicatum identificetur realiter cum aliquibus formalitatibus quæ distinguuntur realiter, si illud prædicatum identificatum cum una formalitate non distinguitur per propriam entitatem realiter à prædicato identificato cum alia formalitate, erit omnino idem prædicatum identificatum cum duplici illa formalitate: ergo si ens quod est in Deo præcisis quibuscumque formalitatibus ex natura rei distinctis ab ipso non distinguitur per propriam entitatem realiter ab ente, quod est in Petro; erit omnino idem ens in Deo, & in Petro, sicut eadem natura divina est in Patre, & in filio, quod est absurdissimum in nostra fide, alias mysterium Trinitatis non excederet captum humanum; & præterea, quia quidquid est in Deo formaliter est Deus: ergo si illa ratio entis, quæ est formaliter in Petro, esset formaliter in Deo, ratio entis quæ est in Petro formaliter esset Deus formaliter, quo quid absurdius in nostra fide: ergo ut hoc indicatur, dicendum est quod ens existens in Petro, & propterea distinguitur ex natura rei, & ante operationes intellectus à differentia creati distinguitur per propriam entitatem à ratione entis, quæ est formaliter in Deo distincta ex natura rei, & ante omnem operationem intellectus ab omni formalitate, quæ non sit ens: ergo ipsissima ratio entis quæ est in Deo differt ab ipsissima ratione entis, quæ est in Petro: sed ipsissima ratio entis, quæ est in Deo per suam ipsissimam entitatem convenit cum ipsissima ratione entis, quæ est in Petro: ergo ipsissima ratio entis quæ est in Deo, est primum conveniendi, & differendi: ergo ratio entis non est simplicissima, sed constituta ex pluribus conceptibus ex natura rei distinctis, vel si hoc negetur; ergo principium differendi non distinguitur ex natura rei à principio conveniendi: ergo ex eo quod perfectas sit principium differendi ab accidenti, & ens sit principium conveniendi cum accidenti, non sequitur quod perfectas, & ens distinguatur ex natura rei.

Secundo probatur eadem minor, quando aliquibus

quibus conveniunt prædicata essentialiter diversa differunt essentialiter: sed enti quod est in Deo præcisa omni differentia increati, & enti quod est in Petro conveniunt prædicata essentialiter distincta: ergo differunt essentialiter. Maior meo videri est evidens, ideo enim homo, & equus distinguuntur essentialiter, quia conveniunt illis prædicata essentialia distincta. Probatur minor, enti quod est in Deo convenit esse idem realiter, & necessario connecti cum ratione increata, & personalitatibus divinis, & enti quod est in Petro hoc repugnat: sed hæc sunt prædicata essentialiter distincta: ergo enti quod est in Deo convenit aliquod prædicatum essentialiter, quod non convenit enti quod est in Petro.

15 Et si dicas quod ens quod est in Deo non est determinatum ut sit in Deo: sed potest esse in creatura. Econtra est, primo ens quod est in Deo est Deus: ergo implicat quod sit indifferens ad essendum in creatura per identitatem realem cum illa. Antecedens est certum in fide, consequentia probatur, implicat quod illud quod semel est Deus possit esse creatura: sed si ens quod est in Deo esset indifferens ut esset in creatura, posset esse creatura: ergo implicat quod ens existens in Deo possit esse in creatura. Contra secundo, & satis efficaciter, si ens quod est in Deo posset esse in creatura posset separari à Deo: sed hoc implicat: ergo, &c. Maior est evidens, quia ideo ens quod est in Petro separatur à Deo, quia est in creatura: ergo si ens quod est in Deo posset esse in creatura posset separari à Deo: sed hoc est absurdum: ergo, &c. Probatur minor, si ens quod est in Deo posset separari à Deo, & à differentia increati, distingueretur realiter ab illa: sed hoc est absurdum: ergo ens quod est in Deo, non potest separari ab illo, & à ratione increati. Maior est evidens, & antecedens est iam sæpe probata. Minor etiam est certissima in nostra fide, ita ut sit hæreticum asserere quod aliquid absolutum in Deo distinguatur realiter ab alijs prædicatis absolutis, ut definitum est contra Gilbertum Porretanum: ergo ratio entis, quæ est in Deo, ita est connexa cum prædicatis divinis absolutis, & relativis, ut non posset separari ab illis: sed ens quod est in Petro ratione sui dicit negationem huiusmodi connectionis, & identitatis, & dicit necessariam connectionem cum ratione creati: ergo enti quod est in Deo convenit aliquod prædicatum essentialiter quod non convenit enti, quod est in Petro; quod autem ens quod est in Petro ratione sui, & non ratione alterius à se distincti, dicat negationem identitatis realis cum prædicatis proprijs Dei, est evidens, quia tunc aliquid ratione sui dicit negationem alterius, ita ut inter illud positivum, & negationem non mediet aliud positivum, quando non est indifferens ut habeat illud cuius dicit negationem: sed ens quod est in Petro, non est indifferens ut sit idem realiter cum prædicatis divinis absolutis, aut relativis: ergo ens quod est in Petro ratione sui dicit negationem identitatis realis cum prædicatis divinis, & non ratione alterius à se distincti realiter aut ex natura rei. Maior meo videri est evidens: ideo enim homo ratione sui dicit negationem innibilitatis, quia ex se non est indifferens ad innibilitatem; minor etiam est evidens, quia sicut ens quod est in Deo non est indifferens ut sit in creatura per identitatem realem, ut probatum est, ita similiter ens quod est in Petro non est indifferens ut

sit in Deo per identitatem realem: ergo ens quod est in Deo habet aliquod prædicatum essentialiter ratione suæ ipsissimæ entitatis, quibuscumque formalitatibus ex natura rei distinctis ab ipso quod non habet ens quod est in Petro, & cuius negationem dicit ratione sui: ergo ens quod est in Deo, & ens quod est in Petro per suas ipsissimas entitates distinguuntur essentialiter. Patet consequentia, illa distinguuntur essentialiter per suas ipsissimas entitates, quæ per suas ipsissimas entitates habent prædicata essentialiter distincta: sed ens quod est in Deo, & ens quod est in Petro per suas ipsissimas entitates habent prædicata essentialiter distincta: ergo per suas ipsissimas entitates distinguuntur essentialiter: sed per suas ipsissimas entitates conveniunt: ergo ens quod est in Deo per suam ipsissimam entitatem est principium conveniendi, & differendi ab ente quod est in Petro: ergo ex eo quod aliqua entitas sit principium conveniendi, & differendi, non sequitur quod in illo dentur duæ formalitates ex natura rei distinctæ, vel si in ente quod est in Deo in quantum est distinctum ex natura rei à ratione increati, datur duplex formalitas ex natura rei distincta: ergo non erit omnino simplex, quod negat Scotus.

Secundo probatur eadem minor, enti quod est in Deo ratione sui formaliter, & realiter convenit essentialiter necessitas in essendo: sed enti quod est in Petro non convenit essentialiter necessitas in essendo: ergo enti quod est in Deo convenit essentialiter aliquod prædicatum quod non convenit enti quod est in Petro.

17 Dices quod enti quod est in Deo non convenit ratione sui necessitas in essendo; sed ratione differentie increati. Sed contra, enti quod est in Deo convenit essentialiter ex se identificari realiter cum differentia increati, & enti quod est in Petro non convenit realiter identificari cum differentia increati: sed enti quod ex se convenit identificari realiter cum differentia increata ex se, convenit necessitas in essendo: ergo enti quod est in Deo ex se convenit necessitas in essendo, & ad minus enti quod est in Deo convenit illud prædicatum essentialiter, scilicet identificari realiter cum differentia increata, quod non convenit enti quod est in Petro: ergo enti quod est in Deo convenit aliquod prædicatum essentialiter, quod non convenit enti, quod est in Petro: ergo distinguuntur essentialiter: ergo eidem rei formalissime respectu alterius convenit esse principium conveniendi, & differendi: ergo ex eo quod animal sit principium conveniendi, & rationale principium differendi non distinguuntur ex natura rei, vel ens quod est in Deo in quantum distinguatur ex natura rei à differentia increati, erit constitutum ex duplici ratione formali, quod negat Scotus, & merito, quia de illo ente in quantum distingueretur ab illa formalitate, probatur eadem argumentis manifeste, quod esset principium differendi, & conveniendi; & sic esset procedendum in infinitum, quod negat Scotus.

Confirmatur, enti quod est in Deo repugnat essentialiter componere cum alio, ut asserunt Scotista, quia componere est imperfectio: sed enti quod est in Petro non repugnat componere, imo de facto componit ut asserunt ipsi Scotista: ergo enti quod est in Deo convenit aliqua perfectio, quæ non convenit enti quod est in Petro: ergo distinguuntur realiter, & essentialiter: ergo ens quod

Quæst. IV. Vtrum detur distinctio, &c. 361

quod est in Deo est æquale, & inæquale, simile, & dissimile enti quod est in Petro. Patet consequentia, ens quod est in Deo est univocum respectu entis, quod est in Petro, ut asserunt Scotista, & nos etiam te melius considerata probavimus supra: ergo sunt æqualia. Deinde sunt æqualia, quia illa sunt æqualia quorum unum habet unam perfectionem, quam non habet aliud; sed ens quod est in Deo habet aliquam perfectionem, quam non habet ens quod est in Petro: ergo sunt inæqualia: ergo non implicat quod eadem res sit æqualis, & inæqualis alteri; similis, & dissimilis, &c. Nec inducit distinctionem ex natura rei. Hæc argumenta meo videri manifeste impugnant sententiam Scoti.

SUBSECTIO I.

Secunda principaliter ratio ponitur.

⁹ Secundo probatur principaliter conclusio: si ens distingueretur ex natura rei à differentiis per quas contrahitur, esset genus: sed hoc est contra Scotum, loco supracitato: ergo ens non distinguitur ex natura rei à differentiis per quas contrahitur. Probatur maior, omne prædicatum univocum non transcendens quod prædicatur essentialiter de pluribus essentialiter distinctis, est genus: sed ens ita prædicatur de substantia, & accidenti: ergo est genus.

¹⁰ Respondet Scotus, quod ens non est genus, quia licet non transcendat ultimas differentias, nihilominus transcendit non ultimas, quod sufficit quod non sit genus. Sed contra, ens non transcendit non ultimas differentias: ergo falsa est solutio. Probatur antecedens, ideo ens non transcendit ultimas differentias, quia distinguitur ex natura rei ab illis, sed etiam distinguitur ex natura rei à non ultimis differentiis: ergo non transcendit non ultimas differentias. Maior est fundamentum Scoti: probatur minor, sensibile est non ultima differentia: sed ens distinguitur ex natura rei à sensibili: ergo ens distinguitur ex natura rei à non ultima differentia. Maior est evidens, quia non ultima differentia est differentia inter media: sed sensibile est differentia inter media: ergo est differentia non ultima. Probatur minor, sensibile in animali est principium differendi à planta: ergo sensibile distinguitur ex natura rei ab ente quod est in animali. Antecedens est evidens, consequentia etiam evidenter colligitur in principijs Scoti, quia principium conveniendi, & differendi secundum Scotum distinguntur ex natura rei: sed sensibile in animali est principium differendi à planta, & ens est principium conveniendi cum planta: ergo sensibile, & ens distinguntur ex natura rei. Et idem argumentum potest fieri de quacunque differentia, quia quæcumque differentia est principium differendi.

Conferatur primo, implicat secundum adversarios idem esse æquale, & inæquale alteri: sed sensibile est inæquale plantæ, & ens quod est in animali est æquale plantæ: & ens quod est in animali non sunt idem à parte rei: ergo distinguntur ex natura rei. Conferatur secundo, si ens transcederet non ultimas differentias, & non distingueretur ab illis ex natura rei, vel in quolibet individuo darentur plura entia ex natura rei distincta, vel unus gradus superior non

R. P. Ideph. de Peñañel, Theol. Schol. Tom. I.

distingueretur ex natura rei à gradu inferiori: sed utrumque est absurdum in sententia Scoti: ergo ens non transcendit non ultimas differentias. Probatur maior, & sumo duas differentias non ultimas, scilicet sensibile, & corporeum, vel idem ens omnino transcederet corporeum, & sensibile, vel diversum esset, quod transcederet sensibile ab eo quod transcedit corporeum in animali: sed si primum sensibile, & corporeum, non distinguerentur ex natura rei, & si secundum, darentur in animali plura entia ex natura rei distincta: ergo ens non transcendit non ultimas differentias. Probatur minor, quantum ad primam partem, si idem ens formalissime transcederet corporeum, & sensibile in animali, corporeum, & sensibile non distinguerentur ex natura rei, sed corporeum, & sensibile sunt gradus superior, & inferior: ergo si idem ens formalissime transcederet corporeum, & sensibile in homine, gradus superior, & inferior non distinguerentur ex natura rei. Probatur maior, si ens transcederet corporeum, & sensibile ens non distinguerentur à sensibili, & corporeo ex natura rei: ergo corporeum, & sensibile non distinguerentur ex natura rei. Antecedens est evidens, quia illud quod transcedit aliud non potest distingui ab illo ex natura rei ut probatum est: ideo enim ens non transcedit perfectitatem, & inalicitatem, licet non sint differentia ultima in sententia Scoti, quia distinguitur ab illis ex natura rei: ergo à contrario sensu conceptus transcendens non distinguitur ex natura rei à conceptu, quem transcedit vel conceptu transcelso: ergo si ens transcedit corporeum, & sensibile, non distinguitur ens ab illis ex natura rei: ergo corporeum, & sensibile non distinguntur ex natura rei. Patet consequentia ultima, quæ sunt eadem uni tertio realiter, & formaliter sunt eadem inter se realiter, & formaliter: (& loquor de prædicatis finitis) sed si idem ens transcederet sensibile, & corporeum, sensibile, & corporeum essent eadem uni tertio realiter, & formaliter, nempe enti transcendentem utrumque: ergo essent eadem inter se realiter, & formaliter: ergo sensibile, & corporeum non distinguerentur ex natura rei: ergo ut hoc non dicatur, dandum est quod non est idem ens quod transcedit corporeum, & sensibile, sed diversum: argui hoc etiam est absurdum: ergo &c. Probatur minor, & est secunda pars illius minoris, præcipue ens quod transcederet sensibile, distingueretur ex natura rei ab ente quod transcederet corporeum: ergo darentur in animali duo entia ex natura rei distincta. Antecedens est evidens, quia illud quod identificatur adæquate, & ex natura rei, & formaliter cum corporeo distinguitur ex natura rei ab illo, quod identificatur inadæquate ex natura rei, & formaliter cum sensibili: sed ens quod transcedit corporeum adæquate identificaretur cum ipso corporeo formaliter, & ex natura rei, & ens quod transcederet sensibile adæquate formaliter, & ex natura rei identificaretur cum sensibili: ergo ens quod transcederet corporeum, esset distinctum, & diversum ab ente quod transcederet sensibile: ergo in homine, & in quolibet individuo darentur plura entia ex natura rei distincta, quod est expresse contra Scotum asserentem ens esse omnino indivisibile conceptum: ergo ens nullo modo transcedit sensibile nec corporeum: ergo ens non transcedit differentias: ergo est genus. Patet ult-

tima consequentia; ideo ens non esset genus, quia transcederet non ultimas differentias, ut constat ex responsione data, sed ens non transcedit ultimas differentias; ergo est genus, & ut præcludatur via pluribus solutionibus.

Advertendum est quod ens perficitur per omnes differentias, & etiam per perfectitatem, & quod non implicat quod differentia non sint extra totam latitudinem entis, quia etiam ultima differentia, & perficiunt ens, & non sunt extra totam latitudinem entis; ergo licet differentia non ultimæ perficiant ens, & non sint extra totam latitudinem entis, non ideo transceduntur ab ente. Patet consequentia, quia etiam si perfectitas, & ratio increati, & differentia ultima perficiant ens, & ens petat contrahi per illas, & non sint extra totam latitudinem entis, ita ut sint nihil non transceduntur ab ente, quia illæ differentia sunt principium differendi, & ens est principium conveniendi: sed ita se habent etiam non ultimæ differentia respectu entis; ergo non transceduntur ab ente.

21 Tercio probatur conclusio, si ens non includeretur in perfectitate, & in alijs differentijs nullum daretur genus: sed hoc est absurdum: ergo ens includitur in perfectitate. Probatur maior, si ens non includeretur in perfectitate, à perfectitatibus non esset abstrahibilis ratio communis univoca: ergo substantia non esset genus. Probatur antecedens, ideo ens non potest includi in differentijs secundum Scotum, quia differentia nullo modo conveniunt, sunt enim conceptus omnino simplices, & solum rationes differendi à quibus secundum Scotum nulla potest abstrahi ratio communis univoca: sed perfectitates sunt differentia: ergo à perfectitatibus non potest abstrahi ratio communis univoca. Maior, & minor sunt sententia Scoti, consequentia legitime inferitur, ex quo manifeste probatur prima maior, substantia ut sic, quæ esset genus, diceret conceptum entis ut sic, & conceptum perfectitatis ut sic: ergo non esset genus. Antecedens quantum ad utramque partem est evidens, quia substantia ut sic non dicit ens particulare, nec singularem perfectitatem, alias non esset ratio communis. Probatur consequentia, substantia ut sic, nec ratione conceptus entis, nec ratione perfectitatis, nec ratione utriusque simul potest esse genus: ergo si ens non includitur in perfectitate, substantia non potest esse genus. Probatur antecedens, & imprimis non ratio entis, quia licet ens sit univocum in sententia Scoti, nihilominus cum in illius sententia transcedat non ultimas differentias, non potest esse genus, quia genus debet esse extra omnes differentias: ergo substantia non potest esse genus nec entis ut sic, ita ut ens conferat substantia rationem generis: sed nec potest esse genus ratione perfectitatis ut sic; ergo, &c. Probatur minor, & est secunda pars illius antecedentis, perfectitas illa non esset univoca, nec simpliciter præcisa, sed analoga in sententia Scoti; atqui conceptus analogus non potest constituere genus: ergo perfectitas non potest constituere substantiam in ratione generis. Maior est sententia Scoti, & si aliquis Scotista illam negaverit, inferatur contradictoria illius: ergo à perfectitatibus est abstrahibilis ratio communis ut sit univoca perfectitas, quod est contra totam doctrinam Scoti, quia iam in perfectitatibus daretur ratio differendi, & conveniendi, & sic differentia

non essent conceptus simplices, quod negat Scotus, & omnes eius Discipuli. Quod adeo inconveniens existimant, ut ideo allerant ens distinguere à perfectitatibus ex natura rei. Probatur manifeste minor, nulla forma potest præstare effectum oppositum sibi essentialiter: sed univocatio est effectus formalis essentialiter oppositus formæ analogæ: ergo nulla forma analoga potest constituere substantiam. Maior meo videri est lumine naturæ nota; ideo enim perfectitas non potest constituere accidens, nec inaleitas potest instituere substantiam simul cum ente, quia accidens est effectus essentialiter oppositus perfectitati, & substantia inaleitati: ergo nulla forma potest constituere, & præbere effectum sibi essentialiter oppositum; minor etiam est evidens, scilicet quod forma analoga sit essentialiter opposita effectui univocationis; ideo enim sanitas non potest constituere aliquid univocum respectu animalis, & medicina, licet animal, & medicina habeant univocationem in ratione entis, quia sanitas est forma analoga: ergo forma analoga non potest constituere univocationem, etiam si subiecta vel subiectum ut sic, quod denominatur vel possit denominari ab illa forma sit univocum vel sit univoca subiecta: ergo substantia non potest constitui univoca per perfectitatem: sed nec per utrumque simul, scilicet per perfectitatem, & entitatem: ergo nullo modo potest substantia esse genus, si à perfectitatibus non est abstrahibilis ratio aliqua communis univoca. Probatur minor, & est tertia pars illius antecedentis, quando aliqua forma est opposita alicui effectui formali, totum concretum ex forma, & subiecto non potest habere effectum formalem essentialiter oppositum illi formæ; ratione omnium partium constituentium tale concretum; sed univocatio est effectus formalis oppositus perfectitati, quæ est forma analoga: ergo substantia non potest esse univoca ratione omnium partium, quibus constituitur. Maior est certa, ideo enim constitutum per perfectitatem, & entitatem non potest esse accidens ratione omnium partium, quibus constituitur, quia effectus accidentis est oppositus essentialiter perfectitati, quæ est forma ultimo constitutiva substantia. Minor est sententia Scoti, consequentia legitime inferitur.

Dices quod substantia est genus inadæquate ratione entis. Sed contra primo: ergo nullum datur prædicatum quod sit genus adæquate. Patet consequentia, omnia prædicata solum constant ex ente univoco, & alijs formalitatibus analogis: sed ideo substantia non est genus adæquate, quia non omnis formalitas est univoca, sed tantum formalitas entis: ergo omne prædicatum est inadæquate genus. Contra secundo, enti per vos repugnat essentialiter esse genus: ergo substantia nec inadæquate est genus. Antecedens est sententia Scoti, probatur consequentia, in tantum substantia esset inadæquate genus in quantum ens conferret illi rationem, & denominationem generis: sed ens non potest conferre substantia rationem, & denominationem generis: ergo substantia nec inadæquate est genus. Maior est solutio quam impugnamus, minor est evidens, quia enti ut dictum est, repugnat essentialiter esse genus ex sententia Scoti: ergo nullo modo potest constituere substantiam genus etiam inadæquate.

Contra

Quæst. IV An detur distinctio virtualis. 363

Contra tertio absolute, & simpliciter substantia non est genus nec univoca: ergo nulla est solutio. Probatur antecedens, quando ab aliquibus formalitatibus non potest præcendi ratio aliqua univoca, etiam si à substantijs vel quasi subiectis illarum formalitatum possit abstrahi ratio aliqua communis univoca, nihilominus à concretis constantibus ex illis formalitatibus, & subiectis vel quasi subiectis non potest abstrahi ratio communis univoca: sed à formalitatibus perfectatum non potest abstrahi ratio aliqua communis univoca: ergo etiam si ab entibus, quæ sunt subiecta, vel quasi subiecta possit abstrahi ratio communis univoca, nihilominus à concretis constantibus ex ente, & perfectitate quæ sunt substantiæ, non poterit præcendi ratio communis univoca, & sic absolute substantia erit analogica: maior meo videri est evidens in principijs Scoti: idem enim ab individuis humanis ut individua sunt, non potest abstrahi ratio communis univoca individui, quia licet subiecta quæ sunt naturæ humanæ conveniant univocæ, & ab illis possit abstrahi ratio communis univoca, nihilominus quia ab individuationibus, quæ sunt formæ constituentes individua non potest abstrahi ratio communis univoca, ideo etiam à concretis scilicet individuis, non potest præcendi ratio communis univoca individui. Minor est responsio, & sententia quam impugnamus, scilicet quod à perfectitatibus non possit præcendi ratio communis univoca: consequentia manifeste infertur. Contra quarto, substantiæ ut sic convenit definitio analogorum: ergo substantia ut sic est analogica. Probatur antecedens, analogica sunt quorum nomen est commune, &c. sed substantiæ ut sic convenit hæc definitio: ergo est analogica. Probatur minor, substantia consistit ex ratione entis, & ex ratione perfectitatis: sed ens est omnino idem in substantia, & perfectitates sunt diversæ: ergo substantia est partim eadem, & partim diversa. Maior est evidens, quia substantia est ens per se: minor etiam est evidens, & in primis quantum ad primam partem, quia ens est univocum; quantum ad secundam etiam est evidens, quia non datur una perfectitas, quæ sit unus conceptus communis præcise ab omnibus perfectitatibus, ut concedit Scotus: sed sunt plures, & diversæ perfectitates: ergo substantia constat ex unica ratione entis, & diversis perfectitatibus: ergo substantia est partim eadem, & partim diversa: ergo convenit illi definitio analogi: ergo non est genus. Patet evidenter ultima consequentia, illud quod est analogum non potest esse genus: sed substantia est analogica: ergo non potest esse genus.

Contra quinto: ergo substantia in quantum substantia, & in quantum distinguitur ab ente, & ab accidente essentialiter non est genus. Patet consequentia, ut substantia in quantum distinguitur ab ente, & in quantum distinguitur essentialiter ab accidente, deberet esse genus, & univoca, ratione illius per quod distinguitur ab ente, & accidenti essentialiter: sed substantia ratione illius per quod distinguitur ab ente, & accidenti essentialiter non est univoca, sed analogica: ergo substantia in quantum distinguitur ab ente, & ab accidente essentialiter non est genus. Maior est evidens, quia quando alicui subiecto convenit aliquod prædicatum in quantum distinguitur essentialiter ab alio, debet illi convenire tale prædicatum ratione illius, per quod distinguitur ab illo essentialiter, ut quia Deo con-

venit esse infinitum simpliciter, & essentialiter in quantum distinguitur ab ente, & à creatura essentialiter, id convenit Deo ratione differentie increata, & ratione affectatis, & quia homini convenit risibilitas in quantum distinguitur ab animali, & in quantum distinguitur ab equo, essentialiter convenit illi risibilitas ratione rationalitatis per quam distinguitur homo ab animali, & ab equo essentialiter. Minor etiam est evidens, quia id ratione cuius substantia distinguitur ab ente, & ab accidente essentialiter est perfectitas: sed perfectitas in sententia Scoti non est univoca, sed analogica: imo sunt plures perfectitates, quia non potest præcendi conceptus unus perfectitatis: ergo ratione illius per quod substantia distinguitur ab ente, & ab accidente essentialiter non est univoca substantia, & per consequens non est genus, & eodem argumento probatur manifeste quod nulla datur ratio generica, & specifica, & sumo rationem hominis ut sic, homo ut sic constituitur per rationalitatem in esse hominis, & in quantum distinguitur essentialiter ab equo: sed rationalitas ut sic non potest esse univoca in sententia Scoti, quia ab ultimis differentiis non potest abstrahi ratio communis univoca: ergo homo in quantum homo, & in quantum distinguitur essentialiter ab equo non est univocus: ergo nec species: ergo ex principiis contrariis evidenter sequitur tolli omnem rationem genericam, & specificam, & per consequens omnem seriem prædicamentalem, quæ ordinatur ex generibus, & speciebus. Præterea tolluntur etiam quinque prædicabilia, & de differentia quod est tertium prædicabile est evidenti, quia rationale, v. g. non potest esse ratio communis univoca, quia à differentiis secundum Scotum non potest abstrahi ratio communis univoca, & eodem argumento probatur, de omnibus differentiis: ergo corrumpit omnino tertium prædicabile, & per consequens tota metaphysica: ergo ut hoc non dicatur dicendum est quod rationes superiores, & inferiores non distinguntur ex natura rei, & per consequens quod ens transcendit omnes differentias.

Quarta probatur conclusio, perfectitas in quantum distinguitur ex natura rei à quocumque conceptu reali est ens essentialiter: ergo perfectitas essentialiter includit ens. Probatur antecedens, perfectitas in quantum distinguitur ex natura rei à quacumque formalitate repugnat existere: sed omne illud quod non repugnat existere essentialiter est ens (& sumimus ens secundum formalissimam rationem qua est conceptus oppositus chimæ, & nihilo:) ergo perfectitas in quantum distinguitur ex natura rei à quacumque formalitate essentialiter est ens. Maior est evidens, quia vel perfectitas in quantum distinguitur à quacumque formalitate, & in quantum est perfectitas formaliter repugnat existere, & sic erit nihil, & chimera, & per consequens substantia constituitur in ratione substantiæ per conceptum chimæricum, & impossibile, quod est chimæricum, & impossibile: ergo perfectitas in quantum perfectitas non repugnat existere: ergo in quantum perfectitas est ens.

Dices quod perfectitas in quantum perfectitas non est ens ut quod, sed ut quo; sed contra primo: illud est tale ut quo in aliqua ratione quo aliud constituitur ut quod in alia ratione: sed nihil constituitur ut quod in ratione entis per perfectitatem: ergo perfectitas non est ens ut quo. Maior est evidens, ideo enim relatio est ut quod in ratione

relationis, quia per illam constituitur fundamentum in esse relativi ut quod. Minor non est minus evidens, quia substantia constituitur in ratione entis ut quod, per id in quo convenit cum accidenti in ratione entis ut quod: sed per perfectitatem non convenit cum accidenti in ratione entis ut quod: ergo per perfectitatem non constituitur substantia in ratione entis ut quod: ergo perfectitas non est ens ut quo, sed neque est etiam ens ut quod, ut asserunt adversarij: ergo est nihil. Contra secundo: ergo ab ente, & perfectitate est abstrahibilis ratio communis entis. Patet consequentia, ab illis quæ conveniunt in aliqua ratione intrinsece est præcindibilis aliqua ratio communis: sed perfectitas, & ens conveniunt intrinsece in ratione entis: ergo ab ente, & perfectitate est abstrahibilis aliqua ratio communis entis. Maior probata est à me *disp. 3. quest. 2. Probatur minor*, illa conveniunt intrinsece, quæ participant intrinsece rationem: sed perfectitas, & ens participant intrinsece rationem entis: ergo ab illis est abstrahibilis aliqua ratio communis entis.

25 Nec obstat quod perfectitas est ens ut quo, & ens est ens ut quod, quia illæ sunt differentia, quæ non obstant præcisioni si ex alio capite deitur convenientia, sicut non obstat præcisioni, quod substantia sit ens per se, & accidentis sit ens in alio, quia perfectitas, & inaleitas sunt differentia: sed rationes quod & quo sunt differentia: ergo non obstant præcisioni: ergo à perfectitate, & ente est præcindibilis ratio communis entis, quatenus dicit præcise non repugnationem ad existendum, & oppositum cum nihilo, præcindendo à non repugnantia ut quo, & ut quod. Tunc sic argumentor: ergo vel illa ratio entis præcisa ab ente ut quo, & ut quod distinguitur ex natura rei ab ente ut quo, & ut quod, & sic procedetur in infinitum, quia de illis rationibus quæ remanent post præcisionem, redit idem argumentum, verum repugnent existere, vel non repugnent, & si repugnant, erunt impossibilia, & sic inciditur in primum absurdum, & si non repugnant erunt entia, & consequenter convenient in ratione entis, & sic iterum erit præcindendum repugnat Scotus: ergo ut hoc non dicatur dicendum est quod illa ratio entis, quo præcinditur ab ente ut quo, & ut quod, non distinguitur ab illis ex natura rei: ergo aliqua ratio superior non distinguitur ex natura rei à suis inferioribus: ergo nulla ratio superior distinguitur, quia eadem argumenta militent contra omnes rationes superiores, & inferiores, ut distinguantur ex natura rei.

26 Dices quod hæc propositio, perfectitas in quantum perfectitas est ens, est falsa, quia sensus illius est, quod ratio constitutiva entis est perfectitas, & probant sensum illius propositionis esse illum ex hac alia propositione simili, Petrus in quantum homo est rationalis, quia sensus illius est quod ratio constitutiva hominis est rationalitas: sed contra, quia propositio in qua ponitur hæc particula in quantum non semper habet sensum prædictum in solutione, sed solum est ad exprimendum quod aliquod prædicatum conveniat alicui subiecto constanti ex pluribus formalitatibus ratione alicuius illarum formalitatum: ergo falsa est solutio. Probatur antecedens, si illa particula in quantum semper sumeretur in sensu dicto in solutione, plures locutiones de fide essent falsæ, &

negandæ: sed hoc est hæreticum: ergo particula in quantum non sumitur semper in sensu dicto in solutione. Probatur maior, hæc est propositio de fide: Christus in quantum homo nascitur de Virgine Maria, Christus in quantum homo passus fuit; sed si particula in quantum, sumeretur semper modo dicto ab adversarijs, istæ propositiones essent falsæ, & negandæ: ergo si particula in quantum semper sumeretur modo dicto ab adversarijs plures propositiones nostræ fidei essent falsæ, & negandæ. Probatur minor, in quantum homo natus fuit ex Maria Virgine, est iste secundum adversarios. Christus constituitur in ratione hominis per nativitatem ex Virgine Maria: ergo omnis homo nascitur ex Virgine Maria, quod est falsum: ergo sensus illius particula non sumitur semper modo dicto ab adversarijs.

Confirmatur hoc ipsum ex alia propositione de fide, quæ etiam esset neganda si solutio adversariorum esset vera. Christus in quantum Deus est filius naturalis Patris Aeterni; sensus enim huius propositionis secundum adversarios est, quod Verbum æternum constituitur in ratione Dei per filiationem æternam, ex quo secundum illorum intelligentiam colligitur hæc propositio: ergo omne illud quod est Deus est filius naturalis Patris æterni: sed Spiritus sanctus non est filius naturalis Patris æterni: ergo Spiritus sanctus non est Deus, quod est hæreticum: ergo particula illa in quantum non sumitur semper, ut explicatur ab adversarijs; Sensus igitur illius particula est ad inquirendum in aliquo subiecto constante pluribus formalitatibus, ratione cuius illarum conveniat illi tale prædicatum. Exemplum sit in Christo Domino, qui constat natura humana, & personalitate Verbi divini, cui conveniunt diversa prædicata quædam ex parte naturæ humanæ; quædam vero ex parte personæ divinæ, & sic inquirendo ratione cuius conveniat aliquod prædicatum Christo Domino, vtuntur Concilia, & Patres hæc particula, ut Christus in quantum Deus, est æternus, est ubique; & Christus in quantum homo est minor Patre, quia loquutione virtutem homo est metaphysicis, ut quando dicimus, muretram in quantum docens est scientia, sensus Logica in quantum docens est scientia, sensus enim huius propositionis non est quod ratio scientiæ constituat docentem in quantum docentem, & quod omnis docens constituat rationem, vel quod ratio docentis constituat rationem scientiæ in quantum talis; sensus autem illius est, quod Logica conveniat ratio scientiæ, ex illa parte qua est docens, & non ex illa parte qua est vtens.

SUBSECTIO II.

Amplius confirmantur dicta.

27 Vinto probatur conclusio, si fundamenta Scoti essent sustinenda, actus liber & necessarius Dei distinguerentur ex natura rei: sed actus liber, & necessarius Dei non distinguuntur ex natura rei: ergo fundamenta Scoti non sunt sustinenda. Probatur maior, & applicetur argumentum supra factum *disp. 3. quest. 2.* præcindatur actus liber ut sic à creato, & increato, & actus necessarius ut sic, actus liber ut sic iuxta principia Scoti debet distinguui ex natura rei ab actu necessario

Quæst. V. Vtrum detur distinctio, &c. 365

vt sic: ergo etiam in Deo distinguitur ex natura rei actus liber ab actu necessario. Probatur antecedens eisdem rationibus, quibus probat Scotus iustitiam vt sic, & misericordiam vt sic distinguere ex natura rei.

28 Prima ratio est supra insinuata loco citato, videatur ibi.

29 Secunda ratio Scoti est, quia illa quæ habent distinctas definitiones distinguuntur ex natura rei: sed actus liber vt sic, & actus necessarius vt sic, habent distinctas definitiones: ergo distinguuntur ex natura rei. Probatur minor, actus necessarius vt sic, quo potentia fertur in obiectum sine indifferentia, & ex determinatione ad vnum, & actus liber, est, quo voluntas fertur in obiectum cum indifferentia, & non ex determinatione ad vnum: sed istæ sunt definitiones distinctæ: ergo actus necessarius vt sic, & actus liber vt sic habent distinctas definitiones: ergo distinguuntur ex natura rei.

30 Tertia ratio est, quia illud quod est principium conueniendi distinguuntur ex natura rei ab illo quod est principium differendi: sed actus necessarius Dei est principium conueniendi cum actu necessario creaturæ, & actus liber Dei est principium differendi ab actu necessario creaturæ: ergo actus liber Dei, & actus necessarius Dei distinguuntur ex natura rei.

31 Quarta ratio est, quia eidem rei non possunt conuenire prædicata contradictorie opposita, & si conueniunt illa subiecta, quibus conueniunt, distinguuntur ex natura rei: sed actui necessario, & libero Dei conueniunt prædicata contradictorie opposita: ergo actus liber, & necessarius distinguuntur ex natura rei. Probatur minor, Pater æternus, & Filius spirant Spiritum sanctum per actum necessarium, & non spirant illum per actum liberum, sed spirant Spiritum sanctum per actum, & non spirant illum per actum sunt prædicata contradictorie opposita: ergo actui libero, & necessario Dei conueniunt prædicata contradictorie opposita. Maior est certa, quia Pater, & Filius necessario spirant Spiritum sanctum, quia Spiritus sanctus est tam necessarius, sicut Pater, & Filius: ergo spirant illum per actum necessarium: ergo actui necessario conuenit aliquid realiter, quod non conuenit actui libero.

32 Confirmatur à simili: ideo Scotus colligit intellectum, & voluntatem distinguere ex natura rei, quia Pater spirat Spiritum sanctum per actum necessarium, & non per actum liberum: ergo actus necessarius, & liber distinguuntur ex natura rei: sed hoc implicat: ergo &c. Minor est communis sententia Theologorum, qui contra Caietanum statuunt actum liberum Dei supra necessarium non addere aliquam perfectionem intrinsecam, & est evidens lumine naturæ, quia si actus liber Dei distingueretur à necessario, aliquid quod est formaliter in Deo, & per consequens quod est Deus realiter posset non existere: sed hoc est impossibile: ergo, &c. Probatur maior, Deus potuit nolle creare Divum Petrum: ergo potuit non habere actum liberum circa creationem Divi Petri: ergo hic actus liber potuit non esse in Deo: ergo non solum distingueretur Deus ab hoc actu libero formaliter & ex natura rei, sed etiam modaliter, quod est error Durandi, quia distinguuntur ad minus modaliter, quando vnum potest existere sine alio: sed actus necessarius Dei, & ipse Deus possent existere sine hoc actu libero supposita sententia Scoti: ergo distinguuntur modaliter.

Vergetur totum hoc, & ex eisdem principijs probatur dari in Deo plures naturas divinas ex natura rei distinctas, quod est hæreticum, illa distinguuntur ex natura rei, quæ sunt principium conueniendi, & differendi: ergo sunt plures naturæ divinae ex natura rei distinctæ. Probatur minor, natura divina Patris conuenit cum natura humana Petri, quia quatenus terminatur natura divina per vnicam substantiam Patris, & differt à natura humana Petri, quia natura divina terminatur per alias duas substantias: ergo natura divina in quantum natura divina est, est principium conueniendi, & differendi cum natura humana Petri: ergo natura divina in quantum est principium conueniendi, distinguuntur à se ipsa in quantum est principium differendi: ergo datur duplex natura divina ex natura rei distincta: ergo dantur plures Dij ex natura rei distincti.

Vergetur hoc ipsum, evertendo aliud fundamentum Scoti, qui ideo colligit naturam divinam, & Paternitatem distinguere ex natura rei, quia communicatur natura divina Filio, & non communicatur Paternitas. Tunc sic argumentor, si hoc argumentum aliquid probaret, non solum probaret distinctionem formalem inter naturam divinam, & Paternitatem, sed etiam distinctionem realem quod ita probat. Natura divina realiter communicatur Filio, & Paternitas non communicatur realiter Filio: sed quando in aliquo ordine vnum communicatur, & aliud non communicatur, illa distinguuntur in illo ordine secundum adversarios: ergo Paternitas, & natura divina distinguuntur realiter. Probatur minor, ideo Paternitas, & natura divina ante operationem intellectus distinguuntur secundum adversarios quia in illo ordine communicatur natura divina, & non communicatur Paternitas: ergo quando duo ita se habent vt in aliquo ordine vnum communicatur, & aliud non communicatur in illo ordine distinguuntur: sed natura divina in ordine reali, & realiter communicatur Filio, & paternitas in illo ordine realiter non communicatur: ergo natura divina, & paternitas distinguuntur in ordine reali: ergo non solum distinguuntur ex natura rei, sed etiam realiter, quod est error Gualteri, & Gilberti: mitto alia argumenta, quæ sunt in divinis contra Scoti sententiam, quæ pugnant cum simplicitate Dei cum summa illius identitate, & alijs perfectionibus, quæ videri possunt apud Doctores supra citatos. Ponam tamen argumentum quo Divus Bernardus in Concilio Lemensi convicit Gilbertum asserentem naturam divinam distinguere à personalitatibus, quæ ratio vt inquit Pater Vasquez citatus supra, non solum ob auctoritatem Divi Bernardi: sed etiam quia ipsa in se efficacissima est, est magnificanda, quæ sic se habet, & fit

Vltimum argumentum; probatur nostra sententia, si essentia divina est sapiens, seu sapit sapientia, quæ ex natura sua ab ea differt, & ante intellectum non est ipsa essentia divina, vel illa sapientia ante intellectum natura sua est aliquid vel nihil: sed non potest esse nihil: ergo est aliquid. Rursus illud aliquid ante intellectum natura sua formaliter, & essentialiter, vel est superius, vel æquale, vel inferius ipsa natura divina: sed nec potest esse superius, nec æquale, nec inferius ipsa natura divina: ergo nullo modo distinguitur sapientia divina ab ipsa essentia divina. Probatur minor, & in primis non potest esse superius Deo, quia nihil potest esse superius ipso Deo, nec po-

test esse æquale, quia iam darentur duo differentij æquales ex natura rei distincti: ergo non est æqualis Deo sapientia divina. Probatur antecedens, quidquid est æquale Deo est Deus; sed sapientia divina esset æqualis Deo: ergo esset Deus, & consequenter essent duo differentij distincti ex natura rei. Maior est evidens, ideo enim Patres & Concilia contra Aristotelem probant Verbum divinum esse Deum, quia est æqualis patri, qui est Deus: ergo si sapientia divina est æqualis Deo, erit Deus: sed sapientia divina distinguitur ex natura rei à Deo: ergo est Deus distinctus ex natura rei: ergo dantur duo differentij distincti, quod hæreticum est: sed nec potest esse sapientia divina inferior ipso Deo, quia quidquid est inferior Deo est creatura: ergo, &c. probatur antecedens, ideo Christus Dominus secundum humanitatem est inferior Deo, iuxta illud Ioannis 14. *Pater maior me est*, quia est creatura secundum humanitatem: ergo omne illud quod est inferius Deo est creatura: ergo si sapientia divina esset inferior Deo esset creatura quod est hæreticum.

36 Dices quod sapientia, v. g. nec est æqualis naturæ divinæ nec inæqualis, quia ut aliquid sit æquale alteri debet distingui realiter ab illo; cum autem sapientia non distinguitur realiter à natura divina, sed sit idem realiter cum illa, sit inde ut non sit illi æqualis, nec inæqualis: sed contra, & meo videri manifeste impugnat hæc solutio ex Scoti in 1. distinct. 8. quæst. 4. ut probet attributa distingui ex natura rei ex Divo Augustino lib. 15. de Trinitate, cap. 3. ita argumentatur Augustinus, asserit attributa omnia esse sibi æqualia, sed nihil est sibi æquale: sed alteri distincto ex natura rei: ergo cum attributa sint sibi æqualia secundum Augustinum, necessario distinguuntur ex natura rei. Et quia poterat aliquis respondere, quod illa æqualitas erat per rationem, hoc impugnat Scotus asserendo quod inepte dicitur aliquid sub vna relatione rationis esse æquale sibi, sub alia relatione rationis considerato: ergo ex sententia Scoti sufficit distinctio formaliter etiam cum identitate reali, ut vnum sit æquale alteri: sed sapientia divina, & natura divina distinguuntur ex natura rei secundum Scotum: ergo sapientia divina est æqualis naturæ divinæ: ergo est Deus formaliter: ergo dantur plures differentij formaliter ex natura rei distincti, quod hæreticum est: ergo ut hoc non dicatur dicendum est, quod natura divina, & sapientia divina non distinguuntur ex natura rei.

37 Conferetur hoc ipsum inducendo aliud incommo- dum in Theologia; sapientia divina est æqualis misericordiæ divinæ secundum Scotum realiter: ergo inter sapientiam divinam, & misericordiam divinam datur relatio æqualitatis realiter. Patet consequentia, omne illud quod est æquale alteri realiter (præcipue cum res sint absolute) est æquale per relationem realem; sed sapientia divina est æqualis realiter misericordiæ divinæ: ergo est æqualis per aliquam relationem realem: ergo in divinis non solum dantur quatuor relationes reales: sed etiam plures, quod est contra communem Doctorum sententiam. Præterea sequetur quod sapientia divina distinguitur realiter à misericordia divina, quia in divinis illa quæ referuntur realiter, distinguuntur realiter.

Ad primum argumentum distinguo maiorem, 38
A expresse cognita concedo maiorem, confuse cognita, nego maiorem, & ad probationem illius nego antecedens; sed differunt se ipsis expresse cognitis, & conveniunt se ipsis confuse cognitis: & si hoc argumentum aliquid probaret, omnino destrueret tertium prædicabile, quod absurdum est, ut est probatum.

Ad secundum distinguo antecedens, quantum 39
ad primam partem, sunt omnino simplices in quantum simplicitas opponitur compositioni, concedo antecedens; in quantum opponitur constitutioni, nego antecedens, & distinguo etiam, quantum ad secundam partem sunt irresolubiles in duos conceptus adquate distinctos concedo antecedens, inadquate distinctos nego antecedens, & nego consequentiam, & ad probationem illius nego antecedens, & consequentiam sub distinctione data.

Ad tertium nego maiorem, quia solum per- 40
fectas, & substantia distinguuntur in modo significandi, quia perfectas significatur expresse per modum partis, & differentia, substantia autem significatur per modum totius, & habentis, qui modus significandi abstracte, & concrete ut optime advertit eximius noster Doctor lib. 5. de Trinitate, cap. 8. est maxime familiaris metaphysicis, qui in conceptibus omnino simplicibus utuntur his nominibus concretis, & abstractis, non quia concretum dicat aliquid quod non dicit abstractum, ut patet in his ens, & entitas, nihil enim dicit ens quod non dicat entitas, & similiter Deus, & deitas: sed solum distinguuntur in modo significandi ut dictum est.

Ante solutionem confirmationis advertendum 41
est, quod possumus loqui vel de constitutione substantiæ in fieri vel in facto esse, si autem consideremus constitutionem substantiæ in fieri, necessario debet concipi expresse ens, & perfectas, quia in tantum constituitur substantia in fieri in quantum ens contrahitur per perfectitatem, omnis autem contractio est cognitio clara, & expressa conceptus contrahentis, & contrahibilis de constitutione substantiæ in facto esse aliqui negant, alij autem asserunt quod quando substantia concipitur ut constituta, debent concipi ens, & perfectas eo modo quo solvit eximius Doctor lib. 7. de Trinitate, cap. 3. num. 12. simile argumentum de constitutione divinarum Personarum, cui libenter in hac parte assentior, assero quod quando concipitur substantia ut constituta expresse, necessario debet concipi perfectas, & ens expresse, quo posito Respondetur ad confirmationem, distinguo maiorem quantum ad secundam partem, simul cum ente expresse cognito concedo maiorem, confuse cognito nego maiorem, & distinguo minorem; si includeret ens expresse concedo maiorem, si confuse nego minorem, & ad probationem illius distinguo antecedens, & ad probationem illius distinguo antecedens, & consequentiam, quod non sufficit ad constitutionem substantiæ expresse nego antecedens, confuse concedo antecedens, quod non sufficit ad constitutionem substantiæ, & nego consequentiam.

Et si istas quod perfectas dicit expresse ens: 42
ergo nulla est solutio. Probatur antecedens, perfectas

Quæst. V. An detur distinctio virtualis. 367

seitas dicit expresse positivum: ergo dicit expresse ens: antecedens constat ex dictis supra disput. 3. quæst. de contrah. ens, &c. ubi contra Zonzinatem probavi ens contrahi per aliquid positivum: sed ens contrahitur per perfectitatem: ergo perfectitas est aliquid positivum, & ratio est manifesta, quia perfectitas opponitur contradictorie non perfectitati, quæ est negatio: sed omne illud quod opponitur contradictorie alicui negationi expresse, est quid positivum expresse: ergo perfectitas expresse est quid positivum: ergo expresse est ens. Probatur ultima consequentia: illud quod est expresse positivum est expresse ens: sed perfectitas est expresse aliquid positivum: ergo expresse est ens. Maior est certa, quia ens, & positivum sunt termini synonymi.

43 Respondent aliqui obiectioni negando antecedens, & ad probationem illius concedunt antecedens, & negant consequentiam, & concedunt probationes antecedentis, & negant consequentiam ultimam, & ad probationem illius negant maiorem, quia quod opponitur contradictorie, & private negationi cuiusque est expresse positivum, non tamen est expresse ens, quia solum est expresse ens illud quod opponitur repugnantia ad existendum, & per consequens illud quod non repugnat existere, & sic negant quod ens, & positivum sint termini synonymi.

44 Et si iterum illis obijcias quod omnis negatio repugnat existere: ergo omne illud quod opponitur cuiusque negationi expresse opponitur repugnantia ad existendum: ergo omne positivum expresse est ens. Patet ultima consequentia, illud est expresse ens quod opponitur expresse repugnantia ad existendum: sed omne positivum expresse opponitur repugnantia ad existendum: ergo omne positivum expresse est ens.

45 Respondent obiectioni distinguendo antecedens, omnis negatio repugnat existere expresse negant antecedens, implicite concedunt antecedens: expresse autem tantum dicit non esse positivum, quod excludit contradictorie, v. g. negatio cui opponitur perfectitas expresse tantum dicit non perfectitatem, non tamen dicit non ens expresse scilicet repugnantiam ad existendum.

46 Sed contra hoc insurgit validissimum argumentum, si hæc solutio subsisteret à pluribus quæ conveniunt intrinsece, non posset abstrahi ratio communis: sed hoc est contra dicta supra disput. 3. quæst. 2. ubi statuimus quod ab omni convenientia intrinseca possit abstrahi ratio aliqua communis: ergo hæc solutio non posset subsistere. Probatur maior: omnia entia, quæ existunt à parte rei conveniunt intrinsece in ratione positivi: sed ab illis non posset abstrahi ratio communis positivi, si hæc solutio subsisteret: ergo, &c. Probatur minor, omnis ratio communis præcisa simpliciter est contrahibilis per aliquid quod non dicat expresse ipsam rationem communem: sed illa ratio positivi ut sic non esset ita contrahibilis: ergo non esset præcisa simpliciter. Maior constat ex dictis supra disput. citatis: ideo enim ens est simpliciter præcisiu, quia est contrahibile per perfectitatem, quæ non dicit expresse ens, & per consequens est superadditum ipsi enti. Minor probatur manifeste, rationes contrahentes illud positivum essent expresse positivum quid: ergo illud positivum ut sic non esset contrahibile per aliquid quod non diceret ex-

presse rationem positivi. Probatur antecedens, illud est positivum expresse secundum datam solutionem, quod expresse opponitur alicui negationi: sed ratio quælibet contrahens illam rationem communem positivi expresse opponeretur negationi: ergo expresse esset quid positivum. Probatur minor, quælibet ratio contrahens opponeretur contradictorie expresse alicui extremo, ut fateretur solutio: sed non extremo positivo, quia ipsa ratio contrahens esset negativa iuxta solutionem datam: ergo opponitur expresse contradictorie termino negativo: ergo expresse est quid positivum: ergo non potest esse ratio contrahens positivum ut sic. Patet ultima consequentia, nulla ratio contrahens debet dicere expresse rationem contrahibilem: sed hæc ratio contrahens positivum ut sic dicit expresse rationem contrahibilem: ergo non est ratio contrahens: ergo ratio positivi ut sic non esset contrahibilis: ergo nec præcindibilis.

Respondetur igitur obiectioni, & ante solutionem advertendum est, quod aliqua res dupliciter potest dici talis, vel formaliter vel terminative, aut denominative, ut alij volunt, v. g. dupliciter dici potest aliquid humanum vel formaliter, quatenus dicit intrinsece, & essentialiter naturam humanam, ut Petrus, v. g. dicitur suppositum humanum, quia includit formaliter & intrinsece naturam humanam. Alio modo dicitur aliquid humanum ut terminus illius, non tamen dicendo formaliter, & intrinsece naturam humanam, v. g. substantia dicitur humana terminative, & quatenus pertinet ad naturam humanam. Præterea advertendum est, quod multoties nomen rationis alicuius communis attribuitur rationi alicui particulari, vel propter imperfectiōnis ipsius rationis particularis, ut optime advertit Eximius Doctor disput. 6. metaph. sect. 1. num. 15. vel propter penuriam vocabulorum, quia res de qua agitur, non est alicuius momenti, nec habet aliquam specialitatem, de qua tractent Philosophi, aut metaphysici, quo posito. Respondetur obiectioni primæ negando antecedens, & ad probationem illius distinguendo antecedens, dicit expresse positivum terminative, concedo antecedens, formaliter, & intrinsece nego antecedens, & ad probationem respondetur quod ita est intelligendum illud positivum, de quo agimus supra disput. citata, & ad probationem ex ratione sumptam concedo maiorem, quantum ad primam partem, & distinguo quantum ad secundam, quæ est negatio expresse, & intrinsece nego maiorem, terminative concedo maiorem, & distinguo minorem, quod opponitur alicui negationi expresse formaliter, & intrinsece concedo minorem, terminative nego minorem, ad hoc non ut detur oppositio contradictoria sufficit quod unum extremum sit expresse positivum terminative, & intrinsece, & formaliter implicite, & alterum sit negativum terminative expresse, & simpliciter formaliter, & intrinsece quod habent perfectitas, & exclusio perfectitatis contradictoria, perfectitas enim dupliciter potest dici positiva secundum duplicem rationem, quæ potest comparari cum ente, & comparatur cum illo quatenus includit illud intrinsece, & ut prædicatum quoddam transcendens, & sic est intrinsece, & formaliter positiva: sed implicite sicut est ens (quia ens, & positivum sunt termini synonymi, ut obiectio asserit.) Alio modo potest comparari perfectitas cum ente, quatenus

tenuis perfectas est terminus habitudinis entis, & pertinet ad illud ut terminus, & ratio contractiva illius, & secundum hanc rationem dicitur positiva terminative, & eodem modo consideratur exclusio contradictoria perfectas, comparata ad non ens, eo modo quo supra diximus attributa entis posse comparari dupliciter cum ipso ente, vel precise tanquam cum subiecto, vel quatenus includunt illud intrinsece ut predicatum quoddam transcendens.

48 Et si in istis quod non perfectas dicit expresse negationem, non solum terminative: sed etiam formaliter, & intrinsece aut denominative, quia explicatur per illam particulam *non* quæ intrinsece, & formaliter est negatio: ergo perfectas debet dicere positivum non solum terminative, sed etiam formaliter, & intrinsece: respondetur objectioni, negando antecedens, & ad probationem illius dicimus quod exclusioni, & contradictorio perfectas ponitur nomen suæ rationis superioris propter penuriam vocum, non quia exclusio perfectas, & contradictorium illius dicat expresse negationem, & non ens, sicut etiam cæcitas potest dici non visus applicando illi negationem, non quia cæcitas dicat expresse non ens, & negationem, sed tantum exclusionem privativam visus, ita similiter contradictorium perfectas dicit tantum expresse exclusionem perfectas, & implicite negationem, & non ens.

49 Ad quartum distingo maiorem, distinctio fundamentalis concedo maiorem, distinctio formalis nego maiorem, & distingo minorem: solum datur distinctio rationis in adæquata, concedo minorem, adæquata nego minorem, & nego consequentiam, & ad probationem minoris concedo maiorem, & distingo minorem, identitas fundamentalis concedo minorem, formalis nego minorem, & ad probationem illius distingo maiorem: si daretur tanta identitas fundamentalis concedo maiorem, formalis nego maiorem: & ad probationem illius, nego causalem illam: sed quia habent substantia, & ens minorem distinctionem fundamentalem, & ratio est, quia fundamentum ad distinctionem est, quatenus una ratio potest concipi sine formalitate alterius, cum tamen substantia non posset concipi saltem implicite non concepta non repugnantia ad existendum, alias conciperetur ut nihil, ut probatum est, quod est implicitorium in metaphysica, sit inde quod non distinguatur adæquate ab ente, & hoc non est novum, quia etiam inter distinctiones reales datur una maior alia, ita similiter inter distinctiones rationis datur una maior altera.

50 Ad quintum nego maiorem, & ad probationem illius concedo maiorem de entibus omnino absolutis, & nego minorem, & ad probationem illius nego suppositum antecedentis, quia ut optime advertit Pater Hurtadus *primo tom. in prima partem, tract. 1. disp. 5, sect. 3, num. 13*. ante considerationem intellectus, non esse intellectum, voluntatem, actum volendi, iustitiam, misericordiam, & similes perfectiones, eo modo quo his nominibus significantur, quia hæc nomina significant prædictas perfectiones, quatenus à nobis distinguuntur, ut patet ex illorum varietate, & cum hæc distinctio non detur à parte rei, necesse est eas locutiones significare obiecta, provt à nobis distinguuntur, & intelliguntur, si vero loquendum est de his perfectionibus provt dantur

à parte rei, debemus loqui utendo nominibus, quæ denotent modum, quem habent à parte rei, nomina autem sunt realitas quæ est intellectus, & voluntas, entitas quæ est actus volendi, & immensitas, & si hoc modo tractetur de illis, nullius momenti est probatio, quia Pater Aternus generat per entitatem, quæ est voluntas, & immensitas, & similiter Pater, & filius spirant per realitatem quæ est intellectus, & immensitas, & hoc modo conceditur antecedens, & negatur consequentia, & ad probationem illius nego iterum suppositum maioris, & dic quod Pater Aternus cognoscit se generare filium per entitatem, quæ est voluntas, & intellectus, & immensitas.

Et si in istis: ergo ex præcisione intellectus humani pendent istæ, & similes veritates, Pater Aternus generat per intellectum, & non per voluntatem, Deus nos amat suo amore, & non sua intellectione, iustitia punit, & non misericordia; consequens autem est absurdum: ergo, & antecedens Respondetur prædictas veritates dependere à nostro intellectu, & à præcisione illius, quoad modum quo à nobis explicantur, qui loquimur de rebus, sicut illas concepimus, & Deus etiam quando nobis loquitur, se accommodat in suis locutionibus modo nostro concipiendi, non quia Deus distinguit sua attributa, sicut etiam Deus quando loquitur virtutibus metaphoris, & alijs locutionibus hyperbolicis, quia se accommodat modo nostro loquendi, & intelligendi, & sic in illis locutionibus involvitur distinctio rationis à nobis facta: vide alias objectiones apud Patrem Granadum, quas bene solvit, & facile dissolvi possunt ex dictis.

Ad primam confirmationem concedo antecedens, & consequentiam; ex quo non sequitur quod Paternitas, & natura divina distinguantur ex natura rei, quia id provenit ex infinitate naturæ divinæ, quæ potest identificari cum rebus realiter distinctis, in quo stat mysterium Trinitatis, quod nullo modo excederet captum humanum, si natura divina distingueretur à parte rei à personalitatibus divinis, quia non est mirum, quod eadem entitas afficiatur pluribus formalitatibus, & modis à quibus distinguitur, quia id concedit Scotus in rebus creatis.

Ad secundam confirmationem concedo antecedens, & distingo consequens primum: ergo datur aliquid, & aliquid fundamentaliter concedo consequentiam, formaliter nego consequentiam, & nego secundam consequentiam, & ad probationem illius dico, quod prædicata contradictoria non possunt convenire eidem rei, & negamus quod illa sint prædicata contradictoria propter infinitatem naturæ divinæ, ratione cuius eadem natura, ut dictum est, identificatur cum rebus realiter distinctis, & distinctio virtualis, quæ datur in Deo, facit ut illæ non sint negationes, & affirmationes eiusdem de eodem, & hæc prædicata quasi contradictoria, solum possunt prædicari, & verificari de Deo, respectu naturæ divinæ, & relationum propter operationes, quæ dantur inter ipsas relationes, ut optime advertit Pater Hurtado.

QVÆST.

QVÆSTIO V.

Quid sit distinctio rationis, & quomplex?

SUPPONO distinctionem rationis multifariam vsurpari, tum ab antiquis, tum à modernis, neque in omni sensu in quo accipi potest de illa hic controverti. Primo: ergo aliqua secundum rationem dicuntur differre, quæ habent aliquas, & diversas definitiones essentielles, quo sensu Aristoteles, 1. *Physicorum*, cap. 2. textu 21. dixit album, & musicum, & alia accidentaliter concreta, quæ significant formas accidentales secundum rem distinctas esse vnum subiecto, ratione autem diversa, item in definitionibus vniuocorum, æquivocorum, & analogorum ratio substantiæ loco quidditatis, definitionisque essentialis constituitur, ut late in *logica* explicuimus tractatu de analogia: de distinctione ergo rationis hoc modo, & in hac generalitate sumpta non agimus, quia rebus quæ secundum realitatem distinguuntur, conveniunt, ut homini, & equo, qui per diversas essentialiter definitiones definiuntur, nisi restringatur adynam, & eandem rem natam ex se concipi ab intellectu creato per plures inadæquatos conceptus, quorum singuli diversam, secundum rationem, formalitatem explicant.

Secundo distingui ratione dicuntur omnes operationes rationis, & ipsa entia rationis, quia cum opera sint rationis, habentque esse à ratione; per illam etiam distingui dicuntur; hæc autem vsurpatio impropria est, qui de se patet, & constat ex dictis, per se enim notum est inter plures actus vitales mentis esse sint opera rationis intervenire distinctionem realem ex mutua, & reali separabilitate eorum inter se: deinde, de ipsis entibus rationis, seu logicis, seu chimericis constat inter se quasi realiter differre, tum per habitudinem ad conceptus formales secundum rem distinctos, à quibus efformantur, tum etiam, quia ad invicem comparantur, ut si vera entia essent, nataque in rerum natura existere secundum rem distinguerentur, cum vnum ab altero secundum entitates, & existentias commentitias, quibus gaudent de facto mutuo separantur: his positis.

Conclusio: distinctio rationis proprie est illa, cuius totum suum esse habet obiective in intellectu, ita ut ante illius operationem formaliter, & actualiter non sit in rebus, quæ sic distincte denominantur, provt in se existunt, & licet distinctio rationis sic definita possit extendi ad multa alia de quibus hic non loquimur, nihilominus de illa distinctione rationis hic disputamus, ratione cuius eandem entitatem neque res, neque realiter, neque ex natura rei distinctam quasi in plures partimur, ut v. g. distinctio illa qua distinguimus in Deo vnum attributum ab alio, divinitatem à relatione, Deitatem à Deo, distinctio hæc dividitur in distinctionem rationis, ratiocinantis, & rationis ratiocinatæ.

Distinctio rationis ratiocinatæ est, & dicitur rationis, quia actu, & formaliter non est in rebus: sed per rationem fit, aut excogitatur dividendo ea, quæ in se indivisa sunt, & distinguendo.

R. P. Ildeph. de Peña, Thcol. Schol. Tom. I.

do quæ sunt idem sine aliqua distinctione à parte rei; ratiocinatæ vero dicitur, quia non est omnino ex mero opere rationis: sed ex occasione quam res præbet circa quam mens ratiocinetur, unde fundamentum, quod dicitur esse in re ad hanc distinctionem non est vera actualis distinctio inter illas res, quæ sic distingui dicuntur, alias non fundamentum distinctionem, sed distinctio ipsa antecederet realiter; sed esse debet, vel eminentia ipsius rei, quam sic mens distinguit, soletque vocari distinctio realiter virtualis, eminentiæ vel æquivalentiæ, id est quoddam esse æquivalens rebus distinctis, seu quod est virtus multarum actionum, & operationum, vel propter esse eminens, quod habet ratione propria perfectionis, cuius causa licet sit simplex entitas, est tamen capax duorum prædicatorum, vnum quod sit negativum, & alterum positivum, vel denique habitudo aliqua ad res alias vere, & in re ipsa distinctas, penes quas distinctio talis excogitatur, seu concipitur, hoc autem fundamentum, aut hæc virtualis distinctio realiter est sine fictione, quia realiter datur illa eminentia, seu virtus, & capacitas duorum prædicatorum, quasi se ad invicem contradicentium, v. g. in entitate simplicissima Dei datur capacitas convenientiæ, & non convenientiæ respectu creaturæ & eadem entitas indivisibilis, quæ intellectus, & voluntas divina est, dicitur quod generet in quantum intellectus, & quod non generet in quantum voluntas, & hoc provenit propter distinctionem fundamentalem, vel virtutalem, vel æquivalentiæ, quæ à parte rei, & realiter datur sine fictione, quod adeo verum est, ut oppositum affirmate sit mera ignorantia terminorum, unde hæc distinctio virtualis realiter reperta in rebus, est fundamentum realiter distinctionis formalis, & actualis rationis ratiocinatæ, id est illius, quæ potest fieri per rationem, quæ distinctio fit per conceptus inadæquatos eiusdem rei, nam licet per utrumque eadem res concipiatur, per neutrum tamen exacte concipitur, secundum totum id, quod est in re, neque exauritur tota quidditas, & ratio obiectiva eius, quod sæpe fit concipiendo rem illam per habitudinem ut diximus, ad res divinas, vel ad modum illarum, & ideo talis distinctio semper habet fundamentum in re, formaliter autem dicitur fieri per intellectum, & per conceptus inadæquatos eiusdem rei; sic distinguimus in Deo iustitiam à misericordia, intellectum à voluntate, quia non concipimus simplicissimam virtutem Dei, provt in se est, & secundum totam vim suam, sed conceptibus partimur in ordine ad diversos effectus, vel productiones, quarum est principium illa eminens virtus Dei, aut in ordine ad diversa prædicata illam simplicissimam entitatem divinam quæ in se indivisibilis, & simplicissima est, aut etiam per proportionem ad diversas virtutes, quas in creaturis invenimus distinctas, & eminentissimo modo inveniuntur identificatæ in simplicissima virtute Dei propter illam eminentiam, quæ ex eo, quod fundamentum est distinctionis per intellectum, vocatur distinctio realis virtualis, realiter æquivalentiæ, vel fundamentaliter, & quia etiam est fundamentum separandi vnum attributum ab alio per intellectum dividendi personalitatem à divinitate, vocatur etiam realiter virtualis, seu fundamentalis separatio, divisio, & multiplicatio, ut loquitur D. Thom. cum com-

muni sensu DD. 1. peract. de attributis divinis, & tractat. de Trinit. quem sequuntur P. Valq. quest. 28. disp. 12. & disp. 17. ubi ait expresse non posse aliter loqui P. Suarez, in metaph. tract. de praei-
sione entis.

Huius distinctionis rationis ratiocinatae triplex est gradus, primus est imperfectissimus, quando duplici conceptu percipitur eadem perfectio vno clare, & expresse, & altero confuse, & implicite, qualiter distinguuntur definitio, & eius definitum, ad quem gradum distinctionis sufficiens fundamento ea rei fecunditas, quae vno conceptu simplici non possit, tam clare, & perfecte declarari, quod fundamentum semper reperitur in omni re, & definiti potest; nam semper definitio clarior est definito suo, & proinde ab illo distinguitur penes clarum, & obscurum, implicitum, & explicitum.

Secundus gradus est quando duplici conceptu percipiuntur duae perfectiones, mutuo tamen se includentes essentialiter qualiter distinguuntur diversa attributa, ut sapientia, & bonitas inter se, secundum probabiliorum modum loquendi; nam sapientia divina essentialiter est bonitas, & bonitas divina essentialiter est sapientia, ad quem gradum distinctionis reducitur distinctio entis in communi à suis inferioribus, quia quamvis ens non includat essentialiter inferiora, includitur tamen ab illis, & ad hunc gradum distinctionis sufficiens fundamentum est, quod similes perfectiones in creaturis, semper distinguuntur realiter, de quo modo loquendi adhuc sub iudice lis est, de quo postea disceptabitur, ratione cuius solet à multis asserere intellectum, & voluntatem in Deo distinguuntur ratione ratiocinata. Propterea quod intellectus, & voluntas hominum, & Angelorum necessario semper, & inter se distinguuntur realiter.

Tertius denique gradus distinctionis ratiocinatae reperitur interea, quae important diversas perfectiones ab intellectu distinctas, ita ut neutra includat essentialiter alteram, & in hoc sensu distinguuntur genus, & differentia, animal videlicet, & rationale; ex quibus, nec animal includit essentialiter rationale, nec rationale animal, ad quem gradum sufficiens fundamentum est eminentia eiusdem simplicis entitatis, ratione cuius cum alia conveniat, & ab ea differat, ita ut illa ratio conveniendi sit omnino aequalis absque essentiali inclusione ad invicem; alias species distinctionis rationis ratiocinatae possumus annu-
merare, inter quas duae dantur praecipuae distinctiones, nimirum excludentis ab excluso, & includentis ab incluso; distinctione excludentis ab excluso, distinguuntur diversae formalitates reperi-
tae in vna, & eadem re, terminantesque diversos conceptus formales mentis, quarum quolibet secundum formalitatem, quam importat, & ut terminat diversum conceptum formalem, non includitur in altera, hoc pacto distinguuntur per mentem ratio specifica, & individualis; deinde distinctio rationis excludentis ab excluso alia est rei excludentis à re exclusa per rationem, alia rei à modo; primo modo distinguuntur rationale, & animal; secundo vero relatio, & eius fundamentum, unde sicut ea quae inter se non distinguuntur realiter, ut res à re, sed solum modaliter absolute dicuntur non esse distincta secundum rem, ita similiter ea, quae ratione distinguuntur distinctione simili, distinctione modali, absolute etiam

appellari possunt indistincta secundum rationem, esto modus iste loquendi non sit communis, & receptus, & aequivocationem confusionemque parere possit. Dixi secundo modo per rationem distinguuntur relatio, & eius fundamentum, si loquamur in sententia eorum qui asserunt relationem identificari à parte rei cum suo fundamento, in nostra autem sententia aliter loquendum est, nos enim asserimus relationem ex natura rei modaliter distinguuntur à suo fundamento.

Rogas an haec distinctio subdividi possit in distinctionem se totis obiective, & in distinctionem se totis subiective? Respondeo affirmative, quia imprimis diversae formalitates, seu conceptus obiectivi fundati in vna, & eadem re, si neuter sit de conceptu quidditativo alterius, se totis per rationem differunt, secundum formalitates obiectivas, & in sententia probabilium, multorum Theologorum gratia à charitate supernaturali, non res, sed solum ratione distinguitur, & tamen secundum illos gratia, quae gratia est, recipitur in animo, & quae charitas in voluntate; unde gratia, & charitas non solum differunt secundum hanc sententiam se totis obiective, sed etiam se totis subiective.

Deinde dico distinctionem rationis includentis ab incluso, esse in duplici differentia; prima, & propriissima intercedit inter duos conceptus, quorum primus, & superior continetur actu, & essentialiter in conceptu inferioris, ut conceptus entis in conceptu substantiae, & perfectitatis; conceptus item naturae divinae in conceptibus relationum personalium, non tamen è contra; Secunda vero reperitur in alijs conceptibus, qui licet inter se differant secundum diversas rationes, quas connotant, seu exprimunt, tamen quilibet est de formalitate, & quidditate alterius, ita distinguuntur inter se, ut diximus supra attributa divinis, & à natura vocaturque haec distinctio, ut à prima differat distinctio penes implicitum, & explicitum, quia quilibet conceptus obiectivus alterum essentialiter claudit in se, esto per conceptum formalem expresse, non repraesentetur conceptus actu contentus, & inclusus, alio modo potest esse distinctio includentis ab incluso, v.g. inter partem, & totum Metaphysicum, ut inter hominem, & animal, animal enim est pars constitutiva hominis metaphysice, homo autem est totum compositum ab animali, & rationali tantum à partibus per rationem, quia autem totum compositum includit unamquamque partem in suo conceptu, & supra illam addit aliam, ideo dicimus distinguuntur à quacunque illarum distinctione rationis includentis ab incluso.

Distinctio rationis ratiocinantis est, quae non habet fundamentum in re, & dicitur rationis ratiocinantis, quia oritur solum ex fictione, & negotiatione intellectus, ut ait Scotus in 1. d. 2. q. 7. haec igitur distinctio fit in ordine ad eundem conceptum adequatum, & simplicem eiusdem rei, solum per quandam repetitionem, vel comparisonem eius quae in mente fit, sic enim distinguitur Petrus à seipso, vel in ratione subiecti, & praedicati, quando de seipso enuntiatur, vel in ratione termini, & subiecti relationis, quando idem sibi, vel ad se refertur, in his enim, & similibus distinctionibus rationis idem est atque integer conceptus Petri, solumque fit quaedam repetitio eiusdem sub eodem nomine, & comparatio eiusdem ad se ipsum sub eodem signo.

Distinctio

Quæst. V. Quid sit distinctio rationis. 371

10 Distinctio rationis ratiocinantis non potest dividi in tot species, in quot divisa est distinctio rationis ratiocinata, sed necessario omnis distinctio rationis ratiocinantis ex parte diversorum entium rationis, vel denominationum, quas supponit, est distinctio excludentis rei ab exclusa re, esto ex parte rei, quam denominant, & afficiunt, habeant unitatem subiectivam in sensu quo Aristoteles dixit album, & musicum esse unum subiecto. ratione tamen diversa, & ex parte rationis communis, sub qua sunt unitatem obiectivam.



QVÆSTIO VI.

Virum fundamentum requisitum, ad distinctionem rationis ratiocinatæ debeat præcedere in ipsa re quæ distinguitur.

SECTIO I.

Argumenta adversaria ponuntur.

Ecce quæstio excitatur propter P. Hurtado, & nonnullos nominales, cum quibus ipse, d. 6. mer. sect. 4. in 3. sub sectionibus divisa, latissime conatur ostendere ad distinctionem rationis ratiocinatæ in re ipsa, nunquam nullumque intrinsecum præcedere fundamentum, sed ad diversa solum connotata recurrendum, ut eadem entitas secundum rationem, per distinctionis ratiocinatæ distinguitur, asseritque omnem distinctionem rationis solum esse subiectivam in intellectu, in re tamen quæ per illam distinguitur solum extrinsecè, & per denominationem à ratione.

Primum illius argumentum desumitur à D. Th. opus 9. q. 1. ubi expressis verbis ait, attributa divina differre ratione, ea solum de causa, quia cum in re idem sint, à nobis tamen sub diversis conceptibus formalibus præsentantur: ergo distinctio tota rationis est solum penes conceptus nostros formales, in obiectivis vero dumtaxat extrinsecè, quatenus illos terminant.

Secundo, ubi non est aliquid, per quod aliud sit formaliter distinctum, non est distinctio formalis: sed ratio distinguens formaliter distinctiones rationis ratiocinatæ, est in intellectu solum subiectivè, cum sit ens rationis, & non in re, quæ per illam distinguitur: ergo distinctio formalis secundum rationem, solum est in intellectu, & non in re, quæ per illam distinguitur.

Confirmatur, distinctio formalis est distinctio plurium formalitatum; atqui si in rebus, quia gradus repetit in eadem entitate à parte rei non solum identificantur inter se realiter, sed etiam formaliter.

Tertio, si in re ipsa præcederet intrinsecum fundamentum, seu virtualis distinctio rationis ratiocinatæ, haberet in re ipsa animal, v. g. existens in homine antequam cognosceretur ex parte sui per quod formaliter esset aliud, à rationali: at ex parte sui illud non haberet antequam cognosceretur: ergo. Minor recipitur ab Authoribus contrariæ sententiæ inferius referendæ; alioquin manus darent Scotistis conantibus in rebus ante omnem

R. P. Idesp. de Peñafiel, Theol. Schol. Tom. I.

mentis considerationem formalitates dari mutuo distinctas. Maior vero ita probatur, quia fundamentum illud, seu virtualis distinctio esset causa, quare animal ex parte sui conciperetur aliud formaliter à rationali: ergo ex parte sui animal haberet aliquid antequam cognosceretur ratione cuius esset aliud formaliter à rationali. Probatur consequentia, quia haberet illam virtutalem distinctionem à rationali, antequam cognosceretur.

Si respondeas illam virtutalem distinctionem esse solum fundamentum, ut per rationem solum conciperetur animal aliud formaliter à rationali.

Opponit idem P. Hurtad. & sit 4. Argumentum in ordine esse fundamentaliter aliud, nihil aliud est quam esse fundamentum, ut cognitio attingat ex parte obiecti unum absque alio; atqui repugnat tale fundamentum, si in re ipsa non sit aliud, & aliud formaliter, quia ubi non est aliud, & aliud ex parte obiecti, non potest fundari cognitio aliud sine alio, quia obiectum non fundat cognitionem eorum quæ non sunt in ipso; ergo vel dicendum est ex parte animalis antequam cognosceretur non esse fundamentum, ut conciperetur aliud à rationali vel Scotistarum factioni concedendum.

Quinto, vel cognitio præcisa terminata immediate ad animal in homine, terminatur etiam immediate ad rationale, vel solum immediate ad animal, & minime ad rationale; si primum: ergo ex parte animalis hominis nihil est ratione cuius conciperetur aliud formaliter à rationali per mentem, siquidem cognitio præcisa illius, tam immediate terminatur ad rationale, quam ad ipsum animal; si secundum: ergo animal, & rationale in homine distinguntur à parte rei. Paret consequentia primo, quia inde conveniret à parte rei prædicatum aliquid uni, quod alteri non conveniret, quod in creatis est magnum distinctionis signum.

Secundo, quia cognitio se tenens in intellectu non attingit formaliter rationale, & attingit formaliter animal: ergo non solum est diversitas in cognitione ipsa: sed etiam in obiecto cognito, atque adeo realis.

Sexta sententia constituens in re virtutalem seu fundamentalem distinctionem solum voce, ab Scotistarum sententia discrepat, quamquam vocanti illi formalem actualem, & ex natura rei distinctionem isti appellant virtutalem, & fundamentalem; atqui distinctio Scotistarum communiter exploditur: ergo, & distinctio virtualis, & fundamentalis in re ipsa.

Secunda sententia asserit omnem distinctionem rationis tam ratiocinantis quam ratiocinatæ, petere pro fundamento distinctionem realem formalem; unde omnis distinctio petit necessario quod petat tanquam motivum altera distinctio realis; hanc sententiam sequuntur multi, sic Gerard. Senens. in 1. d. 2. quæst. 2. art. 3. & 4. Durandus. in 1. dist. 2. quæst. 3. art. 15. Herbeus q. 3. art. 3. in 3. opin. Zumel, 1. part. quæst. 28. art. 2. q. 2. ad dubia parva, P. Valq. 1. parte dist. 17. cap. 3. n. 8. & 9.

Probatur primo, sicut se habet ens ad ens reale, ita distinctio rationis ad distinctionem realem: sed ens rationis habet ortum ab ente reali: ergo distinctio rationis à distinctione reali: ergo nunquam causabitur, nisi cum habitudine ad ea, quæ distinguntur realiter.

Aaa 2 Confir

13 Confirmatur, distinctio rationis non est vera distinctio, sed ficta ad proportionem cum reali: ergo non potest intelligi sine ordine ad veram distinctionem realem; patet consequentia, quia neque ens rationis potest intelligi sine proportionem ad ens reale, neque univrsium id quod habet esse proportionem, & habitudinem ad aliud potest intelligi sine illo.

14 Tertio probatur inductione in creatis, & divinis; nam intellectus Dei, eiusque voluntas distinguuntur à nostro intellectu, eo quod à parte rei creata voluntas, & intellectus actu distinguuntur; insuper animal, & rationale distinguuntur ratione ex operationibus sensus, & intellectus, quæ distinguuntur realiter; albedo item, & color non possunt iudicari ratione distincta, si præter albedinem nullus alius esset color realiter ab ea distinctus, & univrsium idem est de quocunque genere, & specie, quæ ratione non distinguuntur, nisi videremus sub genere alias species inter se realiter distinctas. Demum unus locus trans diversos motus, vnum ut terminus ad quem, & alterius, ut terminus à quo ratione distinguuntur per habitudinem ad istos diversos motus, sine quorum reali distinctione quo modo ratione distinguemus vnum, & eundem locum, ut terminum ad quem, & à quo, & sic de singulis: ergo.

SECTIO II.

Aliqua notantur.

15 Notandum questionem hanc esse de re vel de voce tantum; de re erit, si Authores, quibuscum decertamus absolute doceant (ut docere videntur, omnem distinctionem rationis, tam virtuale, quam formalem, & actualem esse merum mentis commentum, & aliquam vocari rationis ratiocinatæ, sive cum fundæntum in re, non quia res ipsa postulet in ordine ad intellectum creatum Angelicum, vel humanum ob plenitudinem perfectionis, quam habet vel ob æquivalentiam in vna, & simplicissima entitate ad plures entitates secundum rem distinctas cognoscendi per plures inadæquatos conceptus, quorum singuli ad eandem entitatem totam illius rei terminantur immediate, expresse tamen solum expriment gradum vnum, vel alterum suppletis alijs; sed solum vocari distinctionem rationis illam, quæ est cum fundamento in re, quia diversa eiusdem rei connotata extrinseca sunt in causa, ut est per quamlibet cognitionem totam illam rem, & omnes formalitates, seu gradus illius intrinsece in illa existentes immediate, & formaliter represententur illam modo concipimus ut genus, modo ut differentiam, modo ut essentiam, modo ut attributum diversaque nomina eidem significandæ sub diversis illis connotatis conceptibus imponamus, atque adeo adæquata causa huius diversitatis non in re ipsa, quæ distinguitur sed in diversis connotatis per rationem cognitis, ponatur hoc: ergo. Pacto explicata horum Authorum sententia dissidium nobis cum illis de re erit, non de nomine, quia tunc de nomine solum hac in re pugnetur, si illi in rebus ipsis connotantibus intellectum humanum creatum, humanum, vel Angelicum ex intrinseca natura, & quidditate earum ponant initium præcisivarum cognitionum, quibus modo sub diversis gradibus, modo

sub alijs ipsam concipimus inadæquate; nolint tamen distinctionem rationis virtuale à parte rei initium illud compellere.

Deinde etiam est advertendum ab Authoribus 16 sententiæ nostræ inferius allegandæ non negari ad plurimas distinctiones rationis ratiocinatæ exigi necessario extrinseca connotata, apud eos enim, & nos compertum est, tum animal, tum rationale in homine distingui secundum rationem, quia animal secundum quid tale connotat sensationes, rationale vero discursum; solum ergo ab ipsis denegatur adæquatam causam distinctionis rationis ratiocinatæ esse extrinseca illa connotata, apud eos enim, & nos compertum est, quia ad pleraque quæ sunt idem realiter illo distinctionis genere gaudent sine extrinsecis connotatis, ut patet in communi ratione entis, & substantiæ, quæ ratione ratiocinata, feceruntur à corpore, neutrum tamen connotat aliquid extrinsecum, ut de se patet, quibus positus.

SECTIO III.

Nostra sententia probatur.

Prima conclusio: sententia P. Hurtad. & no- 17 minatum est falsa, nam distinctio rationis ratiocinatæ, sive sit rei connotantis extrinsecos terminos, sive non connotantis, sæpe petit intrinsece in re, quæ per illam in plures conceptus obiectivos dividitur, virtuale, seu fundamentalem distinctionem hanc, ut iacet, sustinent Thomistæ omnes, & fere omnes nostræ Societatis DD. videantur Conimb. in *Legis. in præfationem Porphyrii*. q. 4. art. 2. in princip. Rub. ibid. tract. de natura entis rationis, num. 10. Suar. 10. tom. de beatitudine, lib. 5. q. 5. art. 6. §. 2. vbi multa congerit loca, D. Thom. pro hac sententia ita ostendo.

Primo à differentia distinctionis rationis ratiocinantis à ratiocinata, quia prima ab omnibus ponitur distincta à secunda, quia nullum supponitur in re, quæ per illam distinguitur fundamentum; secunda vero illud supponit: ergo distinctio rationis ratiocinatæ non est sine fundamento in re, quæ per illam distinguitur.

Si respondeas fundamentum hoc esse connotata secundum re diversa, quibus caret distinctio rationis ratiocinantis.

Contra erit, quia etiam distinctio rationis ratiocinantis habet diversa in re connotata, actus scilicet diversos mentis, quibus in eodem Petro, v. g. extrinsecas denominationes, vel relationes subiecti, & prædicati, quia ut constat ex dictis supra distinctio rationis ratiocinatæ est formaliter inter extrema rationis, quæ non existunt nisi per actus reales mentis, quibus actu representantur, & cognoscuntur.

Secundo distinctio rationis ratiocinatæ habere 18 in re fundamentum nihil aliud est, quàm rem ipsam ex se cum simplicitate secundum entitatem esse plures secundum æquivalentiam, & virtutem, posseque ut talem concipi: atqui omnia, quæ distinguuntur distinctione rationis ratiocinatæ habent ex se cum simplicitate secundum entitatem pluralitatem, secundum æquivalentiam, & virtutem: ergo. Maior patet, neque in alio sensu authores nostræ sententiæ dicunt præcedere in re ipsa fundamentum distinctionis rationis ratiocinatæ: minores vero ostendunt animus rationalis, animæ in- 19 bruto

Quæst. VI. Vtrum distinctio rationis, &c. 373

brutorum, Deus, & alia obiecta quæ cū in se habeant maximam unitatem dividuntur in plura per rationem, animus enim rationalis, licet in se unus sit, & simplex, virtute tamen æquivalens tribus formis, secundum rem distinctis, imprimis enim per seipsum confect corpori humano gradum entis completi, & formati, sicut forma lapidis lapideo corpori: deinde præstat primum gradum vitæ principium scilicet vegetandi, in quo convenit cum formis plantarum, Tertio vitam sentientem, in quo etiam convenit cum animabus brutorum, quæ omnia præstat per seipsum; cæteræ vero formæ cum distinctione reali earum inter se, quare ille est plures per æquivalentiam, & eodem modo cum proportionem ostendi potest, de animabus brutorum, quatenus secundum eandem partem, & formant corpus, & simul sunt principia vegetandi, & sentiendi.

21 De Deo autem esse debet per se notum, cum enim omnes gradus entis creati, sint effectus participati ab ipso, necessarium est ut illos in summa simplicitate suæ Deitatis, & nature contineat eminenter vel formaliter, si fuerint perfectiones simpliciter simplices, conferantque ipsi cum summa unitate in eadem natura. quæ perfectiones illæ divisæ realiter in creatis confectunt, atque adeo simplicissima natura divina eadem in se sit formaliter una, & simplicissima, plures vero virtualiter, & per æquivalentiam. Deinde in ipso Deo à parte rei distinguuntur per æquivalentiam, & virtutem voluntas, & intellectus, quia verum est Patrem generare filium per intellectum, & non per voluntatem: sed hæc æquivalentia, & distinctio virtualis non est per ordinem ad connotata extrinseca, quia in Deo actus voluntatis, & intellectus, qui illa esse possent, neque inter se, neque à facultate voluntatis, & intellectus secundum rem distinguuntur.

22 Et eodem modo minor probari potest de multis alijs rebus quas nos in plures dividimus distinctione rationis ratiocinatæ: ergo huiusmodi distinctio supponit in re per illam distinguuntur intrinsece fundamentum.

23 Ex quo colliges, quod esto in homine, v.g. gradum vitæ sentientis quem importat nomen animal distinguamus à gradu vitæ intelligentis, cum discussus per ordinem ad sensationes, & discussus id non fit formaliter, sed terminative solum, quatenus per has operationes tanquam per terminos habitudinis animæ intrinsecam virtutem, seu æquivalentem illius pluralitatem colligimus, quæ reducitur ad actum formalis, & actualis distinctionis, per cognitionem, qua concipio eandem naturam, quæ radix est unius formalitatis, sive gradus non esse radicem alterius.

24 Tercio, attributa diversa distinguuntur inter se, & ab essentia distinctione rationis ratiocinatæ penes implicitum, & explicitum, & ut sic distinctæ concipiuntur, ut perfectiones intrinsecæ Deo; atqui si solum distinguerentur penes diversa, & extrinseca connotata, ita ut ex parte naturæ nullum esset intrinsecū fundamentum per æquivalentiam non conciperentur, ut distinctæ perfectiones intrinsecæ Deo: ergo. Maiorem suppono, ut certam cum communi omnium Theologorum consensu, alias nomina omnium attributorum Dei essent synonyma, neque unum poneret in Deo saltem conceptibiliter perfectionem ab altero diversam penes implicitum, & explicitum; minorem vero ita proba, quia formalis, & ultima ratio illius

multiplicationis essent diversa, & extrinseca connotata; imo, & formale significatum importatum per attributorum nomina, sed extrinseca connotata non possunt esse perfectiones intrinsecæ Dei cum sint entia quædam creata, ut de se patet: ergo.

Quarto, unum attributum Dei distinguitur per 25 re solum tanquam per rationem ultimam distinctionis ex parte sui per diversum connotatum: ergo unum attributum Dei distinguitur ab altero secundum rem, & realiter absolute, quod est hereticum. Patet consequentia, quia illa secundum rem distinguuntur, quorum unum continet aliud secundum rem, quod non continet alterum; sed attributum, v.g. iustitia, continet diversum secundum rem connotatum punitionem scilicet, vel remanerationem extremam à connotato attribuit misericordiam, quod est externa pauperum sublevatio: ergo.

Secunda conclusio: quamvis multoties distinctio 26 rationis fabricetur per ordinem ad ea quæ realiter acta distinguuntur, non tamen semper est id necessarium, neque similem habitudinem, ad distincta realiter distinctio rationis formaliter, & in genere exposcit; sed fabricari poterit nullo habito respectu ad distincta realiter solo intellectus libito secundum modum ad ipsum solum consequuntur, si distinctio fuerit rationis ratiocinantis, vel in re ipsa obiectiva ad intra reperto fundamento, ut diximus in prima conclusione secundum distinctionem virtutem, aut æquivalentem suarum perfectionum, quæ acta sunt una simplex formalitas; hæc etiam conclusionem communiter Thomistæ tradunt simul cum Scotistis. Caietanus 1. part. q. 13. art. 4. ad finem commentarii, Capreolus in 1. d. 8. q. 4. art. 3. ad Argumenta, & art. 1. conclus. 4. Franciscus Achiensis, in 1. dist. 2. q. 5. conclus. 1. Scotus in 1. dist. 8. q. 4. literal. §. contra istam positionem, & §. contra rationem eius, Agidius Lusitanus tom. 10. de beatitudine.

Probatum autoritate expressa D. Thom. de veritate 27 rit. q. 3. art. 2. ad 3. & opusc. 9. cap. 3. ubi universaliter docet pluralitatem rationis ad quam sine dubio consequitur distinctio rationis quandoque reduci ad aliquam diversitatem rei, quandoque non: sed absque illa fieri: ergo secundum D. Th. distinctio rationis in communi, & secundum formalitatem suam reali distinctione non eget, & in 1. distinct. 2. q. 1. art. 5. §. Quantum vero ad 4. inquit distinctio rationis divinatorum attributorum ex reali distinctione similium perfectionum in creaturis, tum etiam ad intra ex ipsa fecunditate eminentissima esse divini, quod proinde non potest uno actu mentis exacte, & adæquate penetrari, cuius verba infra subiiciam.

Secundo probatur Doctoris eiusdem autoritate, nam ipse Angelicus D. in 1. dist. 22. q. 1. art. 1. in fine corporis, sic ait; sed præter hoc etiam est in Deo invenire distinctionem rationum, quæ realiter, & vere in ipso sunt, sicut ratio sapientiæ, & bonitatis, quæ quidem omnia sunt unum re, & differunt ratione, quæ salvatur in proprietate, & veritate; ita dicimus Deum esse sapientem vere, & bonum, & non tantum in intellectu ratiocinante, & infra ad 4. dicendum, quod differunt nomina attributorum secundum rationem, non tamen quæ sit solum in ratiocinante, sed quæ salvatur in ipsa re, secundum veritatem, & proprietatem rei, & infra d. 33. q. 1. art. 1. ad 3. Dico igitur, quod cum dicitur, quod est alia ratio Paternitatis, & es-

sentia in divinis, non accipitur ratio propterea est in ratiocinante tantum, sed secundum quod est nomen intentionis, & statim declarat hanc intentionem esse in anima, & habere aliquid in se respondens, cui intellectus huiusmodi attribuat intentionem, eandemque doctrinam insinuat in 1. d. 2. *quæst. 1. art. 3. §. ex hoc patet 2. & satis prodijt de potentia, quæst. 7. art. 6. in corpore*: ergo secundum D. Thom. manifestum est dari aliquam distinctionem, quam ratio facit absque præsupposita distinctione reali realiter.

29 Probat secundum rationem, quia duplex datur distinctio, ut diximus *supra*, alia rationis ratiocinantis, alia rationis ratiocinatae, & minimum in distinctione rationis ratiocinantis, non requiritur distinctio realis, ut aniam præbeat intellectui ad distinctionem rationis fabricandam, quia hæc distinctio non formatur ex præsupposito in re fundamento, sed consequitur ad statum solum, quem eadem res mentaliter repetita sortitur ab intellectu: ergo intellectus in se præcõnet omne id, quod requiritur ad hanc distinctionem rationis: ergo hæc distinctio non fit per ordinem ad ea quæ a parte rei habent veram, & realem distinctionem, nulla enim sunt hæc, quæ movent intellectum ipsum, excitantque ad talem distinctionem rationis fabricandam, quæ confluit in Petro, quatenus est subiectum, & prædicatum in hac propositione, Petrus est Petrus: ergo distinctio rationis pro ut sic communis ad distinctionem rationis ratiocinantis, & ratiocinatae, non requirit realem distinctionem: ergo neque distinctio etiam ratiocinata, ex vi suæ formationis. Patet consequentia, quia adversariorum argumenta *supra* posita, vel probant de omni, vel de nulla, quia procedunt a priori ex ipso conceptu distinctionis rationis, quare si aliqua distinctio rationis admittitur, quæ non exposcat realem distinctionem tanquam fundamentum, & motivum, nulla suppetet a priori bona ratio, quæ convincat aliquam distinctionem rationis formaliter, pro ut talis, & non attenda materia, in qua exercetur hanc distinctionem realem postulare.

30 Respondeo P. Vasquez 1. *part. disp. 117. cap. 3. num. 8. & 9. & disp. 121. cap. 5. num. 17. & 25. negando* dari distinctionem rationis ratiocinantis, quia intellectus inquit non potest distinguere plura in eadem re, quæ in se est simplicissima, nisi quando rem non cognoscit distincte, sicuti est in se, & tunc nunquam potest distinguere, nisi attendat ad aliqua realiter distincta, quorum motivum, & rationem distinguit id, quod in se divisum est, quatenus illud concipit ad instar illorum quæ realiter distinguuntur, quare nulla distinctio dari poterit secundum solum intellectum, eiusque libitum, sed omnis habet pro fundamento distinctionem formalem realem, vel in ipsa re quæ distinguitur, vel in alijs ex quorum reali distinctione moveatur ad distinguendam rem, quæ in se est omnino simplex: in hoc ergo sensu concludit, distinctio rationis dicitur habere fundamentum in re, quia semper fit per ordinem ad res inter se realiter distinctas, atque adeo nulla est distinctio rationis, quæ hoc fundamento non fabricetur. Vnde ad argumentum nostrum P. Vasquez citata *disp. 117. c. 3. n. 7. & 9. & disp. 121. cap. 5. num. 18. respondeo* primo Petrum in illa prædicatione nullo modo a se ipso ratione distingui, quia solum reperitur idem nomen vel etiam idem conceptus, quod non est distinguere Petrum, sed

illius nomen, aut conceptum iterum repetere.

Secundo respondeo illam distinctionem eiusdem a se ipso, etiam fieri per ordinem ad ea quæ realiter sunt diversa, id est per ordinem ad alias propositiones, in quibus prædicata, & subiecta sunt diversa, nam cum idem Petrus ponatur, tum ut subiectum, tum ut prædicatum repetitio eodem nomine ratione distinguimus ipsum Petrum per analogiam ad alias prædicationes in quibus prædicatum, & subiectum sunt diversa.

Sed contra, nam hæc solutio tota est voluntaria, & sine aliquo fundamento in re ipsa, nam in hac compositione rationis Petrus est Petrus, conceptus obiectivus Petri, vel ipsum nomen per talem compositionem mentalem diversam consequitur secundum intentionem: sed consequitur diversis secundis intentionibus, ipse Petrus qui eis afficitur, ratione distinguitur a se ipso: maior huius discursus est certa; nam intentio subiecti, & prædicati sunt diversæ intentiones rationis: sed per hanc compositionem mentalem Petrus est Petrus, consequitur Petrus intentionem subiecti, & prædicati: ergo per hanc compositionem mentalem consequitur diversam secundam intentionem rationis; minor probatur, duo accidentia rationis sufficientia sunt ut idem numero subiectum distinguatur a se ipso, secundum distinctionem rationis: sed duæ intentiones rationis sunt duo accidentia rationis: ergo hæc minor patet, quia sunt duæ relationes rationis. Maior probatur, quia duo accidentia realia sufficientia sunt, ut subiectum eis affectum reddant a se ipso diversum; nam Petrus pro ut albus realiter distinguitur a se ipso pro ut niger: ergo duo accidentia rationis latis erunt, ut subiectum quod eis afficitur distinguatur a se ipso secundum rationem: in hac ergo prædicatione, Petrus est Petrus, perperam ait P. Vasq. nullo modo Petrum a se ipso ratione distingui, quare fatendum est cum communi sententia Petrum pro ut subiectum distingui a se ipso, pro ut est prædicatum.

Neque obstat, quod dicat Vasquez in illa prædicatione non dari aliud, quam simplex repetitio eiusdem Petri, quoniam illa repetitio facta per intellectum satis est, ut in eodem Petro repetitio causet distinctas secundas intentiones, quæ sunt distincta accidentia rationis, quibus causatis non potest non causare in eodem Petro distinctionem rationis; vnde alleganter Fonseca dixit; intellectum repetentem unam rem facere multa, non ob aliam rationem, nisi quia tali repetitione diversas ei attribuit intentiones rationis, quibus aliter concipit rem, quam est in se, quia concipit, ut subiectum uno conceptu, & altero ut prædicatum, quas affectiones in re ipsa non habet, atque his labefactata est prima P. Vasq. responsio, cum suo fundamento. Adversus secundam pono, quod admissio Petrum distingui ratione a se ipso in hac compositione mentali, Petrus est Petrus, necessario fatenda est distinctio rationis ratiocinantis, seu absque vlllo in re fundamento: ergo hæc prima responsio non potest sublineri; antecedens probatur, primo, quia hæc distinctio est penes duas secundas intentiones subiecti, & prædicati: sed istæ duæ secundæ intentiones, neque in esse, neque in concipi per se pendunt ex aliqua distinctione reali, quia ex se tam convenire possunt entibus realibus quam entibus rationis: ergo distinctio quam intellectus format inter Petrum ut subiectum, & ipsum Petrum ut prædicatum non pendet

pendet per se ex aliqua distinctione reali.

34 Secundo extra intellectum nihil datur ubi intellectus fundet talem distinctionem: ergo tota est penes intellectum. Probatur antecedens, quia frivolum est recurrere ad propositiones in quibus subiecta, & prædicata realiter distinguuntur, tum quia illæ propositiones non sunt extra intellectum, & ita recurrentes ad eas non foras transeunt, cum quia intellectus ad eas non necessario debet attendere, ut identicam faciat propositionem, quia hæc non est ad instar illarum, ut sunt perfectiones divinæ, & creaturarum, cui accedit evidens experientia, nam ut ego dicam, Petrum esse Petrum, scio manifeste me non recordari illius propositionis, qua dixerim hominem esse album, imo cum ista, & similes propositiones in quibus prædicata sunt realiter diversa à subiectis habeant difficultatem, quia prædicatio importat identitatem subiecti cum prædicato, & ita sunt necessario constituenda in concreto, ut saltem ex parte habentis identificentur, ut possint fortini veritatem, & ista vero, & similes propositiones identicæ satis sunt omnibus obviæ, faciles, & notissimæ, sine probabilitate dicitur, ut has former intellectus egere illis; sed dicendum est absolute, & sine ullo vestigio dependentiæ à propositionibus, in quibus prædicata, & subiecta sunt realiter distincta, intellectum posse vnum cum seipso componere, & facere propositionem identicam: igitur admittendum est dari distinctionem rationis ratiocinantis, quæ solum fundetur in eo, quod intellectus ex sua ratione causaverit in re intellectui obiecta absque ullo fundamento à parte rei, ut in prædicta prædicatione, Petrus est Petrus, visum est; nam præter esse obiectivum, quod consequitur, dum ab intellectu concipitur, ex eo quod per intellectum cum seipso componitur, consequitur duo accidentia rationis relativa, scilicet relationes subiecti, & prædicati, quæ cum inter se sint distinctæ, non possunt non distinguere ipsum Petrum in quo veluti subiectantur, cumque illa distinctio solum fundetur in distinctione istarum relationum, quæ non conveniunt Petro, nisi in intellectu, optime, & vere dicitur nullū habere fundamentū in re: sed solū, & totaliter confici ab intellectu, & ideo ratiocinantis dicitur, imo in distinctione rationis ratiocinatæ, quamvis exigat in re, quæ distinguitur esse obiectivum formalis, tamen ratio distinctiva non est aliquid in re ipsa per operationem intellectus causalium, & ab ipso in ipsam redundans, sed ipsamet ratio formalis rei quam habet à parte rei, diverso tamen modo ac si aperte concepta, ut exemplis declaratur.

35 Distinctio, qua punctum, ut est principium lineæ distinguitur à se ipso, quatenus est finis, fundatur in ratione principij, & finis, quia alia est ratio principij, & alia finis, quæ utraque ratio reperitur in puncto, tum, ut est in intellectu, tum ut est à parte rei, quamvis diverso modo in utroque statu; nam à parte rei reperiuntur actu unitæ, & in intellectu divulsæ ad invicem, & præcise, & idem reperitur in animali, & rationali, in actione, & passione secundum probabilem sententiam, & alijs distinctis hæc distinctio ratiocinata, quæ proinde dicitur habere fundamentum in re, & non innici solum conceptioni intellectus.

36 Porro, quamvis fundamentum huius sit ad intra ipsius rei, quæ distinguitur, neutiquam sequitur inconveniens quod obijcit Vasquez, quod

scilicet præcedat in re ipsa distinguenda solum ratione actualis multitudo, & distinctio, sed solum infertur virtualis, & per æquivalentiam, quæ minime est ab intellectu, ipsa tamen quatenus fundamentalis non absolvitur ab illo, tanquam à termino, quia cum hæc sit potentialis in ordine ad intellectum ipsum connotat, ut causam efficientem, à quo reddenda est actualis, per productionem plurium conceptuum mentalium inadæquate concipientium hanc virtutalem multitudinem, & consequenter reddentia actualem, plures enim actus mentales sunt extrinsecæ formæ, & actus huius virtualis potentia, & multipliciter de tractandum de ente rationis, & ad prædicabile de differentia.

SECTIO ULTIMA.

Argumenta adversaria solvuntur.

Ad primum argumentum desumptum ex D. 37 Thom. Respondeo S. D. ibi loquutum esse de distinctione formali actuali rationis ratiocinatæ, non de fundamentali, & virtuali.

Ad secundum concedo totum syllogismum, 38 qui solum probat distinctionem formalem actualem rationis non esse absque ratione, & eodem modo respondetur ad confirmationem.

Ad tertium nego maiorem, quia animal ante- 39 quam cognoscatur solum habet in se, vel in homine aliquid fundamentale, ratione cuius per mentem possit concipi distinctum formaliter à rationali, & ad eius probationem concessio antecedenti negatur consequentia, quia ex illa non sequitur.

Ad quartum concedo maiorem, & nego mino- 40 rem, & ad huius probationem dicendum est ex parte obiecti quod est vnum, & simplex formaliter, & plura per æquivalentiam esse aliud, & aliud virtualiter, quod sufficit, ut possit intellectum impotentem illud per actum vnicum adæquate concipere, movere ad plures inadæquatos, quorum singuli singulas formalitates virtute contentas in obiecto exprimant.

Ad quintum respondeo cognitionem præcisi- 41 vam terminatam immediate ad animal, quod est in homine, terminari etiam immediate ad realitatem rationalis quia à parte rei eadem est realitas utriusque, hoc tamen discrimine, quod quando ad animal terminatur, non solum terminatur ad meram realitatem illius, sed etiam exprimit eius formalitatem, hoc est importat ipsum expresse, quia intrinsece principium est sensationis, ad rationale vero terminat solum, quia eadem est realitas cum illo, & minime exprimendo illius formalitatem; deinde negatur consequentia, quia ex parte animalis, ut constat ex dictis, est aliquid fundamentale in homine, ratione cuius possit per mentem concipi, ut aliud formaliter à rationali.

Ad sextum nego maiorem, quia Scotistæ di- 42 stinctionem formalem, quam ponunt in rebus, præcisa quacunque rationis consideratione, dicunt esse actualem, convenireque actualiter rebus, nos vero cum Thomistis opposito modo iudicamus, nam existimamus res, quæ habent illam virtutalem, & fundamentalem distinctionem, actualiter & à parte rei, non esse divisas formaliter, sed simpliciter esse vnam, & eandem formalitatem, divisibilem

divisibilem tamen in plures formalitates per rationem, verum de hoc agitur.

Ad argumenta secundæ sententiæ respondeo ex *Aegidio num. 32.* negando absolute minorem, quia ens, & distinctio sunt disparata, nam vnum est subiectum, & alterum passio.

43 Secundo respondeo *num. 33.* concedendo totum distinctionem pro ea, quæ est à parte rei, & negando pro ea, quæ inter rem, & rem, quia saltem est habitudo ad distinctionem virtuales, quæ est à parte rei.

44 Neutra solutio mihi placet, quia eo modo est aliquid distinctum, quod est ens, cum distinctio sit passio entis, neque in isto sensu dici potest, quod sint disparata, accedit quod sicut ens rationis est ad instar realis, defectibiliter ipsum imitando, ita distinctio rationis est ad instar distinctionis realis, quod quodammodo adumbret: ergo non potest negari absolute maior.

45 Secundo, quia hic loquimur de distinctione rationis, propterea complectitur utramque distinctionem rationis ratiocinantis, & ratiocinata: sed in isto sensu non potest recurri ad distinctionem virtuales à parte rei, quia distinctio rationis ratiocinantis non habet pro fundamento hanc virtuales distinctionem: ergo accedit quod distinctio actualis mentalis non fit ad instar distinctionis virtualis, & per analogiam ad illam, sed ad instar distinctionis actualis, quia actuale non imitatur virtuale, & univrsim loquendo ens rationis actuale fit ad instar entis realis actualis: admittitur ergo maiore quod sicut ens rationis ad distinctionem realem, non potest interpretari, ita habitudo, & sinceritas distinctionis rationis, in minori ad distinctionem à parte rei virtuales.

46 Respondeo ergo concessa maiore distinguendo minorem, in actu signato concedo, in actu exercito nego, hoc est, quod sicut ens rationis in seipso est tale per habitudinem, & analogiam proportionalem ad ens reale, quod defectibiliter imitatur, ita distinctio rationis in seipsa propterea talis est, non potest intelligi nisi per analogiam, & proportionem ad distinctionem realem, cuius fit imperfecta quædam limitatio, cum hoc tamen fiat, quod quando actu producit huiusmodi distinctio rationis per divisionem mentalem extremorum, quæ in se sunt identificata, non sit necessarium recurrere intellectum ad aliqua, quæ realiter distinguantur tanquam ad fundamentum, quo excitetur, & promoveatur, ad huiusmodi distinctionem, quia neque isto sensu sic semper se habet ens rationis ad ens reale, multæ enim sunt primæ intentiones, quæ fundantur in alijs secundis intentionibus; dempsi hanc doctrinam ex *Aegidio ubi supra ad 5. num. 39.* quam miror certe huic argumento non applicuisse, sed ad alias minus probabiles recurrere solutiones.

Ad confirmationem concedo totum in sensu nuper dicto, quia solum probat distinctionem rationis sumptam, per se ipsam in actu signato non posse cognosci nisi in ordine ad distinctionem realem, ad cuius analogiam dicitur distinctio; inde autem non potest inferri nihil posse distinguere secundum rationem, nisi per habitudinem ad distinctionem realem, quæ inter duo aliqua reperitur, nisi fiat transitus de conceptu ipsius distinctionis pro seipsa in actu signato, ad conceptus ipsos extremorum distinguuntur disparata illatione.

Et est instantia manifesta distinctio rationis ratiocinantis, cum induat rationem distinctionis rationis, etiam est talis per analogiam, & habitudinem ad distinctionem realem, quam defectibiliter imitetur, et si hæc distinctio quando in actu exercito, & practice cognoscitur, tantum abest ut requiratur aliam distinctionem realem, tanquam fundamentum, quo intellectus excitetur, & promoveatur, quin potius huiusmodi fundamentum excludit ut supra vidimus: non ergo ex eo quod distinctio rationis in communi, & in actu signato, non possit speculative cognosci, nisi ad instar distinctionis realis, quod proportionabiliter imitetur, recte deducitur quod quando in actu exercito, & practice attingitur, egeat intellectus necessario recurrere ad extrema quæ realiter distinguantur. Ad 2. negatur inductio, quia in hoc intervenire constantia progressus quod in hoc argumento deficit, nam quamvis admittamus in animali, & rationali, albedine, & colore, puncto pro fine, & principio, loco pro termino à quo, & ad quæ, negamus ita necessario venire in intellectu, & voluntate divina, sapientia, & bonitate tam divina, quam creata, ut supra satis, ut enim habemus ex D. Thom. de veritate, quest. 3. artic. 2. ad 3. non vna solum datur causa plurificationis conceptuum, & distinctionis inde consequuta.

QVÆSTIO VII.

Verum per actus intuitivos, ut per visionem beatificam, contingat efformari distinctio rationis.

SECTIO I.

Sententia adversaria proponitur.

PRIMA sententia est P. Vasquez disp. 117. tom. 2. prima pars, cap. 3. num. 8. & 9. P. Suarez lib. 1. de essentia Dei, cap. 13. & lib. 2. cap. 1. & 2. aliorumque plurium, qui omnes absolute docent per visionem intuitivam mentis repugnare, quod res quæ per illam visionem videntur, distinguantur secundum rationem, sed necessario omnem cognitionem præcedentem vnam rationem ab alia, ac dividendem secundum rationem vnam, & eandem rem in duas obiective esse abstractivam: ex quo deducunt beatos per visionem beatificam, non distinguere secundum rationem attributa divina, ab essentia, & inter se; item & relationes à natura: hæc sententia sic probatur.

Primo, distinctio rationis vnius, & eiusdem rei in duas obiective provenit ex imperfecto, & inadæquato modo cognoscendi illam per alias scilicet species, & abstractivæ: sed cognitio intuitiva est cognitio perfectissima, non abstractiva, neque per alias species: ergo.

Secundo si per visionem intuitivam contingat distinctio rationis ratiocinata, Deus vire posset distinctio rationis ratiocinata, Deus vire posset distinctio intuitivæ efficeret hanc distinctionem inter sua attributa: sed evidenter constat ex dictis, in Logica, Deum non posse efficere hanc distinctionem.

distinctionem, neque aliud quodlibet ens ratio-
nis: ergo neque per visionem intuitivam contin-
gere potest distinctio rationis creata; maiorem
inde ostendo, quia repugnantia quare Deus non
possit efficere talem distinctionem, oritur inde,
quia Deus se ipsum intuitive contemplatur, ne-
que potest aliter, ac est in se intelligere.

4 Confirmatur primo, distinctio actualis per ra-
tionem non est in re, quæ per illam distinguitur:
sed solum est in ipsa denominatio quædam rea-
lis extrinseca, proveniens à diversis concepti-
bus formalibus, quos terminat: ergo requirit
realem distinctionem in ipsis conceptibus, quia
diversæ reales denominationes extrinsecae ab eo-
dem, & vno conceptu formali non possunt pro-
venire, cum denominatio extrinseca realis re
non differat à forma alicubi intrinsece denomi-
nante; tum sic, visio intuitiva est vna, & sim-
plicitissima visio: ergo non potest ipsa efficere di-
stinctionem rationis ratiocinata.

5 Confirmatur secundo, distinctio rationis ratio-
cinata est formaliter relatio quædam rationis
existens nostro modo intelligendi in extremo,
quod ab alio distinguitur per rationem, sitque
per notitiam simplicem comparativam reflexam,
supponentem duos actus inadæquatos rei, quæ
ad se ipsam provt subest diversis illis inadæ-
quatis actibus comparatur: ergo distinctio ratio-
nis non potest efformari per notitiam intuiti-
vam: patet consequentia, tum quia hæc non est
notitia comparativa vnius, cum alio: sed sim-
plicitèr visio rei in se ipsa, tum etiam quia non
est notitia reflexa; notitia enim proprie reflexa
terminatur ad rem; non provt est in se: sed provt
habet denominationem aliquam extrinsecam ab
alio actu mentis. Deinde, quia non supponit
duos actus inadæquatos, quia modus istæ cog-
noscendi est imperfectissimus, solumque haberi
potest de re, quando illam per alienas species re-
rum scilicet realiter inter se divisarum, cognos-
cimus: sed intuitiva visio est perfectissima, &
per propriam speciem: ergo.

6 Tertio sic probatur, distinctio rationis non est
absque respectu ad aliquam distinctionem rea-
lem, sive ad res, quæ inter se realiter distinguun-
tur, sit enim per species rerum realiter inter se
distinctarum: sed visio intuitiva sit per propriam
rei speciem quæ in se vna est indivisa, & non
plures: ergo distinctio rationis fingi non potest
per cognitionem seu visionem intuitivam.

7 Confirmatur ex D. Bernard. lib. 1. de conside-
ratione ad Eugenium Papam, paulo ante finem, do-
cente Deum à nobis viatoribus in plura dissecari
attributa, quia illum in via per ænigma, & spe-
culum per alienas scilicet species rerum creatarum
secundum rem inter se divisarum, & per ab-
stractivas cognitiones contemplatur quod non
contingit Beatis, quia ipsum Deum immediate
in se ipso, & non per alienas species speculantur:
verba D. Bernardi sunt: [Nobis, quia non pos-
sumus, cum Deo simplicitate contendere, dum
contendimus apprehendere vnum, occurrit ve-
luti quadruplicatum facit hoc speculum, &
ænigma per quod solum videre datur, cum au-
tem videbimus faciem ad faciem, videbimus sicuti
est, nec enim iam tum fragilis acies mentis nostræ
quantumlibet vehementer intendat, aliquatenus
resiliet desilietve in suam pluralitatem, colliget,
que se magis conformabitque unitati illius, vel
potius unitati illi, vt vna vni facies respondeat
R.P. Ildaph. de Penafiel, Theol. Schol. Tom. I.

faciei: hæc D. Bernardus, quem ita exultat P:
Vasq. vt inde clare conetur ostendere, & Deum
in se non esse virtualiter, & æquivalenter di-
stinctum in plures perfectiones, nullum ad di-
stinctionem rationis ratiocinatæ fundamentum in
illo reperiri, totamque attributorum in Deo plu-
ralitatem, ab imperfecto viatorum cognoscendi
modo ortam, neque beatis possibilem; vtpo-
te iam extractis ab intelligendi hac imperfe-
ctione.

Quarto sic probatur; cognitio factiva distin-
ctionis secundum rationem est cognitio præcisi-
va vnius ab alio; sed cognitio intuitiva non est
cognitio præcisiua vnius ab alio, tum quia om-
nis cognitio præcisiua est abstractiva, tum etiam
quia cognitio præcisiua non terminatur imme-
diate ad rem sicuti est in se ipsa: sed provt obij-
citur intellectui nostro, quia si terminaretur ad
rem, sicuti est in se ipsa, cum in se ipsa res à se
ipsa non sit præcisa, illam non posset præscin-
dere: sed de ratione cognitionis intuitivæ est vt
terminetur ad rem, sicuti est in se ipsa: ergo.

Confirmatur, ideo Beati nec de potentia Dei
absoluta possunt videre essentiam absque attri-
butis, neque vnum attributum absque altero,
neque essentiam absque personis, & vnam perso-
nam absque altera, quia visio Beatorum est visio
intuitiva, terminaturque ad naturā divinam, pro-
vt est in se, implicatque ipsam esse præcisiivam:
ergo nulla visio intuitiva potest esse factiva di-
stinctionis secundum rationem. Patet conse-
quentia, quia nulla cognitio factiva entis ra-
tionis est quæ non sit formaliter præcisiua, vel
saltem præsupponat cognitionem præcisiivam
formaliter: ergo.

Quinto sic probatur, quia cognitio factiva en-
tis rationis, est cognitio reflexa supponens alias
directas, repræsentatque rem formaliter vt in-
trinsece affectam forma rationis, per illamque
existit hæc obiectiva in mente existentia propria
entis rationis: sed implicat cognitionem intuiti-
vā repræsentare rem sub forma rationis: vnde
illius rationis sit repræsentare rem immediate
provt est in se, res tamen pro vt est in se non est
affecta illa forma, seu denominatione rationis:
ergo.

Ultimo sic probatur, distinctio rationis non
est absque pluralitate reali cognitionum termi-
natarum ad diversas formalitates rei, quæ cog-
noscitur: sed hæc pluralitas esse non potest cum
visione intuitiva, quia visio intuitiva termina-
tur ad rem, sicuti est in se, atque adeo vna suffi-
cit vt omnes rei attingat formalitates: ergo.

Secunda sententia est P. Hurt. in met. disp. 6. sect. 12
6. subsect. 2. vbi ait absolute, & simpliciter posse
esse distinctionem rationis per actus intuitivos.

Probatum primo, quia cognitio, qua intuemur
albedinem sensam per oculos est intuitiva: sed il-
la cognitio distinguit ibi colorem à differentia
albedinis: ergo cognitio intuitiva potest distin-
guere obiectum. Probo minorem, illa cognitio
non repræsentat clare albedinem vt est albedo,
& repræsentat albedinem vt est color: ergo di-
stinguit colorem à differentia albedinis; antecede-
dens est notum, quia per illam cognitionem non
determinatur intellectus ad albedinem, nec scit
obiectum esse albedinem, cum sciat illud esse co-
lorem, at id fieri non posset si clare repræsen-
taret albedinem; probo consequentiam, quia di-
stinguere ratione est cognoscere obiectum se-
cundum

cundum unam rationem, & non secundum aliam.

- 14 Secundo probatur, intellectio immediate deducta ex sensatione externa est intuitiva, quia fit per propriam speciem obiecti, & fertur immediate in ipsum ut existens, & est præcisiua, ostendi enim sæpe representari colorem quin representetur distincte aliqua illius species infima: ergo cognitio intuitiva potest esse distinctio rationis; quod confirmatur ex S. Thom. *opus c.* 9. q. 1. ubi ait cognitionem comprehensivam esse perfectam imaginem obiecti; cæteras vero imperfectas, ex qua doctrina infert omnem creatam cognitionem de Deo esse imperfectam, quia non potest esse comprehensio; ex quo principio descendit ibi distinctionem rationis Petri Tarantasis, quod principium commune est cuius cognitioni.
- 15 Tercio sic probatur, quando Angelus se intuetur, ille actus non representat Angelum sub omni formalitate, quia illum non representat ut est principium illiusmet cognitionis, quia se ipsam non representat: ergo.
- 16 Confirmatur, tum obiectum ratione distinguitur, quando actus quibus concipitur adeo sunt diversi, ut alter sit omnino ignoratio prædicati representati per alterum, v. g. concipis animal conceptu animalis non potes scire, sitne homo, aut leo, & interrogatus de homine nescis respondere, nonne tunc distinguis animal ab homine? nam distinctio rationis est id, quo ratio facit unum non esse aliud in ipsa ratione, & conceptione: sed in eo casu ratio facit ne albedo in conceptione sit albedo, quia si cognitione ignoratur, non est in conceptione; ergo illa cognitio est distinctio rationis; nec video discrimen inter illud obiectum per illam cognitionem, & per alias, nec inter illud, & animal, & hominem.
- 17 Ultimo sic probatur, quia qui cognoscit intuitive hominem, non cognoscit omnes formalitates illius, quia non cognoscit ultimam differentiam illius, etiam si identificetur cum rationibus superioribus cognitis per talem cognitionem: atqui talis cognitio est distinctio rationis, quia per talem cognitionem cognoscit ea, quæ sunt idem tanquam si non essent talia, quia cognoscit unum sine alio, v. g. rationem genericam & specificam sine ratione differentiali, & individua quæ vere & à parte rei, ut dixi sunt idem, ergo.

SECTIO II.

Aliqua notantur breviter.

- 18 Advertendum est dari duplicem distinctionem rationis, alia quæ vocatur simpliciter, alia secundum quid, distinctio rationis simpliciter est, quæ cognosco aliqua quæ à parte rei identificantur, tanquam si non essent idem realiter, quod contingit propter imperfectionem cognitionis, ex eo quod talis cognitio fit per alienam speciem obiecti: exemplum huius sit opinio Scotica, quæ docet iustitiam, & misericordiam in Deo distingui ex natura rei, cum hoc à parte rei non ita contingat, sed potius oppositum, in illa enim suprema, ac sacrosancta Maiestatis natura, à parte rei omnia, quæ de intrinseca ratione illius sunt, sunt unus Deus, una simplicissima, ac indivisibilis natura divina secundum

illud, omnia quæ in Deo sunt, Deus est, ratione cuius nulla datur distinctio, siue realis, siue ex natura rei inter prædicata absoluta Dei; Scorus autem cum per alienam speciem cognosceret Deum, iudicavit ex vi suæ cognitionis dari distinctionem supra dictam inter divinam iustitiam, & misericordiam, ubi nulla distinctio: sed summa identitas reperitur, talis autem distinctio dicitur distinctio rationis, quia est distinctio causata per rationem, cognoscendo rem aliter ac est, id est siue identitate ex natura rei, & cum distinctione; unde talis distinctio cum non detur realiter, nec existat extra intellectum, & extra statum obiectivum, necessario debet habere totum suum esse intra cognitionem, & solum debet existere obiective in intellectu, cum autem omne ens quod hoc modo existit, dicatur ens rationis, hæc distinctio de qua loquimur, sine dubio dicitur distinctio rationis: hæc autem distinctio vocatur simpliciter, quia ex vi illius non solum in actu exercito distinguuntur, & separantur res, sed etiam cognoscuntur, ut actu distinctio, & quia in duplici statu intellectus est distinctio, & quia in omni genere est talis, & non cum addito diminutione, dicitur distinctio simpliciter per rationem, sicut homo qui secundum omnem suam partem extrinsecus apparentem est albus, vocatur simpliciter talis, quod minime contingit in Æthiopo, qui non simpliciter, sed cum addito diminutione, id est secundum dentes vocatur albus, & sic secundum quid dicitur talis. Alius exemplum, iustitia, & misericordia in Deo sunt perfectiones, in omni genere sine aliquo addito, ac proinde vocantur simpliciter, & absolute tales, quod voluit Anselmus (cuius vestigijs insitit univèrsa Theologorum Schola) dum vocavit has perfectiones simpliciter simplices.

Distinctio secundum quid est illa, quæ unum 19 prædicatum quod identificatur à parte rei cum altero cognoscitur, non cognito prædicato, cum quo identificatur; ita ut tale prædicatum præcisiue cognoscatur, id est præciscendo ab alio, cum quo habet identitatem, ideoque talis præcisiue distinctio præcisiua vocatur, quia autem non est in omni genere distinctio, quia licet in actu exercito ex vi cognitionis præciscendæ cognoscatur unum prædicatum sine alio, ac suo modo separetur ab eo, quod est proprium cognitionem præciscendæ non cognoscitur prædicatum A, ut distinctum à prædicato B, licet cognoscatur non cognito illo, ac per consequens, ut dixi præciscendo ab eo; unde in omni genere, seu in omni statu non est distinctio, cum non sit talis in actu signato, licet in aliquo statu, scilicet in actu exercito talis sit, & ideo distinctio secundum quid rationis vocatur: exemplum huius sit in cognitione, quæ Beati cognoscunt divinam essentiam, non cognita scientia libera, seu actibus liberis Dei, non enim necessarium indicatur à Theologis, quod Beati qui cognoscunt divinam essentiam simul videant, ac intuitive cognoscant decreta libera per scientiam visionis, quia autem Beati videndo divinam naturam non vident decreta Dei: sed præciscunt in tali cognitione ab illis præcisiue cognoscere dicuntur, talisque cognitio præcisiua vocatur, & ex parte obiecti, quasi resultat distinctio præcisiua, de his enim duabus cognitionibus loquitur titulus quæstionis, quibus positis sit

SECTIO

SECTIO III.

Nostri sententia ponitur, & probatur.

Prima conditio, per cognitionem intuitivam datur distinctio rationis praecisiva; hoc est potest cognosci vnum praedicatum identificatum cum alio, non cognito eo, cum quo identificatur tale praedicatum cognitum. Hec sententia est communis inter omnes fere Theologos, ac DD. qui sanam Theologiam docuere.

Primo probatur haec sententia ex verbis Pauli, 1. ad Corinth. 2. dicentis, sicut quae sunt hominis nemo novit, nisi spiritus hominis; ita quae sunt Dei nemo novit, nisi spiritus Dei; horum enim verborum sensus est, quod sicut interna hominis cogitationes alios latent, & soli ipsi homini nota sunt, ita divina Concilia, & voluntates soli ipsi Deo sunt notae, quare ut ex illo Marci 13. constat, De die illo nemo scit, hoc est de die iudicii, neque Angeli in caelo beati, ignorant, quando futura sit dies iudicii, quia neque cognoscunt decretum liberum Dei decernentis tali vel tali duratione futuram esse talem diem, neque vi solius luminis gloriae, possunt id cognoscere, nisi peculiari-ter à Deo manifestetur, eo quod dependeat ex decreto voluntatis divinae; quare, ut optime ait P. Suarez lib. 2. de attributis negativis, est omnino verum, & non caret temeritate aliqua asserere omnes beatos videre omnia consilia, & omnes rationes divinae voluntatis, quod efficaciter confirmari potest ex illis verbis Jerem. 31. ubi dicitur, Deus incomprehensibilis cogitatu, utique in suis cogitationibus, & in rationibus, & consiliis suarum voluntatum, nam si necessarium esset visa essentia videre omnes voluntates Dei, & omnia motiva eius, quod ammodo comprehenderetur in cogitationibus suis, & ideo nullus Theologorum hoc ausus est affirmare: ex quibus sic argumetur; certissimum in fide est actum liberum divinae voluntatis, & scientiam liberam ipsius, quae identificatur à parte rei cum divina essentia, non necessario cognosci à Beatis ex vi cognitionis beatificae, ratione cuius intuitive cognoscitur divina essentia: ergo iam ex vi cognitionis intuitivae cognoscitur vnum praedicatum non cognito alio cum quo identificatur, divina enim natura, ut dixi, identificatur cum scientia visionis, & cum actu libero Dei, decernente in tali differentia temporis futuram esse diem iudicii, qui cognoscitur divina natura non cognitis illis: ergo fatendum est necessario ex verbis Pauli colligendum esse tanquam certum posse dari distinctionem rationis praecisivam ex vi cognitionis intuitivae, cum talis distinctio nihil aliud sit, quam cognitio unius praedicati, non cognito alio inter quae datur identitas à parte rei.

Secundo probatur ratione, quia dum vnus beatus intuitivè cognoscit divinam essentiam, non comprehendit illam: sed per talem cognitionem intuitivam cognoscit vnum gradum cognoscibilitatis divinae, non cognito alio gradu; nam si omnes gradus cognoscibilitatis divinae essentiae attingeret vnusquisque beatus, sine dubio comprehenderet divinam essentiam, quia secundum D. Aug. comprehendere obiectum, est nihil latere in illo cognoscendum; vnde, si omnem gradum intelligibilitatis attingeret beatus, sine dubio nihil

R. P. Ideph. de Penafiel, Theol. Schol. Tom. I.

lateret in Deo cognoscendum, ac per consequens comprehenderetur Deus à beato: ergo per visionem intuitivam cognoscitur vnum praedicatum non cognito alio, cum quo identificatur: sed hoc est praecindere vnum praedicatum ab alio per rationem: ergo per rationem datur praecisio unius ab alio, adhuc ex vi cognitionis intuitivae; atque talis praecisio est distinctio rationis praecisiva: ergo certa est nostra conclusio, ubi asseritur dari distinctionem rationis praecisivam ex vi cognitionis intuitivae. Maior prima, & praecipua de fide est, ut patet ex illo Jerem. 31. ubi dicitur Deus incomprehensibilis cogitatu, ratio autem metaphysica evidens est, quia Deus in omnibus suis praedicatis, & attributis est infinitus, quia essentialiter est independens, & à se: sed vnum ex attributis divinis, est intelligibilitas, seu veritas divina: ergo in ratione intelligibilis est infinitus; tum sic, omnis intellectio est finita, & limitata, licet sit supernaturalis, ex eo quod talis intellectio oritur à principio finito, & limitato essentialiterque dependente ab alio; ergo non habet aequalitatem intellectio omnis creata cum intelligibilitate divina, sed potius infinite superatur talis intellectio ab intelligibilitate de Dei, sicut infinite superatur finitum ab infinito, creatura à Deo: ergo minime poterit intellectio creata comprehendere infinitam intelligibilitatem, quia id quod comprehenditur ab alio, necessario superatur à comprehendente in ea ratione, quia comprehenditur, ut videre est in caelo lunae, quod comprehendit omnia elementa, ex eo quod magnitudine superat ea, & caelum solis comprehendit omnes inferiores caelos, quia magnitudine omnes illos superat; & contra, impossibile est, quod caelum lunae comprehendat caelum solis, ex eo quod caelum solis non superatur à caelo lunae: imo è contra superat illud, & mons magnus non potest comprehendere corporaliter à formica, quia mons magnus superat maxime formicam, hac de causa, illustrat Angelus D. Aug. admirabili comparatione, dum asseruit totum Oceanum se velle comprehendere parva concha: sed divina intelligibilitas infinite superat intellectionem creatam, cuiuscunque beati, sive actualiter existentis, sive possibiliter: ergo impossibile est quod intelligibilitas divina possit comprehendere ab intellectione creata: minor prima est certissima, quia licet Deus indivisibilis sit, habet tamen virtutem divisibilitatem infinitam, in suis perfectionibus, v.g. omnipotentia Dei, licet sit indivisibilis formaliter, virtualiter tamen in infinitum divisibilis est, & ideo in infinitum participabilis, secundum magis & minus à creaturis, magis enim perfecte participatur omnipotentia Dei ab Angelo, quam ab homine, & ab homine perfectius quam à formica, quod non posset villo modo contingere, si tam formaliter quam virtualiter, talis omnipotentia esset indivisibilis, quia indivisibile, aut totum tangitur, aut nihil; vnde si omnipotentia omnimodo esset indivisibilis, non magis participaretur ab vno termino producto, quam ab alio; vnde Angelus non esset perfectior homine, nec homo equo.

Dices, non ideo non comprehendere Deum, quia aliquis gradus cognoscibilis non cognoscitur, & occultatur; sed potius, quia creaturae possibiles omnes non cognoscuntur; vnde cognita divina essentia nihil deitatis occultatur, nihilque identificatum cum divina natura latet, ac per consequens

8 b b 2 quens

quens cognita divina essentia intuitive solum definit cognosci creatura possibilis distincta à Deo.

23 Sed contra primo, nam ideo non cognoscuntur omnes creaturæ possibiles, quia non cognoscitur adæquate, & totaliter perfectionem, secundum quam continet omnes creaturas possibiles, cognita enim adæquate, & totaliter causa, debet adæquate cognosci adæquatus effectus illius; unde non bene valet, ideo divina essentia non comprehenditur à Beato, non quia non cognoscitur adæquate, quicquid est in omnipotentia: sed quia non cognoscuntur omnes creaturæ possibiles; cum potius dicendum sit non cognosci creaturæ possibiles, quia non cognoscitur adæquate, & totaliter divina essentia, quæ omnes sine dubio cognoscerentur, si divina omnipotentia secundum omnem gradum intelligibilitatis, & secundum omnem rationem contemptivam creaturarum penetraretur adæquate; quare nullo modo difficultas evacuat per solutionem: explicatur amplius, nam v. g. ideo non cognoscitur omne obiectum cognoscibile à Deo, quia non cognoscitur adæquate, & totaliter scientia divina secundum quod terminatur ad illa obiecta, nec potest dici à priori ideo non comprehendere exemplaria divina, quia aliqua creatura, v. g. formica, homo, aut Angelus non cognoscitur, & ideo à priori est verum dicere, ideo non cognosci à Beato omnia exemplaria creata, quia non cognoscuntur adæquate omnia exemplaria, seu ideas divinas, ita ut si illa adæquate, & simpliciter cognoscerentur, omnes creaturæ ideatæ, seu exēplata cognoscerentur, vel comprehenderentur; nam quod potest, & maius potest, & minus intra eundem ordinem: ergo si beatus cognoscit adæquate secundum omnem gradum cognoscibilitatis omnipotentiam Dei, sine dubio poterit, & minus videlicet cognoscere omnes creaturas virtualiter, & imminenter contentas in illa, & ideo cognitio increata Dei cognoscit, & comprehendit omnes creaturas, quia adæquatur, & exhaurit omnes gradus cognoscibilitatis divinæ essentia: ergo.

24 Secundo sic probatur, ad quod supponamus per possibile, vel impossibile, nullam dicere connectionem omnipotentiam cum creaturis possibilibus; aut supponamus aliud impossibile, scilicet quod omnes creaturæ possibiles sint impossibiles, ac per consequens, quod omnipotentia non sit perfectio ac per consequens, quod hic numero non sit Deus, sed sit alius Deus non omnipotens, sicut ipsi adversarii in illa questione, *utrum si Spiritus Sanctus non procederet à Filio*, dicunt non distinguere à Deo in illo casu, sed tunc non fore eundem filium; sic similiter concedatur nobis in nostro casu, non futurum eundem Deum sed alium, utrumque enim eodem modo impossibile est, & quia utrumque impossibile extrinsecum est ad nostrum intentum, à Theologo debet concedi, cum impossibile extrinsecum nihil ponat in re. Tunc sic, talis Deus, qui non omnipotens esset in illo casu, nec connectionem haberet cum creaturis possibilibus, quia nulla ex illis esset possibilis, sed omnes impossibiles, esset absolute infinitus in omnibus suis attributis, ac per consequens in intelligibilitate, seu veritati propria transcendentali, & omnis creaturæ intellectio esset finita, & limitata: ergo infinite superaret intelligibilitas Dei intellectio illam: ergo esset in-

comprehensibilis Deus ex vi suæ infinitatis, & infinitæ perfectionis, licet non esset in illo casu creaturæ possibiles, sed non est minus Deus infinitus nunc ex vi propria, & solius entitatis, quatenus distinguitur à creaturis possibilibus, & sine illis, ac tunc in illo casu esset: ergo incomprehensibilitatem nunc, sicut & infinitatem quæ est summa, & infinita perfectio soli tantæ maiestati digna non emendicat nunc à creaturis possibilibus, sed à se illam habet quatenus distinguitur ab illis; siquidem ex se habet infinitatem, & non emendicatam ab ipsis ad quam sequitur infinita cognoscibilitas, quæ incomprehensibilitas est continens infinitos gradus intelligibilitatis, ratione quorum formaliter in esse incomprehensibilis à creaturis constituitur; quare falsum est Deum non comprehendere à Beatis, quia non cognoscuntur omnes creaturæ possibiles, & ut maxime verissimum, ac certissimum iudicandum est, ideo non comprehendere tam sacrosanctam Maiestatem, quia non cognoscitur secundum omnem gradum cognoscibilitatis, quod expresse asseruit D. Thom. 1. p. q. 12. art. 7. ubi sic ait *in corpore*, his verbis, [nullus autem intellectus creatus pertinere potest ad illam perfectum cognitionis divinæ essentia, quo cognoscibilis est, quia sic patet, unumquodque enim sic cognoscibile est, secundum quod est ens actu, Deus igitur cuius esse est infinitum, ut supra ostensum est, infinite cognoscibilis est, nullus autem intellectus creatus potest Deum infinite cognoscere.] sic Angelicus D. quo quid clarius potest explicari.

25 Vergetur hoc amplius, relatio divina, qua constituitur persona divina, v. g. paternitas nullam connectionem, nec dependentiam habet à creaturis possibilibus, & nihilominus quia infinita entitas est, est infinite intelligibilis, & habet infinitos gradus intelligibilitatis, ratione quorum superat infinite omnem intellectum creatam, & sic est incomprehensibilis ab illa, in qua incomprehensibilitate, non potest dari recursus ad creaturas, nec adversarij in illis poterunt reperire suæ felicitatis palladium, sed potius sine tergiversatione fatendum est ab illis omnem incomprehensibilitatem divinarum relationum consistere in incapacitate cognitionis creatæ ad attingendum omnem gradum infinitæ intelligibilitatis divinæ: ergo à fortiori, si divina essentia non est infinita secundum quid, & in tali genere, ut est relatio divina, sed simpliciter, & absolute, & in omni genere eius incomprehensibilitas non pendebit à creaturis possibilibus, nec eam emendicabit à cognitione vel non cognitione earum, sed necessario in eo sita, ac collocata erit, quod in tam suprema maiestate deat infinite cognoscibilitas, quæ non possit exhauriri à finitudine, & limitatione cognitionis creatæ.

26 Quod autem gradus cognoscibilitatis in Deo identificentur cum divina illa essentia, definitum est sub Eugen. V. contra Gilbertum Porretanum, aureis illis verbis [omne quod est in Deo Deus est, propter summam simplicitatem, & identitatem divinam]; sed illi gradus, & illa infinita cognoscibilitas est in Deo, constituitque ipsum Deum in esse intelligibilis formaliter: ergo est ipsa formalitas divina cum summa simplicitate, ac identitate interalem intelligibilitatem, & divinam essentiam.

27 Sed demus non consistere in eo divinam incomprehensibilitatem, quod in divina illa natura

Quaest. VII. Vtrum per actus &c. 381

ra non attingantur omnes gradus cognoscibilitatis eiusdem, quia hoc in opinione situm est; nihilominus hoc quod nunc profluam; certissimum debet haberi.

28 Nimirum, quod minimus omnium Beatorum intuitiue cognoscit Deum, & nihilominus non intuitiue cognoscit necessario actum, quo praedestinavit ipse Deus aliquem ex Sanctis moriturum tempore Antichristi aureola Martyrij coronatum, tum quia talis actus est actus liber, ratione cuius non necessario videtur à quocunque Beato cognoscente intuitiue Deum; tum etiam, quia mysterium praedestinationis est altissimum consilium, & arcanissimum mysterium, ita ex se occultum, ut non necessario pateat omnes beatos, etiam si clarissima ac fulgentissima divinae visionis luce circumfundantur, ac perscrutantur, quod expresse supponit D. Thom. ut optime adnotavit P. Suarez, nam hoc sensu dixit Angelicus Doctor Beatos non videre in Deo omnes rationes divinae providentiae, per quam res variae ad distinctos effectus ordinantur, ita docet 1. part. q. 12. art. 7. & 8. & 3. part. q. 10. art. 1. ad 4. & q. 8. de veritat. art. 4. ad 1. ubi adducit Dionysium cap. 3. de divinis nominibus, dicentem inferiores Angelos illuminari à superioribus de his rationibus, & consilijs divinis, quia non omnes ea norunt, quod etiam tradit Dionysius cap. 7. de celesti Hierar. Theologi etiam omnes hoc tribuunt animae Christi, tanquam singulare, & proprium eius, quod omnia consilia divina intueatur, & patet clarissime ex communi ratione intellectualis naturae, cui hoc est proprium, ut visa substantia, & facultatibus eius, non fatim videantur liberae cogitationes, & voluntates eius; imo nec videri possint ipsa nolente, nisi à solo Deo vel ex revelatione eius, quod suppono ex 1. part. q. 57. ergo multo magis in divina natura quae est supreme intellectualis, non erit necessarium, ut visa substantia, & voluntate eius, videatur liberum decretum eiusdem, quia non est Deus in hoc inferioris conditionis, ut non possit manifestare substantiam suam occultando suam liberam voluntatem.

Urge, quia minus perfecte videt Angelus beatus Deum, quam videat meam animam, & voluntatem: sed videndo meam animam, vel voluntatem, non necessario videt actum: ergo multo magis in Deo, nam quod in voluntate mea actus sit res distincta, non obstat quominus totum id, quod in me sit per actum distinctum, sit in Deo altiori, perfectiori, & eminentiori modo sine distinctione actus; imo hinc videtur ille actus esse occultior, ut nuper argumentabamur, nā licet relatio, vel denominatio extrinseca, quam addit libera Dei determinatio, ut sic nihil reale addat Deo, tamen cognosci non potest sine creatura libere voluta, quae est distincta à Deo, & ut sic non habet necessariam connectionem cum esse Dei: ergo saltem ex hoc capite, non est eadem necessitas videndi hanc determinationem liberam, quae est de attributis; atque hinc sequetur, non solum non esse necessarium viso Deo videre omnia Consilia eius, nec actus praedestinationis, sed nec etiam aliquem eorum, ratio est, quia eadem est causa, seu ratio in singulis, quae est in omnibus, quia illa determinatio liberae divinae voluntatis habet necessariam connectionem cum voluntate ipsa, & includit habitudinem ad aliquod obiectum, quod non est necessarium cognosci visa divina substantia; denique ratio sumpta ex conditione naturae

intellectualis, & quae probat de omnibus, ac singulis actibus.

Atqui actus ille praedestinationis, nullo modo distinguitur, neque ex natura rei, ut Scotus, & Scotista asserunt, neque realiter ut fides catholica docet, sed habet summam simplicitatem, & identitatem, respectu essentiae divinae, & cum ipsa: ergo ex vi visionis intuitivae cognoscitur divina essentia, non cognito aliquo praedicato, (quale est actus ille praedestinationis) identificato cum divina essentia; unde praecise, seu cum praecisione cognoscitur illa, ex vi talis intuitionis: sed praecise per rationem, est distinctio rationis praecisiva: ergo ex vi visionis, seu cognitionis intuitivae datur distinctio rationis praecisiva.

Dices actum illum praedestinationis cognosci à Beato secundum totum id quod dicit in recto; non autem secundum effectum in obliquo connotatum.

Contra primo, & optime cum P. Mendoza: ergo ex eo praecise, quod ignoretur connotatum, licet totum rectum cognoscatur, est sufficiens principium, ut dicatur absolute cognosci essentia, & absolute dicatur non cognosci decreta libera, seu actum illum praedestinationis, quia haec absolute posse non videri universi Theologi fatentur: ergo similiter si ignorantur connotata, licet totus homo sciat, satis erit ut absolute dicatur cognosci animal, & non rationale, quid enim aliud quaerunt, qui investigant distinctionem rationis?

Contra secundo, hi fatentur duo, alterum actus liberos non posse cognosci ex vi essentiae visae, nec item effectus liberos; item dicunt videri posse decreta libera, & in illis futura ipsa item haec futura videri posse in ipsis; unde argumentor, liberi effectus non possunt videri in essentia Dei, possunt autem videri in actibus liberis: ergo actus liber Dei, quando videtur, videtur ut aliqua formalitas ab essentia distincta. Patet consequentia, quia potest videri effectus in actu libero ut libero, & non in essentia ut essentia: ergo actus liber ut liber non est essentia, ut essentia; deinde actus liber, ut liber connotat effectus, qui ex illo sequuntur: ergo cognoscitur cum illis connotatis: sed essentia, ut essentia non cognoscitur cum illis connotatis: ergo illa non sunt connotata essentiae ut essentiae: ergo actus liber, qui illa connotat, aliquid habet praeter connotata existens in recto, distinctum non absolute adhuc per rationem, sed tanquam minus expressum, & magis tandem, qui videt Deum & non decreta, non explicabit Deum nomine synonimo, etiam quo explicabitur Deus idem ut volens à cognoscente illum, ut volentem; ergo est distinctio in nomine conceptor: ergo & in obiecto, quia distinctio conceptuum denominat obiectum distinctum. Tandem totum hoc probatur, quia quando Angelus se cognoscit intuitiue, ille actus non repraesentat Angelum sub omni formalitate, quia illum non repraesentat ut est principium illiusmet cognitionis, quia seipsum non repraesentat: ergo.

Secunda conclusio: ex vi cognitionis intuitivae non potest fieri distinctio rationis negativa, id est qua repraesentantur ut distincta ea quae à parte rei sunt identificata inter se: haec conclusio est sine dubio vera, eam defendunt peritiores Theologi, ut Suar. Vasquez, &c. & est expressa Divi Thom. 1. part. 2. contra Gentes, & 99. de potentia.

Probatur sic primo, quia cognitio intuitiva

Bbb 3 intelle

intellectualis est scientifica: ergo est evidens, certa, & vera perceptio obiecti: antecedens est certissimum, & ideo visionem beatificam asserunt PP. & Theologi communiter esse scientiam beatificam, & illi omnia attributa scientiæ perfectissime attribuunt, quia visio intuitiva est: ergo omnis cognitio intuitiva est scientifica. Consequentia prima sic patet, quia vt in proemialibus Logicæ latissime demonstratum manet, *quest. 1.* attributa, seu prædicata constitutiva scientiæ sunt veritas, claritas, seu evidentia, & certitudo: ergo talis cognitio intuitiva habebit in se veritatem, evidentiam, & certitudinem; evidentiam, vt clare, & perspicue cognoscat obiectum; certitudinem, vt firmiter illi adhæreat; veritatem, vt cognoscat obiectum eo modo quo est, adæquando se cum illo: atqui non potest cognoscere obiectum eo modo quo est talis cognitio adæquando se cum illo, si resulter distinctio rationis negativa ex vi illius in obiecto: ergo non datur distinctio rationis simpliciter, & absolute, de qua egimus in notabili ex vi cognitionis intuitivæ. Hæc minor sic probatur, quia distinctio rationis de qua loquimur contingit ex vi cognitionis, qua cognoscuntur prædicata cum distinctione quam non habent à parte rei, & sine identificatione quam habent realiter, sed hoc est cognoscere rem aliter ac est, & non vt est, adæquando se cum illa: ergo ex vi cognitionis, qua datur distinctio rationis, non cognoscitur res cum veritate, & vt est, sed cum falsitate, ac per consequens sine veritate, quia eadem cognitio respectu eiusdem obiecti, non potest esse simul vera, & falsa, & sic non poterit talis cognitio esse intuitiva, quia cognitio intuitiva est scientifica; ac proinde vera, & sine falsitate, quod autem ex vi illius distinguens absolute cognitionis cognoscatur res aliter ac est, & c. sic patet, quia res est sine distinctione in se, & à parte rei, & cognoscitur cum distinctione; item est cum identitate à parte rei, & cognoscitur sine illa, v.g. cognoscitur aliter ac est, v.g. cognitio ex vi cuius sit chimera, est cognitio rerum aliter ac est, quia cognoscuntur essentia per illam, cum vnione quam inter se à parte rei non habent: ergo si ex vi huius cognitionis distinctionis absolute cognoscitur res cum distinctione quam à parte rei non habet, ergo cognoscitur res ex vi illius aliter ac est.

35 Confirmatur, quia cognitio intuitiva est cognitio rei sicuti est in se, vt patet ex illo Ioannis agentis de visione beatifica, *videbimus eum sicuti est*, hoc est intuitive, sed huiusmodi cognitio non potest esse distinguens absolute, & simpliciter, quia iam talis cognitio tribueret aliquid obiecto, quod non habet, videlicet tribueret illi distinctionem quam in se non haberet obiectum; vnde esset cognitio rei, non vt est in se, sed aliter ac est, v.g. si aliquis cognosceret in Deo quaternitatem personarum, sine dubio quicumque sanæ mentis iudicaret talem cognitionem non esse intuitivam, quia talis cognitio esset falsa, quæ falsitas videtur maxime repugnare perfectioni visionis intuitivæ, quæ cognoscit rem, non addendo aliquid supra illam, quod minime res habet in se, & ideo dicitur cognitio rei vt est in se, cum autem distinctio rationis simpliciter sit distinctio ficta, & addita ex vi cognitionis fabricantis illam rei, cum talis res à parte rei non habeat talem distinctionem; inde est quod tam imperfecta sit cognitio, sicut illa, quæ addit Deo quaternitatem persona-

rum, & illa quæ addit alas, seu pennas corporeas Angelo spirituali, quare sine dubio imperfectione falsitatis contendit cum illa ratione, cuius non potest attingere perfectionem cognitionis intuitivæ, quia talis cognitio debet cognoscere obiectum, non aliter ac est in se, sed vt est, nihil addendo obiecto ficticè, quod secundum se non habeat, & hæc est repugnantia vt per hanc cognitionem formetur distinctio rationis, seu quodcunque aliud ens rationis, quia ens rationis non formatur nisi concipiendo per modum entis id, quod ens non est, quod sine dubio provenit ex imperfectione intellectus, & repugnat perfectioni cognitionis intuitivæ; nam hæc in eo posita est, quod vnumquodque clarissime cognoscat, sicut est cum claritate, nimirum & evidentia, veritate, & certitudine: ergo fieri non potest, vt per huiusmodi perfectissimam cognitionem distinctio rationis simpliciter formetur.

36 Virgetur, nam fieri non potest, vt talis intellectio concipiat spiritualia instar corporalium, quia ille est imperfectissimus modus cognoscendi, qui maxime repugnat perfectioni intuitionis; ad perfectionem enim eius pertinet, vt ita intueatur spiritualia, sicut sunt, & non aliter: ergo pari ratione fieri non potest vt intellectio intuitiva concipiat vt distincta, quæ in re distincta non sunt, quia etiam hic est imperfectus, & alienus modus cognoscendi, quare absolute fatendum est, distinctionem rationis non posse fieri per cognitionem intuitivam.

Dices falsam esse hæc doctrinam, quia necessitas fabricandi hæc entia rationis non provenit semper ex imperfectione cognitionis, sed ex natura, & intrinseca necessitate ipsarum rerum cognoscendarum: hoc patet imprimis in negationibus, & privationibus, ideo enim cognoscuntur per modum entium, quia nihil est per se intelligibile nisi ens, & ideo illa, quatenus non entia sunt, non habent intelligibilitatem, ac proinde vt intelligi possint, oportet vt per modum entium concipiantur; hæc autem ratio communis est omni intellectui, & non fundatur in imperfectione huius, vel illius cognitionis, sed in ipsa natura obiecti intelligibilis, seu cognoscibilis; nam sicut ens est obiectum adæquatum intellectus humani, etiam est adæquatum intellectus humanæ, loquendo de obiecto terminativo, sive primario, sive secundario, & sic non potest aliquid concipere intellectio nisi per modum entis, & ideo hoc modo concipit negationes, & privationes. Explicatur evidentius, omnium perfectissima intuitiva cognitio est divina, & nihilominus concipit vt ratione distincta, ea quæ in re distincta non sunt, cognoscit enim verbum divinum procedere per intellectum, & non per voluntatem, & Spiritum sanctum procedere per voluntatem, & non per intellectum, & similiter concipit hominem creati per ideam hominis, & non per ideam leonis, & c. converso, & sic alijs, atque huic sententiæ favent multi Theologi, qui tractantes de ideis divinis, vel de relationibus, aut de attributis, Deo attribuunt tum respectus rationis, tum etiam distinctiones rationis, per comparisonem eiusdem rei ad diversas, vt videre licet apud D. Thom. 1. part. q. 15. art. 2. ad 2. & tertium, 2. contra Gent. c. 18. & alios Theologos in 1. dist. 35. & 36.

Sed contra cum P. Suarez, & vt alibi latius probavi, falsum esse videtur, quod in argumentis contrarijs assumitur, scilicet formationem distinctionis,

nis, & aliorum entium rationis, non provenire ex imperfecto modo cognoscendi; sed necessariam esse ex vi obiecti intellectus, nam omnis conceptio rei, quæ aliter se habet ex parte obiecti, aut modi repræsentandi, quam res cognita se habeat in se, est imperfecta, & non habet illam conditionem ex vi obiecti, sed ex parte cognoscentis; dico autem ex parte obiecti, & in modo representandi, quia ex parte cognoscentis, & actus, seu entitatis eius fieri potest, ut res aliter formetur in intelligente quam sit in se ob maiorem perfectionem cognoscentis; sic enim cognoscimus materialia immaterialiter, & Deus cognoscit composita simplicissime, & mutabilia immutabiliter, & potentialia per purissimum actum, quia hæc omnia solum dicunt perfectionem in illo esse, quo cognitio perficitur; at vero, quoad representationem obiecti pertinet ad perfectionem cognitionis, ut ita repræsentet illud sicut est, & omnis cognitio quæ recedit ab hac proprietate, non potest id habere ex perfectione cognitionis, sed ex aliqua imperfectione, vel limitatione adiuncta, quia perfectio cognitionis consistit in adæquatione eius ad rem cognitam, & consequenter in representatione eius, sicut in se est, atque hinc fit, ut ex vi obiecti intellectus etiam terminativi nunquam sit necessarius alius modus cognitionis; nam potius illud obiectum postulat cognosci sicuti est, & ideo ens absolutum, quantum in ipso est, non postulat cognosci per modum relativum, quantumvis enim duæ res nobis videantur inter se connexæ, si tamen revera non sunt relatæ, perfectius cognoscuntur prout in se sunt, & cum ea connectione, quam vere habent, sine vlla relatione vera, vel conficta, quam si modo relativum, qui eis extraneus est cognoscantur, & simili ratione ens respectivum per modum absoluti, nec ens positivum per modum negativum, quantum est in se non postulat cognosci per modum negationis, nec è converso negatio per modum positivum, quamquam hoc vltimum difficilius existimatur eo quod negatio nihil habeat entitatis, quæ per cognitionem representari possit, nisi per modum entis singulatur, sed est considerandum perfectam cognitionem negationis non consistere in hoc quod ipsa directe, & per modum entis repræsentetur, sed in hoc quod cognoscendo clarissime entia positiva in eis cognoscantur, seu hoc non esse vnitum illi, absque illa directa representatione ipsius negationis vel privationis, & hoc modo perfectissime cognoscit Deus negationes ipsas, non quidem sine positivo actu, & iudicio, quo Deus intuendo duas res simplicissime inquetur simul vnam non esse aliam, & non esse coniunctam alteri, aut etiam non posse illi vni: sed præter hunc actum Deus non habet alium ratione distinctum, quo apprehendat ipsam negationem per modum entis positivum, hic enim conceptus, neque Deo est necessarius neque ad perfectionem spectat; quod autem Deus dicitur cognoscere ea, quæ sunt tanquam ea quæ non sunt, non ideo dicitur, quia ad cognoscenda ea, quæ non sunt, seu negationes entium, necesse sit Deum cognoscere negationem per modum entis positivum, sed quia tam clare, & distincte cognoscit quæ sunt, sicut ea quæ non sunt, cognoscendo, & iudicando de vnoquoque id quod est vel non est; & præterea, quia Deus non accipit cognitionem à rebus, neque ut ens cognoscat, pendet ex existentia illarum, sed æque cognoscit possi-

bilis sicut existentia, & futura sicut præsentia, vnumquodque tamen ita cognoscendo esse sicut est, vel non esse sicut non est, quia intuitive, ac perfectissime cognoscit.

Dices cum Hurt. cognitionem intuitivam, non in eo consistere quod sit cognitio rei sicuti est, hoc enim est proprium cognitionis quidditative, sed in hoc quod intuitio est cognitio rei ut existentis ad illam immediate terminatam, cui cognitioni repugnat abstractio obiecti ab existentia; si enim illud videt, ut existens, non potest non videre illud absque existentia.

Sed contra, quia cognitio intuitiva opponitur essentialiter cognitioni abstractivæ, non quidem illi per quam cognoscitur præcise, seu abstractivè obiectum, hoc est cognoscendo vnum prædicatum, non cognito alio, cum quo identificatur, ut ex dictis patet prima nostra conclusio: sed illi cognitioni abstractivæ adversatur per quam attingitur obiectum per alienam speciem, & non per propriam immediate entitatem ab obiecto tanquam à causa naturali, ut faciat existimationem sui in potentia vi talis speciei impressæ, hoc enim certissimum est, & ideo communis schola Theologorum absolute affirmat cognitionem, quæ Deum in hac vita intelligimus, esse abstractivam, quia non per propriam speciem divinam illam naturam attingimus, sed per alienam emissam à creaturis, quia ad cognitionem divinam, non immediate, sed mediantibus creaturis, tanquam scale gradibus ascendimus; ideo enim Apostolus proferebat invisibilia Dei per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, virtus, & divinitas, intuitiva enim cognitio attingit obiectum immediate per propriam speciem, & ideo, ut asserit schola Philosophorum, accidentia cognoscuntur intuitive, quia immediate per propriam speciem cognoscuntur, substantiæ autem minime, sed per speciem accidentium; unde cognitio quæ cognoscit eundem in sententia Adversariorum, & plurimum Philosophorum, & cælum cæruleum non est cognitio intuitiva, sed abstractiva, quia tam colores Iridis quam cæruleum cælum non cognoscimus per species colorum, ac proprias ipsorum, sed per species lucis reflectæ in nubibus, & ideo talis cognitio falsa est, cum potentia visiva cognoscat obiectum aliter ac est, scilicet cælum, quod non habet colorem, tanquam imbutum cæruleo, & lucem reflexam tanquam colorem formantem iridem; contra vero, visio beatifica, cognitio intuitiva, quia attingit Deum immediate in se, non per alienam speciem, & mediantibus creaturis, sed per ipsam divinam essentiam vicem gerentem speciei impressæ, & sic eminentialiter est per propriissimam speciem, in quo opponitur abstractivæ cognitioni.

Ex quibus sic argumentor, illa species propria quæ emittit obiectum ad causandam cognitionem intuitivam, immediate oritur ab obiecto, tanquam à causa naturali, & non libera; ex quo sequitur, ut talis species sit imago repræsentans totum obiectum, cum non possit limitari, nec determinari ad repræsentandum aliquid illius; non à se, cum non sit causa libera, sed naturalis, ratione cuius debet secundum totam suam vim producere talem speciem, ut se ipsum repræsentet, sine determinatione aut limitatione; vel ab alio, quod non est cum talis species non fluat mediante alio; sed immediate ab obiecto secundum adæquatam virtutem repræsentandi; sed species,

species, quæ huiusmodi oritur, est imago naturalis, naturaliter, & sine fallacia representans obiectum, ac per consequens representans ipsum sicut est; quod patet evidenter, quia oritur ab obiecto ut in se est à parte rei, sine defectu, & naturaliter, tanquam propria, & perfecta species ad perfecte obiectum representandum secundum id quod habet, & non secundum id quod non habet, alias non propria, & perfecta, seu naturalis, sed potius fallax, impropria, imperfecta, & non naturalis esset: atqui tota representatio huius speciei non est formalis, sed virtualis; ergo producit speciem expressam, seu cognitionem quæ formaliter representat obiectum, eo modo quo virtualiter representabat species, id est cum illa proprietate ac perfectione, quam habebat species impressa; ergo debet representare obiectum, uti est in se, & non aliter ac est, quia in hoc consistit proprietas perfectio speciei impressæ, quæ est causa speciei expressæ, seu cognitionis, quam non habet in ordine ad se; sed in ordine ad communicandam illam speciei expressæ, siquidem species impressa tota consistit in virtute productiva speciei expressæ, & sic finis adequatus, & totalis ultimus speciei impressæ, est communicare totum id quod habet in virtute speciei expressæ, seu cognitioni, ut formaliter representet obiectum, & formaliter representet illud uti est, cum causa ipsius propria, & naturalis virtualiter representet obiectum uti est, ex quo sequitur evidenter omnem cognitionem intuitivam, quatenus oritur per propriam speciem, & quatenus in hoc opponitur abstractivæ, quæ est per alienam speciem, necessario debere representare obiectum uti est in se, quare male asserunt adversarij, asserentes cognitionem intuitivam, non esse rei, ut est in se.

Deinde falsum est id quod affirmant, dum aiunt, non cognitionem intuitivam; sed quidditativam esse illam, quæ cognoscimus rem ut est in se, nam quinque sensus externi, ut visus, auditus, & gustus, &c. non possunt cognoscere quidditative sua obiecta, quia cognitio quidditativa est rei secundum sua prædicata essentialia, & secundum suam quidditatem, & percipiendo quid sit quidditas rei, quod non possumus percipere sensus, cum quidditas sit extra obiectum adequatum sensus; obiectum enim adequatum sensus est sensibile, quidditas autem ut quidditas est intelligibilis, & non sensibilis; unde solum ab intellectu, & non à sensibus potest percipi, quis enim poterit dicere, visum cognoscere prædicata essentialia coloris, minime enim percipit rationem entis, rationem accidentis, rationem qualitatis, quæ sunt prædicata essentialia lucis, & coloris, ad quæ tendit tanquam ad obiecta, quapropter nullo modo percipit visus quidditatem quæ in his prædicatis essentialibus consistit, & nihilominus potentia visiva, & cæteri sensus cognoscunt sua obiecta intuitive, quia cognoscunt per propriam speciem; atqui non possunt cognoscere per propriam speciem, ut iam probatum manet, nisi cognoscant obiecta propria uti sunt; ergo cognitio intuitiva, & non quidditativa, ut male asserunt adversarij, est cognitio rei uti est in se.

Præterea, reducere cognitionem intuitivam in tam angustos cancellos, ut solum sit cognitio rei existentis, ut existentis, falsum omnino est; Deus enim propriissime, ac perfectissime intue-

tur omnia, ut passim asserit mille locis Scriptura, ubi certissimum est loqui de cognitione intuitiva, ut tam Expofitores quam PP. unanimiter fatentur, sed inter omnia obiecta divinæ intuitionis, non solum sunt existentia, & præsentia; sed etiam possibilia, & futura, ut nostra fides docet, secundum illud, (cognoscit ea quæ non sunt tanquam quæ sunt, & absentia tanquam præsentia) & ratio evidens est, quia etiam futura cognoscit Deus immediate, & in se per propriam speciem eorum, scilicet per divinam essentiam, vices gerentem speciei propriæ emissæ ab obiecto, ratione cuius etiam Prophetæ intuebantur futura propria intuitionem; siquidem cognoscebant illa per species immixtas eorum intellectibus propriè representantes ipsa obiecta, in quo supplebat Deus, tanquam Author supernaturalis immixtionem specierum, quæ deberet fieri ab obiecto futuro, si actu existeret; unde talis cognitio propriè intuitiva est, licet non sit existentis rei, & præsentis in ea differentia durationis, quæ tum à Deo, tum à Prophetis tale obiectum cognoscitur, & ideo asserendum est omnibus vera rationis lance veritatem ponderantibus cognitionem intuitivam non esse solum illam, quæ cognoscit rem existentem, ut existentem, & præsentem ut ex dictis colligitur evidenter: sed potius dicendum esse illam fore cognitionem intuitivam, quæ terminatur ad obiectum immediate percipiendum, per propriam speciem eius, sive tale obiectum sit possibile, sive actuale, & præsens, sive futurum, & absens, quod sic evidenter convincitur; nam in sententia omnium Theologorum, non datur in Deo, nisi duplex scientia, alia necessaria, & alia libera; necessaria dividitur in scientiam simplicis intelligentiæ, & in scientiâ conditionalem, libera autem vocatur scientia visionis, cum hoc ordine ut scientia visionis seu libera, quasi virtualiter transeat de statu necessario ad liberum, per decretum Dei determinans futuritionem, & existentiam futuram rei; cum hoc ordine, quod una & indivisibilis scientia libera, seu visionis sit illa quæ terminatur ad rem, sive futuram sive existentem, ita ut non detur novus transitus à scientia futurorum ad scientiam existentium sive præsentium intra eandem spheram scientiæ visionis, ita ut scientia præsentium sit intuitiva, & futurorum non sit talis. Primo quia iam darentur novæ aliæ divisiones scientiarum, quas Theologi non cognoscunt, ita ut dividatur scientia libera, seu visionis in scientiam intuitivam, & non intuitivam; cum in sententia sana Theologica, omnis debeat esse intuitiva in Deo. Secundo, quia iam datur aliqua mutatio in tempore, seu ut melius loquar, aliqua scientia de novo adveniret in tempore Deo, quam non habebat ab æterno; sequela hæc sic patet, quia nulla creatura existit ab æterno, cum omnis in tempore existat, & sit præsens; atqui antequam sit obiectum existens, & præsens scientia non est intuitiva, quia talis vocatur ex eo quod terminetur ad præsentiam, & existentiam obiecti; sed talis præsentia, & existentia obiecti est in tempore, & non ab æterno; ergo de novo incipit esse intuitiva scientia divina visionis in tempore, cum ab æterno non fuerit intuitiva, quod est maximum inconveniens, quia omnis perfectio intrinseca Dei non incipit de novo in tempore in Deo, quia semper fuit ab æterno in ipso.

Dices,

42 Dices, nullum esse inconueniens, quod scientia illa sit in tempore intuitiva, siquidem non distinguitur à parte rei ab ipsa scientia futurorum, & necessaria, quia hæc additio non est à parte rei sed per rationem, cum nulla detur distinctio inter extrema.

Sed contra, quia maximum inconueniens est quod divina illa, ac eminentissima natura habeat aliquam perfectionem in tempore, quam non habuerit ab æterno, distinguatur vel non distinguatur à divina essentia. Explicatur exemplo evidentissimo, decretum liberum divinæ voluntatis nullo modo distinguitur à parte rei ab ipsa divina voluntate, & nihilominus maximum esset inconueniens, maximaque argueretur imperfectio in Deo, ex eo quod inciperet de novo velle aliquid in tempore quod non voluerat ab æterno, quam imperfectionem alij sic explicant, dicendo verum quidem esse non fore mutandum Deum, ex eo quod aliquid de novo inciperet, vel desineret velle, aut intuitive cognoscere; inde tamen sequi in eo vicissitudinis obumbrationem, quæ non minus repugnat Deo quam propria mutatio, vt dicitur Iacobi 2. sed hæc explicatio supponit vicissitudinis obumbrationes esse quid distinctum à mutatione, & aliquid minus illa, quod tamen est præter mentem Iacobi, & expositionem omnium, vt bene aduertit P. Valquez, nam vicissitudinis obumbratio nihil aliud est quam mutatio, quæ vmbra vicissitudinem affert, sumpta metaphora à motu solis; nam quia Deum vocauerat Patrem luminum, subdit non esse concipiendum Deum ad modum solis, in quo est perpetua mutatio, & vicissitudinis obumbratio, quod vno verbo explicuit Aug. in lib. de speculo, dicens, apud Deum non est transmutatio, & ideo apud Deum cursus temporis, diei, noctisque alternationis, nequaquam variatur, & sane seclusa metaphora, & loquendi modo, non videtur posse medium inter veram, & realem mutationem, ac immutabilitatem, quia illa quæ dicitur vmbra vicissitudinis, vel est in aliqua vera re, & sic erit vera mutatio, vel est tantum in respectu rationis, & sic non repugnat Deo, & consequenter non est vicissitudinis obumbratio, de qua Iacobus loquitur: hæc vltima propositio patet respectu creationis, vel Domini.

43 Igitur hæc difficultas aliter expedienda videtur in scientia, & aliter in voluntate, in scientia enim est res longe facilior, vt bene aduertit P. Suarez, nam cum ipsa in se non sit libera sed necessaria, non potest intelligi in ea, quod de novo aliquid sub eam cadat, vel sciri desinat, nisi facta aliqua mutatione in ipsa scientia, nam si supponatur obiectum scibile divina scientia talis, tamque perfecta est, vt naturaliter, ac necessario repræsentet omne verum, seu omne scibile, quia propter si in tempore Deus aliquid sciret, quod ab æterno non scivisset, necessarium esset ei addi aliquam scientiam realem, quia nihil scire potest, nisi per realem scientiam: aut ergo illam non habuit ab æterno, & sic oportuit in tempore addi, aut si ab æterno illam, ab æterno illi repræsentavit tale obiectum, quia naturaliter repræsentat, & eadem ratione, quod ab æterno repræsentavit perpetuo repræsentat, neque enim potest accidere variatio in tali respectu ex parte solius obiecti, nam omnis futura in alio.

R. P. I. de P. de Penafiel, Theol. Schol. Tom. I.

qua differentia temporis quantum est ex se semper est scibilis, quia ex æternitate verum est dicere illam fore in tali tempore, & eadem ratione omnis veritas tam affirmativa quam negativa circa res futuras, aut non futuras, siue à nobis per modum futuri, siue præsentis, aut præteriti significetur ex se scibilis est obiective, seu terminative, & ideo quod non semper; sed de novo sciatur non potest provenire, nisi ex imperfectioe scientiæ, quæ vel limitata est, vel à rebus ipsis est sumenda, quare talis additio scientiæ intuitivæ supra scientiam visionis de futuro, non potest fieri quasi per extrinsecam additionem obiecti, quia eo modo est additio, quo est res addita: atqui scientia intuitiva non est aliquid extrinsecum, vt videre est in creaturis: sed perfecta, & intrinseca scientia: ergo additio talis scientiæ est intrinseca additio, & illa debet esse necessario per reale augmentum ipsius scientiæ, & consequenter per veram, ac realem mutationem, quapropter hoc ipso, quod divina scientia infinita sit, illi repugnat talis mutatio, seu novitas, quia illa scientia nec sumitur ab obiecto, neque ab illius reali existentia pendet: sed ex se nata est repræsentare illud, etiam si duratione distet, semperque, ac naturaliter repræsentat quicquid in obiecto repræsentabile est; & eadem ratione non potest tali scientiæ accidere diminutio, quia vnumquodque repræsentat pro eodem tempore, & modo quo futurum, vel non futurum est.

De voluntate ergo nunc breviter agam, quod 44 maximam difficultatem habet, eo quod etiam sufficienti proposito obiecto determinatio eius libera sit, & ideo quamvis actus eius sit infinitus, & per se sufficiens, sine vlllo addito reali ad tendendum in obiectum creatum, non appareret vnde necessarium sit liberam eius determinationem esse æternam, & ab æterno in se positam si aliquando futura est, aut in æternum duraret, si semel est.

Dices, imo hoc ipso quod Dei volitio, & determinatio libera, non est aliud quam entitas eius necessarium est, vt quod semel vult semper ab æterno, & in æternum velit, quia fieri non potest vt obiectum quod semel Deus vult pro aliqua differentia temporis, pro illa non sit futurum, & consequenter, quod ab æterno, & in æternum sit ita futurum, seu habeat eandem habitudinem ad existendum pro illa differentia temporis: ergo neque etiam fieri potest vt si semel Deus vult tale obiectum, non velit illud ab æterno, & in æternum.

Sed hæc ratio non videtur efficax, aut enim fundatur in hoc, quod volitio Dei libera est simplex eius entitas, necessaria absque additione realitatis liberæ, vel in hoc, quod posita veritate obiecti futuri pro aliqua differentia temporis fieri non potest, vt non sit futurum eo modo, quo cadit in divinam voluntatem. Primum non sufficit, nam hoc est cuius rationem inquirimus, cum Deus per eandem entitatem necessariam possit libere velle res ad extra sine vlla additione, cur non possit hic tam in tempore, quam in æternitate præstare, cum non maior additio in vno quam in alio requiratur, & consequenter nec maior mutatio; vnde tantum abest vt ex illo principio expediatur hæc difficultas vt potius ex illo nascatur,

47 Si vero adiungatur secundum de obiecto, videtur petitio principii: obiectum enim seu effectus volutus à voluntate divina pro aliqua differentia temporis, ideo infallibiliter erit, quia voluntas divina est efficax, & immutabilis; si autem decretum Dei esset mutabile, etiam si ab æterno esset positum, non esset absolute infallibiliter futurus effectus eius, sed tantum sub conditione, nempe si in eo decreto Deus persistat, neque hoc erit contra efficaciam divinæ voluntatis: sed potius ex illa nascetur, quod mutato decreto cesseret effectus; igitur principium petitur dum immutabilitas decreti probatur ex immutabilitate obiecti semel voluti; unde hæc responsio minime evacuat difficultatem.

48 Quapropter ea explicatio ad hanc difficultatem semper mihi maxime placuit, quæ videtur D. Thom. lib. 3. contra Gentes, P. Molina. 1. part. & omnium perfectissime P. Suar. lib. 1. de essentia Dei, dicimus enim argumentum hoc concludere ex huiusmodi variatione decreti, aut terminationis liberæ, non inferri immediate physicam mutationem in divina voluntate, ut aliqui DD. improbabilius volunt; inferri tamen quandam, ut ita dicam, animi inconstantiam, & imprudentem modum se gerendi in suis decretis, quæ imperfectiones non minus repugnant Deo quam physica mutatio; imo cum Deus dicitur absolute immutabilis, non minus intelligitur de morali, quam de physica immutabilitate, & in homine imperfectio existimatur, quod in suo proposito mutabilis sit, non solum propter variationem physicam entitatis actus, sed multo magis propter animi inconstantiam in qua consistit mutatio moralis de qua loquimur; unde si per impossibile per eandem actus voluntatem posset homo variare propositum, & nunc velle, postea nolle, magna esset imperfectio, ex hac vero imperfectio immediate inferri potest, voluntatem sic mutabilem esse finitam, & non rectam per essentiam, & inde tandem mediate concludi potest nunquam accidere illam mutationem, quasi moralem sine mutatione physica; qualiter autem hæc imperfectio in Deo sequeretur ex illo volendi modo sic breviter explicandum est, considerando enim Deum, ut habentem in æternitate sua præsentia per simplicem intelligentiam omnia obiecta creata diligibilia secundum omnes gradus, modos, ac rationes convenientiæ, quæ in eis excogitari possunt, necessarium fuit divinam voluntatem non manere, quasi suspensam in suis decretis liberis circa talia obiecta, sed in alterutram partem inclinari, aut volendo illa, aut definite non volendo, seu volendo ea non esse, aut ea non amare, vel non eligere. Primo quidem, quia probabile est in omni voluntate esse id necessarium, postquam de re amanda vel non amanda, agenda vel non agenda plenum consilium, aut iudicium habitum est. Secundo, quicquid sit de alijs de divina voluntate videtur hoc certum, tum quia tam velle, quam nolle, & tam non esse, quam esse creaturæ est ex arbitrio Dei: debet ergo esse perfecte voluntarium: ergo directe per positivum actum, & non tantum indirecte per suspensionem actus; præterea, quia illa totalis suspensio decreti liberi revera est imperfectio, & à D. Thom. 1. contra Gentes, cap. 82. vocatur potentialitas quædam, duobus enim modis concipi potest illa suspensio: primo ut includat voluntatem

definitam, nihil amplius in ea re, ut sic proposita deliberandi, aut definiendi, & hæc non est suspensio de qua agimus, sed est decretum liberum, quod in Deo tum immutabile erit sicut alia, & revera est voluntas non agendi, id quod ita relinquatur: alio ergo modo intelligitur illa suspensio totalis, quia nec voluntas tunc alterutram partem elegit, nec decernit quod sibi postea eligendum sit, & huiusmodi animi suspensio sine dubio est magna imperfectio, & videtur præterea ex imperfectio intellectus oriri, qui nimirum nondum plene consideravit, aut iudicavit quicquid ad aliquid decernendum requiri potest; nam si omnia considerasset, & certus esset nihil amplius desiderari posse, non posset voluntas in ea suspensione manere.

Dices, ex libertate sua id posset.

Dico non habere libertatis usum locum, nisi 49 ubi sub ratione boni repræsentatur; in ea vero suspensione posito prædicto statu intellectus, nulla ratio boni apparere potest, & maxime in Deo, qui perfectissimo modo, & summo cum iudicio, & ratione in omnibus se gerit: unde interrogabo rursus, an cum fingit Deus suspendere deliberationem suam, quasi in futurum præsciat quid postea electus sit, necne nam si præsciat illa, est in intellectu imperfectio, & in voluntatem non posset inducere illam scietatem, & sollicitudinem de futura deliberatione; si vero iam præscit ex æternitate futuram deliberationem suam, irrationalis, & impertinens est talis suspensio: relinquatur ergo necessario habere Deum ab æterno omnem perfectionem intrinsecam scientiæ, qualis est ratio intuitionis, ne detur aliqua additio de novo intrinseca in Deo in tempore, quia sequeretur mutatio magna, ut ex dictis patet; ex quo sequitur evidenter scientiam intuitivam ut talem, non respicere actu præsens, & existens obiectum, quia cum ab æterno nullum obiectum creatum extiterit, quia omnia in principio creata fuerunt, & in tempore sunt præsentia, & existentia, sequeretur evidenter scientiam in Deo esse de novo in tempore intuitivam, ac per consequens addi hanc intrinsecam perfectionem scientiæ divinæ in tempore, relinquatur etiam necessario habere Deum æternum decretum in alterutram partem volendi, vel nolendi aliquomodo quodlibet obiectum sibi proportionatum, quæ necessitas non pendet ex eo quod decretum liberum addat vel non addat aliquid reale, sed absolute sequitur ex plenitudine scientiæ, & ex perfecto voluntario, & perfecto modo, quo Deus in omnibus se gerit, etiam si simplicissime, & sine vlla reali additione voluntatem suam libere determinet. Tota hæc ratio sic confirmatur, quia potentia visiva intuitive cognoscit suum obiectum, & nihilominus non respicit illud existens ut existens reduplicando supra existentiam, & præsentiam, quia existentia ut talis reduplicative non est obiectum potentie visivæ, sed intellectus, obiectum enim potentie visivæ solum est lucidum vel coloratum.

Vergetur, nam v. g. si aliquid obiectum visibile non existat, Deus autem supplendo defectum illius obiecti immitteret speciem illam, quam immisurum esset obiectum, si à parte rei existenter, ut subvenire solet per miraculum supernaturaliter, tunc autem in illo casu visio illa sine dubio esset intuitiva, cum esset cognitio per propriam

priam speciem, & nihilominus obiectum non existeret: ergo cognitio intuitiva non petit necessario, & essentialiter obiectum actu praesens, & existens. Præmo hoc efficacius, recordatio alius obiecti, per speciem conservatam in memoria post destructionem, seu decisionem existentiae, & praesentiae obiecti, ratione cuius tale obiectum nullo modo est praesens, & existens, sed praeteritum, in omnium sententia est cognitio intuitiva, & minimum in sententia adversariorum; cum sit per propriam speciem emissam ab obiecto immediate attingendo illud, & non per aliam, & nihilominus obiectum talis speciei actu non existit: ergo cognitio intuitiva potius est illa, quæ terminatur ad obiectum immediate in se per propriam speciem, quam eaque ponitur ab adversariis, videlicet terminata ad obiectum existens, & praesens quatenus tale.

Vltimo principaliter probatur nostra sententia auctoritate, & ratione B. Th. q. 7. de potentia, art. 6. quæ etiam insinuat Bernardus lib. 5. de considerat. ad Eugenium, quia ex infirmitate, & imperfectio- ne nostri intellectus, dum cognoscit per ænigma, & alienas species provenit, ut rem integre, sicut est cognoscere non valeat, & ideo quasi per partes ipsam apprehendat, & dividat cognoscendo in ipsa simplicissima natura distinctionem, & divisionem quam ipsa à parte rei non habet, vel ex varijs effectibus varie naturam eius cognoscens, vel ex diversis creaturarum perfectionibus diverse ipsam intelligens: ergo quoties intellectus rem apprehendit, & obiective eam sibi facit cognitione sua praesentem, sicuti ipsa est, nec ea alio modo intellectui obijcitur, quam est in se, si ipse in se nullam habeat distinctionem, & pluralitatem, sequitur nec in intellectu vidente ipsam sicuti est posse distingui, aut distinctam apparere, sed in intellectu Dei, & Beatorum Deus apparet eodem modo, quo in seipso est, v. g. si in se nullam habet distinctionem attributorum ex natura rei, nullam habebit in intellectu ipsius Dei, & cuiuscunque ipsum intuitive cognoscentis: ergo ex vi cognitionis intuitivæ nulla potest dari distinctio rationis absolute, & simpliciter talis: claudant totum hoc rationum agmen aucto D. Bern. verba, mirum immodum nostram sententiam confirmantia, quæ in hunc modum protulit, S. D. loco supra citato, [Nobis autem (inquit) quia non possumus cum Deo simplicitate contendere, dum contendimus apprehendere vnum, occurrit veluti quadruplicatum; facit hoc speculum, & ænigma per quod solum videre datur, cum autem videbimus faciem ad faciem, videbimus, & intuebimur sicuti est, nec enim iam tunc fragilis acies mentis nostræ quantumlibet vehementer intendens aliquatenus resiliat, disiliere in suam pluralitatem colliget se magis, adynabit, conformabitque unitati illius, vel potius unitati illi, ut vna vni facies respondeat faciei:] hæc mellissus Doctor; quibus ita perspicue rem totam expressit, ut nec ab ullo scientiæ Theologicæ studio ali- quid clarius dici, aut desiderari poterit, quibus verbis hanc nostram sententiam, aptissime, & efficaciter confirmat, cum ait, multitudinem illam perfectionum, quam varijs vocibus de Deo significamus distinctionemque ac divisionem, quam in ipso concepimus provenire ex infirmitate nostri intellectus adhuc cognoscentis per ænigma, & per alienam speciem; eam vero multitudinem,

R. P. I. de Peñafiel, Theol. Schol. Tom. I.

non mensuram in nostro intellectu, cum Deum intuebimur, hoc est, cognitione intuitiva cognoscamus, videbimusque sicuti est, quod sane, ut certissimum debet relinqui.

SECTIO VLTIMA.

Argumenta Adversariorum solvuntur.

Ad argumentum primæ sententiæ, & ad primum respondeo distinguendo antecedens, distinctio rationis præcisiva nego, de qua loquuti sumus prima conclusione; distinctio, quæ simpliciter, & absolute vocatur talis concedo; unde argumentum illud non est contra nos, sed potius est pro nostra conclusione.

Ad secundum argumentum respondeo quod si adversarij loquantur de distinctione rationis, quæ simpliciter talis est, recte procedere ipsos; unde sequela ab ipsis eruta vera est; quod autem si loquantur de distinctione præcisiva falso procedunt, quia ratio cognoscit id vnum prædicatum non cognito alio, non est ex eo quod cognitio non sit intuitiva, quia ut patet ex prima nostra conclusione, etiam in cognitione intuitiva potest contingere, ut vnum prædicatum exprimitur, non expresse alio, cum quo identificatur illud, in quo consistit talis distinctio præcisiva, sed potius ex eo quod talis cognitio non sit adæquata, nec comprehensiva obiecti; cum autem visio quæcunque creata Dei, & quæcunque cognitio intuitiva illius, non sit comprehensiva divinæ naturæ, inde evenit quod ex vi illius cognoscantur in Deo aliqui gradus intelligibilitatis, non cognitio alijs inter quos datur identitas, quod & contra evenit in cognitione Dei, quæ comprehensiva est Dei ipsius, summamque adæquationem habet cum intelligibilitate divina, ratione cuius non potest Deus attingere seipsum, quasi per partes, sed potius se totum, & totaliter cognoscit, & ideo nulla fit distinctio rationis præcisiva, per cognitionem divinam, nec mirum quod non valeat argumentatio à cognitione intuitiva creata ad increatam, cum in utrisque non detur eadem ratio formalis comprehensionis, ratio nimirum, quia ubi non est eadem ratio formalis, non potest sequi idem effectus formalis.

Ad confirmationem respondeo negando omnem distinctionem esse denominationem extrinsecam, ut patet ex dictis in Logica, distinctio enim rationis, quæ simpliciter talis vocatur, est verum ens rationis, ac per consequens non est denominatio extrinseca in obiecto, sed potius entitas intrinseca in ipso, ficta tamen, ac fabricata per intellectum, distinctio autem præcisiva nihil aliud est, nisi cognitio intrinseca in potentia, percipiens vnam formalitatem in obiecto, non percipiens alia, cum qua identificatur prima formalitas cognita; ex parte autem obiecti est denominatio extrinseca, cum autem hæc in obiecto vna sit, vnam tantum formam requirit, & non duplicem, quod autem vnicæ sit talis denominatio sic patet, quia quædo cognoscitur vna formalitas in Deo, non cognita alia, ex vi illius vnicæ cognitionis denominatur illa formalitas cognita, & quia illa ipsa cognitio non attingit aliam formalitatem, alia formalitas denominatur non cognita non à cognitione attingente alia, sed potius

à negatione quæ consequitur talem cognitionem in quibus denominationibus consumatur tota distinctio præcisiva, vnica forma cognitionis, & alia forma negationis; quare falsum est dicere ad talem distinctionem requiri duplicem cognitionem vt formam.

54 Ad secundam confirmationem respondeo non esse contra nos, sed potius pro nostra secunda conclusione.

55 Ad tertium absolute negatur maior, quia non solum distinctio præcisiva non requirit respectum ad res realiter distinctas, sed etiam nec distinctio simpliciter rationis, vt patet ex dictis superioribus questionibus. Vnde nil contra nos adducit, quia si loquitur aduersarius de distinctione rationis simpliciter, pro nostra secunda conclusione pugnat; si autem loquatur de distinctione præcisiva, falso procedit. Ad confirmationem ex D. Bernardo, respondeo esse absolute pro nobis, vt patet ex ultimo argumento pro secunda nostra conclusione, quo eisdem verbis D. Bernardi nostram sententiam efficacissime confirmavimus.

56 Ad quartum respondeo concedendo maiorem, & negando minorem; ad probationem illius nego vtamque partem, falsum enim est asserere cognitionem præcisivam non esse intuitivam, neque attingere obiectum immediate, & in se, quia licet sit cognitio intuitiva, bene potest cognoscere in obiecto vnā formalitatem non cognoscendo aliam, in quo consistit distinctio præcisiva, ad quam non est necesse vt à parte rei actualiter, & formaliter correspondeat in obiecto actualis separatio, & divisio formalitatis cognitæ, à formalitate nō cognita per talem intellectionem, solum sufficit & inadaquatio ex parte nostræ intellectionis cum obiecto, & fundamentum seu capacitas ex parte obiecti, & quasi per partes cognoscatur à cognitione imperfecta, & inadaquate attingente ipsum, quia vero cognitio intuitiva potest esse inadaquata respectu obiecti, potest illud præcisive cognoscere, præcipue, quia ex parte obiecti correspondet non repugnantia, vt inadaquate concipiatur ab ipsa, ratione cuius potest ex vi cognitionis intuitivæ dari distinctio præcisiva.

57 Ad confirmationem respondeo quod non solum ideo necessaria cognoscuntur attributa, & personalitates, quia visio beatifica sit intuitiva, sed quia attributa, & personalitates sunt de prima constitutione divinitatis, de prima enim integrativa constitutione sunt relationes, & perfectiones attributales, in Deo enim duplex esse datur, aliud essentiale, aliud quasi integrale, essentiale enim constat prædicatis essentialibus Dei, vt sunt ens, substantia, vivens, intellectuale à se, integrale enim esse est secundum quod in sua quasi integritate constituitur Deus, v. g. in esse trini, iusti, misericordis, sapientis, &c. & hoc esse quasi integrale, licet comparatum cum essentiali possit dici secundarium esse, nihilominus comparatum cum esse eminentiali dicitur primatum, de quo latissime nobis agitur, tractu de incomprehensibilitate Dei, vbi data opera agitur quid sit illud esse eminentiale, quasi integrale, & essentialiale, nunc autem dicta sufficiant ad præsentem difficultatem, in illo autem esse eminentiali, includitur gradus cognoscibilitatis, & actus liberi Dei, qui licet cognoscatur Deus, non necessario cognoscuntur, quia rebus contentis eminenter in Deo

æquivalent, licet formaliter sint in Deo, ideoque per æquivalentiam esse eminentiale Dei constituent, quia autem quod simpliciter, & absolute eminenter continetur in Deo, quia est quid distinctum ab ipso, vt sunt creaturæ possibiles, cognitio Deo non necessario cognoscitur eodem modo id quod æquivalet tali esse eminentiali, vt sunt gradus intelligibilitatis, & actus liberi, non necessario cognoscitur à Deū vidente, & hæc est ratio potissima, quare ab opposito necessario vi deantur attributa personalitates, & prædicata essentialia Dei cognitio intuitive ipso, quia sunt de prima constitutione sive integrali, sive essentiali, ac proinde non sunt æquivalenter eminentialia, & ideo in alijs rebus præcisiva, licet talis visio beatifica sit intuitiva, vt videre est in actibus liberis, & gradibus intelligibilitatis; vnde certissima est ratio nostra, videlicet quod non ideo visio beatifica necessario attingit attributa, & personalitates, quod solum ipsa sit intuitiva: sed quia tales personalitates sunt de prima integrali constitutione Dei, in quibus nulla datur præcisio, vt patet ex dictis: sed ex hoc non debet argui: ergo in alijs rebus non potest dari cognitio præcisiva, ex eo quod intuitiva sit, vt iam demonstratum manet nostra prima conclusione.

Deinde, respondeo visionem beatificam esse 58 perfectissimam intuitivam cognitionem, ratione cuius perfectionis necessario attingit omne quod est formale in Deo, in quo non potest præcisive versari, hanc autem perfectionem non attingeret alia cognitio intuitiva, & ideo bene posset procedere præcisive, ac præcisendo obiectum, vt patet ex supra dictis; quare non bene valet visio beatifica, quia perfectissima est, licet intuitiva, non præcisindit personalitates ab essentia: ergo nulla alia intuitiva cognitio, licet imperfectior illa, poterit attingere præcisive obiectum proprium, quia à particulari ab universalis nulla sit illatio vera; vnde potiori iure hæc erit mala consequentia, visio beatifica non præcisindit in Deo attributa, &c. à Deo ergo nulla cognitio intuitiva poterit præcisindere aliquam formalitatem à suo obiecto.

Ad quintum negatur antecedens, vt patet ex dictis in Logica.

Ad ultimum, dico falsissimum esse asserere ad 60 distinctionem rationis requiri pluralitatem conceptuum quod supra clare probavi.

Ad omnia argumenta secundæ sententiæ vno 61 verbo respondeo non esse contra nos, sed potius pro nobis; probant enim efficaciter nostram conclusionem primam, & minime labefactant secundam; solum adverte falso asserere aduersarios in ultimo argumento, dicendo posse aliquem intuitive cognoscere subiecta nominis, quin cognoscat differentiam cum qua identificatur illa ratio humanitatis, cognitio enim intuitiva rei non terminatur ad universalis, sed ad singularia.